TechnoUnia Europejska

Unia zdolności zamiast Unii procedur

Jak przebudować Unię Europejską w sprawną organizację opartą na cybernetyce w erze sztucznej inteligencji, robotów autonomicznych i biotechnologii

Bezpieczne państwa · **Konkurencyjna gospodarka** · **Kreatywne społeczeństwo** · **Ład ustrojowy oparty na cybernetyce**

4 soczewki • 3 reguły • 5 scenariuszy • 7 bloków • 16 domen • 9 analiz • 3 symulacje • 5 kanałów • 6 uzasadnień • 12 zasad • 12 standardów • 24 mierniki

FORMUŁA NACZELNA

Unia Europejska w erze sztucznej inteligencji, robotów autonomicznych i biotechnologii nie jest ani superpaństwem, ani klubem państw, lecz **układem sterowania** wspólnoty narodów. Jej prawomocność rośnie, gdy szybciej niż konkurenci zamienia wiedzę w zdolność: bezpieczne państwa, konkurencyjną gospodarkę i kreatywne społeczeństwo. Dlatego TechnoUnia mierzy siebie mocą, nie procedurą: skupia wspólną moc swobodną w kilku domenach egzystencjalnych, w pozostałych chroni różnorodność państw, każdej normie daje termin ważności, każdej misji — właściciela, budżet i wskaźnik, a każdemu obywatelowi — prawo do wyjaśnienia i odwołania.

FORMUŁA TECHNOUNII

ZU = B × K × S × P — zdolność Unii = bezpieczeństwo państw × konkurencyjność gospodarki × kreatywność społeczeństwa × prawomocność ładu. Zero w jednym czynniku zeruje całość.

η = P_s/(P_s+P_j) ↑ — reguła mocy · **τ_d < τ_z** — reguła czasu · **V(R) ≥ V(Z)** — reguła różnorodności (Ashby).

Polska, 30 października 2026 r. · wydanie 1.0 · dr Andrzej Węgrzyn · CC BY 4.0

Charakter: dokument strategiczny, analityczny i popularnonaukowy. Część pierwsza przedstawia paradygmat TechnoUnii Europejskiej — jej formułę, trzy reguły sterowania, diagnozę Unii w 2026 roku, pięć scenariuszy reformy (od autonomii państw i czterech swobód po federację z Prezydentem UE) oraz architekturę Unii zdolności. Część druga uzasadnia wybór: przeprowadza dziewięć analiz strategicznych, trzy symulacje, rozważanie skutków przyjęcia paradygmatu i sześć dróg dowodowych, a następnie określa interes Polski, nowe standardy myślenia o Unii, panel mierników i mapę drogową 2026–2035. Dokument nie jest opinią prawną ani stanowiskiem żadnego rządu. Oceny w skali 1–5 i wagi kryteriów są syntezą ekspercką, a nie wynikiem pomiaru; symulacje pokazują mechanizmy (rząd wielkości), nie prognozują zdarzeń. Fakty oznaczono według statusu: [Z] — sprawdzony w dokumencie źródłowym (akt prawny, dokument instytucji, raport), [S] — ze streszczenia, mediów lub wyciągu automatycznego (do weryfikacji przed cytowaniem), [T] — wiedza teoretyczna lub dokument programowy TechnoSanacji, [W] — wniosek lub projekt autora. Wszystkie propozycje zakładają wyłącznie legalną drogę zmian: traktatową, konstytucyjną i za zgodą obywateli.

Spis treści

Skrót publikacji 6

0. Teza dokumentu i synteza wykonawcza 8

Dlaczego TechnoUnia, a nie kolejna „przyszłość Europy” 8

Dwanaście najważniejszych rozstrzygnięć 9

CZĘŚĆ PIERWSZA. DIAGNOZA, FORMUŁA, SCENARIUSZE, ARCHITEKTURA 12

1. Formuła naczelna i formuła TechnoUnii 12

1.1. Zapis i rozbiór formuły naczelnej 12

1.2. Formuła TechnoUnii: zdolność jako iloczyn 13

1.3. Trzy reguły sterowania 14

1.4. Czego formuła TechnoUnii nie twierdzi 15

2. Unia prostym językiem: od Unii procedur do Unii zdolności 16

2.1. Unia jako układ sterowania 16

2.2. Mocarstwo regulacyjne bez mocy swobodnej 17

2.3. Cztery swobody i piąta swoboda 17

2.4. Dlaczego teraz: tempo AI, robotów i biotechnologii 18

3. Diagnoza cybernetyczna Unii 2026 19

3.1. Cztery soczewki 19

3.2. Nadsterowność regulacyjna i podsterowność strategiczna 20

3.3. Model systemów żywotnych Unii: co jest, czego brak 20

3.4. Sieć instytucji: kto naprawdę steruje 21

3.5. Brak biegu wstecznego 22

3.6. Stan 2026: dziesięć faktów, które zmieniają rachunek 23

4. Scenariusze reform: od Europy ojczyzn do Republiki Europejskiej 25
4.1. Oś scenariuszy i kryteria oceny 25
4.2. S1. Wspólnota Rynku — autonomia państw i cztery swobody 26
4.3. S2. Unia procedur — status quo z omnibusami 26
4.4. S3. Unia koalicji — zróżnicowana integracja 27
4.5. S4. TechnoUnia — federacja funkcjonalna w domenach egzystencjalnych 27
4.6. S5. Republika Europejska — federacja z Prezydentem UE na zasadach TechnoRepubliki 28
4.7. Porównanie scenariuszy 30
4.8. Ocena wielokryterialna 31
4.9. Ścieżki prawne: sześć dróg reformy 32
4.10. Reguły przełączania scenariuszy 33
5. Architektura TechnoUnii 34
5.1. Siedem bloków konstrukcyjnych 34
5.2. Podział kompetencji według domen 35
5.3. System 4 Unii: Europejskie Centrum Antycypacji Strategicznej 36
5.4. Bilans mocy, klauzule wygaszające i ewaluacja z mocą derogacji 36
5.5. Właściciel misji i Karta Misji 37
5.6. Europejski controlling wyniku 37
5.7. Cyfrowe państwo europejskie i prawa obywatela wobec AI 38
5.8. Pętla obywatelska Unii 38
5.9. Dwanaście zasad TechnoUnii 39
CZĘŚĆ DRUGA. ANALIZY, ROZWAŻANIE, UZASADNIENIA 40
6. Analizy strategiczne: dlaczego Unię trzeba przebudować teraz 40
6.1. Analiza polityczna 40
6.2. Analiza geopolityczna i militarna 42
6.3. Analiza społeczno-gospodarcza 43
6.4. Analiza zasobowa 45
6.5. Analiza kulturowa 47
6.6. Analiza technologiczna: AI, roboty autonomiczne, biotechnologia 48
6.7. Analiza prawna 49
6.8. Analiza ustrojowa 50
6.9. Analiza demograficzna i kadrowa 51

6.10. Synteza: SWOT, TOWS, PESTEL i pole sił 52
7. Dynamika: trzy symulacje 54
7.1. Symulacja 1: kumulacja regulacji — co daje bieg wsteczny 54
7.2. Symulacja 2: opóźnienie pętli a reakcja na szok 55
7.3. Symulacja 3: weto w Unii 27, 30 i 35 państw 56
7.4. Wnioski z dynamiki 56
8. Rozważanie główne: co zmieni przyjęcie paradygmatu TechnoUnii 58
8.1. Pytanie i metoda 58
8.2. Kanał pierwszy: zdolność państw członkowskich 58
8.3. Kanał drugi: produktywność i konkurencyjna gospodarka 58
8.4. Kanał trzeci: suwerenność technologiczna 59
8.5. Kanał czwarty: odporność społeczna i militarna 59
8.6. Kanał piąty: eliminacja rent, władzy proceduralnej, struktur zasiedziałych, karteli i monopoli 60
8.7. Wspólna dynamika: macierz wpływu 62
8.8. Wnioski z rozważania 62
9. Uzasadnienia: sześć dróg dowodowych 63
9.1. Uzasadnienie cybernetyczne 63
9.2. Uzasadnienie systemowe 63
9.3. Uzasadnienie sieciowe 64
9.4. Uzasadnienie technologiczne 64
9.5. Uzasadnienie ustrojowe 64
9.6. Uzasadnienie społeczno-gospodarcze 65
9.7. Test sześciu uzasadnień 65
10. Polska w TechnoUnii: interes, rola, linie czerwone 66
10.1. Interes Polski w jednym zdaniu 66
10.2. Suwerenność jako zdolność sterowania 66
10.3. Atuty Polski w TechnoUnii 66
10.4. Słabości i ryzyka Polski 67
10.5. Linie czerwone i hamulce bezpieczeństwa 67
10.6. Polexit jako scenariusz analityczny 68
10.7. Polska agenda TechnoUnii — dziesięć inicjatyw 68
11. Nowe standardy myślenia o Unii w erze AI 69

11.1. Dziesięć przesunięć 69
11.2. Dwanaście standardów 69
11.3. Co zmienia się dla uczestników życia publicznego 70
12. Panel TechnoUnii i mapa drogowa 2026–2035 71
12.1. Indeks Zdolności Unii (IZU) 71
12.2. Mapa drogowa 2026–2035 72
13. Ryzyka, bezpieczniki i warunki falsyfikacji 74
13.1. Ryzyka wdrożenia 74
13.2. Napięcia nierozstrzygnięte 74
13.3. Warunki falsyfikacji 74
14. Miejsce publikacji w Bibliotece TechnoSanacji 76
15. Formuła końcowa 77
Aneks A. Słownik pojęć, terminów i skrótów 78
A.1. Pojęcia i terminy 78
A.2. Skróty 80
Aneks B. Bibliografia 83
B.1. Dokumenty Biblioteki TechnoSanacji (technosanacja.pl) 83
B.2. Destylaty i materiały robocze 83
B.3. Traktaty i akty prawne 84
B.4. Raporty i dokumenty instytucji 84
B.5. Cybernetyka, teoria systemów i teoria sterowania 85
B.6. Integracja europejska, ustrój i ekonomia instytucjonalna 85
B.7. Korpus TU — źródła kuratorowane według domen (wybór z wyciągu dowodowego) 85
B.8. Źródła internetowe 2025–2026 (dostęp: 30 października 2026 r.) 91
Aneks C. Wzór Karty Misji TechnoUnii 96
Aneks D. Szkic Protokołu TechnoUnii (propozycja do debaty) 97
Aneks E. Nota metodologiczna i zastrzeżenia 98
E.1. Metoda 98
E.2. Konwencja dowodowa 98
E.3. Zastrzeżenia 98

Skrót publikacji

Tabela 1. *Skrót publikacji „TechnoUnia Europejska”*

Pole	Treść
Najkrótsza formuła	Unia Europejska ma być mierzona **zdolnością sterowania**, a nie liczbą norm ani stopniem centralizacji: widzi problem, decyduje, wykonuje, mierzy wynik i koryguje błąd szybciej, niż zmienia się otoczenie. Od Unii procedur do Unii zdolności.
Problem	Unia jest **mocarstwem regulacyjnym bez mocy swobodnej**: ma silne efektory prawne (rozporządzenia, dyrektywy, kary, warunkowość) i słabe efektory realne (moc obliczeniowa, kapitał wzrostowy, tania energia, przemysł obronny, wywiad strategiczny). Ma nadsterowność w mikroregulacji i podsterowność w geostrategii. Nie ma „biegu wstecznego”, czyli kontrolowanego wygaszania norm i kompetencji.
Diagnoza 2026	Wdrożono ok. 26% rekomendacji raportu Draghiego [S]; dwanaście pakietów omnibus dało ok. 18 z 37,5 mld EUR planowanych oszczędności rocznie [S]; PKB per capita UE (PPP) to ok. 72% poziomu USA [S]; przemysł niemiecki płaci za energię elektryczną ok. 2,1 razy więcej niż amerykański [S]; rezolucja PE o zmianie traktatów z 2023 r. wciąż czeka na decyzję Rady Europejskiej [S]; zaufanie do UE: 51% w UE, 58% w Polsce; poparcie dla wspólnej obrony: 81% [S].
Formuła	**ZU = B × K × S × P** — zdolność Unii jako iloczyn bezpieczeństwa państw, konkurencyjności gospodarki, kreatywności społeczeństwa i prawomocności ładu. Trzy reguły sterowania: **mocy** (rośnie udział mocy swobodnej P_s), **czasu** (czas decyzji krótszy niż czas zmiany otoczenia) i **różnorodności** (różnorodność odpowiedzi co najmniej równa różnorodności zakłóceń).
Scenariusze	S1 Wspólnota Rynku (autonomia państw i cztery swobody) · S2 Unia procedur (status quo z omnibusami) · S3 Unia koalicji (zróżnicowana integracja) · **S4 TechnoUnia (federacja funkcjonalna w domenach egzystencjalnych)** · S5 Republika Europejska (federacja z Prezydentem UE na zasadach TechnoRepubliki).
Rekomendacja	**S4 jako cel na lata 2026–2034**, budowany w obecnych traktatach i jednym, wąskim protokołem traktatowym; **S5 jako opcja warunkowa** po 2034 r., dopuszczalna tylko po spełnieniu jawnych testów sprawności, legitymacji i bezpieczników oraz po referendach krajowych. S1 i S2 odrzucone jako drogi do marginalizacji; S3 traktowany jako narzędzie przejścia, nie cel.
Architektura	Siedem bloków: System 4 UE (antycypacja strategiczna), bilans mocy w legislacji, klauzule wygaszające z ewaluacją, wspólna moc swobodna w pięciu domenach (obrona, energia, compute, surowce, kapitał), zróżnicowana integracja, decyzyjność dopasowana do domeny, cyfrowe państwo europejskie z prawami obywatela wobec AI.
Rozważanie	Pięć kanałów wpływu: zdolność państw, produktywność, suwerenność technologiczna, odporność społeczna i militarna oraz eliminacja rent, władzy proceduralnej, struktur zasiedziałych, karteli i monopoli.
Polska	Interes Polski to Unia silna tam, gdzie decyduje o przetrwaniu (obrona flanki wschodniej, energia, rynek, kapitał), i lekka wszędzie indziej. Polska ma wejść do rdzenia mocy swobodnej jako węzeł bezpieczeństwa, logistyki i energii Europy Środkowej, a nie jako odbiorca regulacji i podwykonawca.
Standardy	12 zasad TechnoUnii, 10 przesunięć myślenia, 12 standardów, 24 mierniki Indeksu Zdolności Unii (IZU), mapa drogowa 2026–2035 w czterech horyzontach.
Miejsce w Bibliotece	Proponowany nr 413 w klastrze 4 „Strategie bezpieczeństwa transformacji i sprawczości” (propozycja nr 71), z odesłaniami do dokumentów 101–106, 202, 209, 402, 505, 501 i 503.

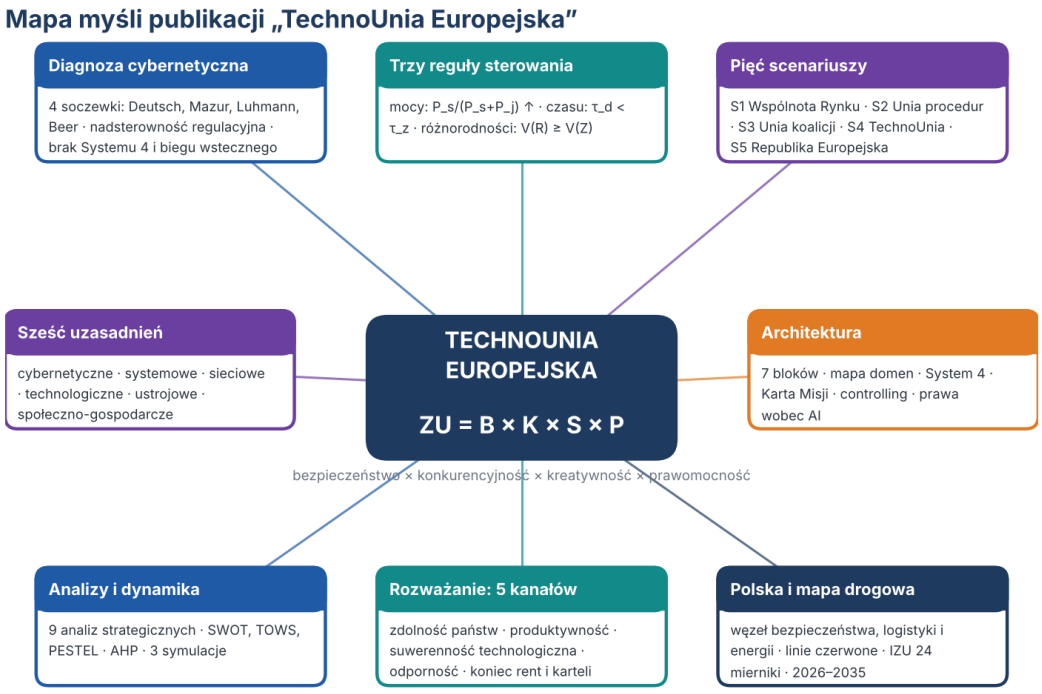
Tabela 2. *Metryka publikacji*

Pole	Opis
Tytuł	TechnoUnia Europejska. Unia zdolności zamiast Unii procedur — jak przebudować Unię Europejską w sprawną organizację opartą na cybernetyce w erze sztucznej inteligencji, robotów autonomicznych i biotechnologii
Numer biblioteczny	propozycja nr 71; proponowany nr 413 (klaster 4); dokument towarzyszący: „Rekomendacje zmian w dokumentach kanonicznych, programowych i strategicznych TechnoSanacji”
Podstawa	Destylat TU „TechnoUnia Europejska” (folder .Cybernetyka, 30.10.2026): 18 domen R01–R18, ok. 2,3 tys. pobranych dokumentów; Biblioteka TechnoSanacji (PDF-MD-A-36, 29.10.2026); hierarchia Biblioteki z 26.10.2026; przegląd faktów 2025–2026 w źródłach internetowych (dostęp 30.10.2026)
Wersja	1.0 — 30 października 2026 r.
Autor	dr Andrzej Węgrzyn · TechnoSanacja.pl · TechnoRepublika.pl
Licencja	Creative Commons — Uznanie autorstwa 4.0 (CC BY 4.0)
Pliki do pobrania	Word (DOCX), pliki MD (pełna treść, karta-skrót, rozdziały, rekomendacje), rysunki (PNG)

0. Teza dokumentu i synteza wykonawcza

> **TEZA DOKUMENTU**
>
> Unia Europejska jest dziś najlepszym na świecie producentem reguł i jednym ze słabszych producentów zdolności. Potrafi w ciągu kilku lat napisać prawo o sztucznej inteligencji, ale nie potrafi w tym samym czasie zbudować mocy obliczeniowej, na której tę sztuczną inteligencję się trenuje. Potrafi nałożyć sankcje, ale z trudem produkuje amunicję. Potrafi zharmonizować normy, ale nie potrafi obniżyć cen energii. W erze sztucznej inteligencji, robotów autonomicznych i biotechnologii taka asymetria jest groźna, bo przewaga przechodzi do tych, którzy szybciej zamieniają wiedzę w działanie. TechnoUnia Europejska to odpowiedź cybernetyczna: Unia mierzona zdolnością sterowania — silna i szybka w kilku domenach, od których zależy przetrwanie i dobrobyt Europejczyków, lekka i różnorodna we wszystkich pozostałych, rozliczana z wyniku i podporządkowana obywatelom, a nie procedurom.

Rysunek 1 pokazuje budowę publikacji. W centrum stoi formuła zdolności Unii, a wokół niej osiem gałęzi: diagnoza cybernetyczna, trzy reguły sterowania, pięć scenariuszy, architektura TechnoUnii, dziewięć analiz strategicznych, rozważanie pięciu kanałów wpływu, sześć uzasadnień oraz Polska z mapą drogową.

Opracowanie własne TechnoSanacji na podstawie destylatu TU (30.10.2026).

Rysunek 1. *Mapa myśli publikacji — formuła zdolności Unii w centrum i osiem gałęzi treści*

Dlaczego TechnoUnia, a nie kolejna „przyszłość Europy"

O przyszłości Unii mówi się w Polsce zwykle w dwóch tonacjach. Pierwsza to tonacja tożsamościowa: „więcej Europy" albo „mniej Europy", federacja albo Europa ojczyzn, Bruksela albo Warszawa. Druga to tonacja księgowa: ile wpłacamy, ile dostajemy, czy

fundusze przyjdą na czas. Obie są ważne i obie są niewystarczające. Żadna nie odpowiada na pytanie, które w epoce sztucznej inteligencji staje się najważniejsze: **czy Unia jako system potrafi sterować** — czyli czy zauważa zagrożenie, zanim stanie się kryzysem, czy podejmuje decyzję, zanim okno możliwości się zamknie, i czy potrafi przyznać się do błędu i go poprawić.

TechnoSanacja zadaje to pytanie państwu polskiemu od początku swojej pracy. Jej formuła brzmi: **od państwa proceduralnego do państwa wyniku**. Ta publikacja przenosi tę samą formułę o piętro wyżej: **od Unii procedur do Unii zdolności**. Nie jest to ani program federalistyczny, ani program suwerenistyczny. Jest to program inżynierski: najpierw opisać Unię jako układ sterowania, potem zmierzyć, gdzie ten układ się zacina, a na końcu zaproponować zmiany, które da się wprowadzić legalnie, etapami i z pomiarem efektu.

TechnoUnia ma trzy cechy, których nie mają typowe programy reformy UE. Po pierwsze, **mierzy moc, a nie kompetencje** — nie pyta, „kto ma prawo", lecz „kto ma zdolność" i ile tej zdolności zużywa się na samą procedurę. Po drugie, **wprowadza bieg wsteczny** — każda norma i każda kompetencja ma mieć termin przeglądu i może wygasnąć, jeśli nie działa. Po trzecie, **różnicuje, zamiast ujednolicać** — wspólna i szybka tam, gdzie liczy się skala (obrona, energia, moc obliczeniowa, surowce, kapitał), różnorodna i konkurencyjna tam, gdzie liczy się eksperyment (podatki, prawo pracy, edukacja, miks energetyczny w granicach wspólnego rynku).

Dwanaście najważniejszych rozstrzygnięć

1. **Legitymacja Unii to zdolność sterowania.** Unię ocenia się po tym, czy w czasie krótszym niż tempo zmian otoczenia widzi, decyduje, wykonuje, mierzy i koryguje. Liczba aktów prawnych i zakres kompetencji nie są miarą sukcesu [W].
2. **Formuła ZU = B × K × S × P.** Zdolność Unii jest iloczynem bezpieczeństwa państw (B), konkurencyjności gospodarki (K), kreatywności społeczeństwa (S) i prawomocności ładu (P). Zero w jednym czynniku zeruje całość — Unia bogata, ale bezbronna, albo sprawna, ale nieprawomocna, nie przetrwa długiego kryzysu [W].
3. **Trzy reguły sterowania.** Reguła mocy: udział mocy swobodnej (wpływu na otoczenie) ma rosnąć kosztem mocy jałowej (procedur, sprawozdań, sporów). Reguła czasu: czas od sygnału do skutku musi być krótszy niż czas zmiany otoczenia. Reguła różnorodności: różnorodność odpowiedzi systemu musi być co najmniej równa różnorodności zakłóceń (prawo Ashby'ego) [T].
4. **Diagnoza: nadsterowność regulacyjna i podsterowność strategiczna.** Unia steruje za mocno drobiazgami i za słabo sprawami egzystencjalnymi. Pętla od wykrycia problemu do skutku na rynku trwa zwykle 3–5 lat (projekt, trylogi, transpozycja, wdrożenie), a w tym czasie technologia AI zmienia się kilkukrotnie [W].
5. **Brakuje Systemu 4 i biegu wstecznego.** W języku modelu systemów żywotnych Stafforda Beera Unia ma rozbudowaną kontrolę bieżącą (System 3), słaby wywiad

strategiczny i antycypację (System 4) oraz niejasną tożsamość (System 5). Jedyną „korektą" całości są dziś skrajne sprzężenia: kryzys albo wyjście z Unii (art. 50 TUE) [W].

6. **Pięć scenariuszy na jednej osi.** Od S1 — autonomii państw z czterema swobodami — po S5 — federację z bezpośrednio wybieranym Prezydentem UE na zasadach zbliżonych do TechnoRepubliki. Każdy scenariusz oceniono tymi samymi kryteriami cybernetycznymi, ustrojowymi i społeczno-gospodarczymi.
7. **Rekomendacja: TechnoUnia (S4) teraz, Republika Europejska (S5) tylko warunkowo.** S4 łączy wąską, silną wspólną moc w pięciu domenach egzystencjalnych z szeroką różnorodnością państw. S5 może stać się celem dopiero wtedy, gdy S4 udowodni sprawność, a obywatele państw członkowskich zgodzą się w referendach na przekazanie egzekutywy [W].
8. **Silna egzekutywa tylko z bezpiecznikami.** Jeśli Unia ma mieć „Prezydenta UE", to na zasadach TechnoRepubliki: jeden właściciel wyniku, ale kompetencje zamknięte w katalogu domen, kadencja jednorazowa, Senat Państw jako kontroler, sąd kompetencyjny, jawny pulpit wyniku i obywatelskie referendum korygujące. Bez tych bezpieczników silna egzekutywa jest ryzykiem, nie rozwiązaniem [W].
9. **Wspólna moc swobodna zamiast wspólnych procedur.** Wspólne zamówienia obronne, sieci i interkonektory, gigafabryki AI, magazyny surowców krytycznych i jeden rynek kapitału dają Europie więcej suwerenności niż kolejne dyrektywy harmonizacyjne [W].
10. **Każda norma z terminem ważności.** Klauzula wygaszająca, ewaluacja ex post z mocą derogacji, bilans mocy w ocenie skutków i zasada „jedna nowa, dwie stare" dla obowiązków sprawozdawczych to instytucjonalny bieg wsteczny Unii [W].
11. **Eliminacja rent i władzy proceduralnej.** TechnoUnia osłabia pięć źródeł rent: rentę złożoności (zarabianie na niejasnych przepisach), rentę dostępu (lobbing w nieprzejrzystych trilogach), rentę fragmentacji (narodowi czempioni chronieni granicami rynków), rentę zasiedzenia (instytucje bez terminu przeglądu) i rentę platformową (monopole cyfrowe spoza Europy) [W].
12. **Polska jako współarchitekt, nie odbiorca.** Polska zyskuje, gdy Unia wzmacnia wspólną moc swobodną (obrona flanki wschodniej, energia, rynek), a traci, gdy Unia zwiększa mikrokontrolę. Racjonalna strategia to reforma od wewnątrz i koalicje zdolności, a nie bierność ani wyjście [W].

CO ZMIENIA TECHNOUNIA — W JEDNYM ZDANIU DLA KAŻDEGO

Dla obywatela: wie, kto w Unii odpowiada za konkretny wynik, może to sprawdzić na publicznym pulpicie i ma prawo do wyjaśnienia oraz odwołania do człowieka, gdy decyzję wspiera AI.

Dla przedsiębiorcy: zakłada firmę działającą w całej Unii w 48 godzin, raportuje raz, a przepis, który nie działa, po kilku latach wygasa zamiast obrastać interpretacjami.

Dla państwa członkowskiego: oddaje wspólnocie mniej, ale konkretniej — kilka domen egzystencjalnych z jasnym rachunkiem — a w pozostałych sprawach odzyskuje swobodę eksperymentu.

Dla urzędnika UE: jest rozliczany z misji, budżetu i wskaźnika, a nie z liczby wydanych wytycznych; pracuje kadencyjnie i rotacyjnie.

Dla żołnierza i obrońcy: ma sprzęt kupiony wspólnie, zgodny ze standardami sojuszniczymi i wyprodukowany w Europie, a nie dwanaście typów czołgów niezdolnych do wspólnej logistyki.

Dla naukowca i twórcy: dostaje europejską moc obliczeniową, rynek dla pierwszego klienta i obieg talentów zamiast jednokierunkowego drenażu mózgów.

CZĘŚĆ PIERWSZA. DIAGNOZA, FORMUŁA, SCENARIUSZE, ARCHITEKTURA

1. Formuła naczelna i formuła TechnoUnii

1.1. Zapis i rozbiór formuły naczelnej

Każda publikacja Biblioteki TechnoSanacji otwiera się formułą naczelną — jednym akapitem, który da się powtórzyć bez kartki i który da się zweryfikować. Formuła TechnoUnii brzmi:

> **FORMUŁA NACZELNA**
>
> Unia Europejska w erze sztucznej inteligencji, robotów autonomicznych i biotechnologii nie jest ani superpaństwem, ani klubem państw, lecz **układem sterowania** wspólnoty narodów. Jej prawomocność rośnie, gdy szybciej niż konkurenci zamienia wiedzę w zdolność: bezpieczne państwa, konkurencyjną gospodarkę i kreatywne społeczeństwo. Dlatego TechnoUnia mierzy siebie mocą, nie procedurą: skupia wspólną moc swobodną w kilku domenach egzystencjalnych, w pozostałych chroni różnorodność państw, każdej normie daje termin ważności, każdej misji — właściciela, budżet i wskaźnik, a każdemu obywatelowi — prawo do wyjaśnienia i odwołania. Unia, która mierzy swój wynik i koryguje błąd, jest suwerenna razem z państwami; Unia, która mnoży procedury, jest suwerenna tylko na papierze.

Tabela 3. *Rozbiór formuły naczelnej*

Zdanie formuły	Co znaczy w praktyce	Gdzie rozwinięte
Unia jako układ sterowania	Unię opisujemy funkcjami: receptory (dane i wywiad), korelator (decyzja), efektory (wykonanie), homeostat (kontrola i korekta), akumulator (zasoby)	rozdz. 2, 3
Szybciej niż konkurenci zamienia wiedzę w zdolność	Miarą jest czas od sygnału do skutku oraz udział mocy swobodnej w całej mocy systemu	rozdz. 1.3, 7
Bezpieczne państwa, konkurencyjna gospodarka, kreatywne społeczeństwo	Trzy filary TechnoRepubliki przeniesione na poziom Unii; czwarty warunek — prawomocność	rozdz. 1.2
Wspólna moc swobodna w domenach egzystencjalnych	Obrona, energia, moc obliczeniowa, surowce krytyczne, kapitał — wspólnie i szybko	rozdz. 5.2
Różnorodność państw w pozostałych sprawach	Prawo wymaganej różnorodności Ashby'ego; konkurencja modeli zamiast unifikacji	rozdz. 5.2, 9.1
Każda norma ma termin ważności	Klauzule wygaszające, ewaluacja ex post z mocą derogacji, bilans mocy	rozdz. 5.4
Każda misja ma właściciela, budżet i wskaźnik	Karta Misji, pulpit wyniku, europejski controlling	rozdz. 5.5, 5.6, Aneks C
Prawo do wyjaśnienia i odwołania	Human-in-command, rejestr systemów AI w administracji UE	rozdz. 5.7
Suwerenna razem z państwami	Suwerenność jako zdolność sterowania, a nie jako tytuł prawny	rozdz. 8.4, 10

1.2. Formuła TechnoUnii: zdolność jako iloczyn

Manifest TechnoSanacji (dok. 101) zapisuje zdolność Rzeczypospolitej wzorem **Z = B × K × S × P**: bezpieczeństwo, konkurencyjność, kreatywność społeczeństwa i prawomocność. Ta sama formuła działa na poziomie Unii — z jedną różnicą. Unia nie jest państwem, więc jej „bezpieczeństwo" to bezpieczeństwo państw członkowskich, a jej „prawomocność" ma dwa źródła: obywateli Unii i narody państw. Zapisujemy więc:

> **FORMUŁA TECHNOUNII**
>
> **ZU = B × K × S × P** — zdolność Unii = bezpieczeństwo państw × konkurencyjność gospodarki × kreatywność społeczeństwa × prawomocność ładu (podwójna: obywatelska i narodowa).
>
> **η = P_s / (P_s + P_j) ↑** — reguła mocy (Mazur): udział mocy swobodnej P_s w całej mocy systemu ma rosnąć; moc jałowa P_j (procedury, compliance, spory jurysdykcyjne) ma maleć.
>
> **τ_d < τ_z** — reguła czasu (Deutsch, Kossecki, Boyd): czas od sygnału do skutku τ_d musi być krótszy niż czas istotnej zmiany otoczenia τ_z.
>
> **V(R) ≥ V(Z)** — reguła różnorodności (Ashby): różnorodność odpowiedzi regulatora (Unii i państw razem) musi być co najmniej równa różnorodności zakłóceń.

Iloczyn, a nie suma, ma znaczenie praktyczne. W sumie słabość jednego czynnika można „nadrobić" innym. W iloczynie nie: Unia o wspaniałym rynku (K wysokie), ale bez zdolności obrony (B bliskie zera) ma zdolność bliską zera w momencie wojny. Unia sprawna, ale nieprawomocna (P bliskie zera), traci zdolność w momencie, w którym obywatele przestają się na nią zgadzać — co pokazał Brexit. Dlatego TechnoUnia nie optymalizuje jednego wymiaru kosztem innych; szuka najsłabszego czynnika i tam kieruje moc.

Rysunek 2 pokazuje tę logikę: czterech czynników nie da się zastąpić, a każda reforma powinna wykazać, który z nich podnosi i którego nie obniża.

Rysunek 2. *Formuła TechnoUnii — zdolność Unii jako iloczyn czterech czynników i trzy reguły sterowania*

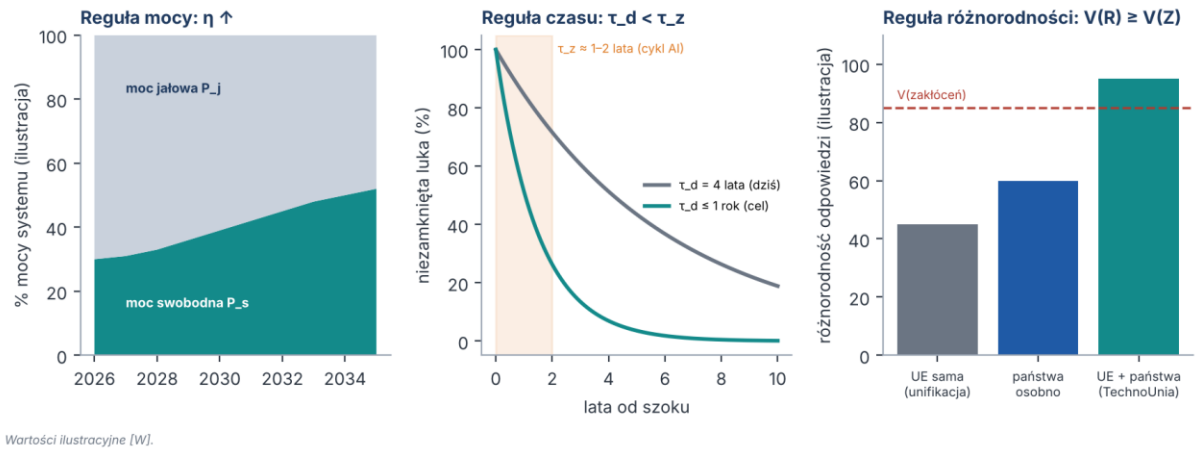
Formuła ma również wymiar porównawczy. Jeśli w uproszczeniu ocenić każdy czynnik w skali 0–1, to Unia w 2026 roku ma wysoką prawomocność formalną, ale średnią prawomocność odczuwaną (zaufanie ok. 51%), wysoką kreatywność naukową z niską komercjalizacją, średnią konkurencyjność z rosnącą luką wobec USA i najniższy czynnik bezpieczeństwa, choć szybko rosnący (SAFE, Gotowość 2030, wydatki państw flanki wschodniej przekraczające 4% PKB) [W]. Najsłabszym ogniwem jest więc B, a najszybciej erodującym — K. To wyznacza kolejność reform.

1.3. Trzy reguły sterowania

Reguła mocy. Polski cybernetyk Marian Mazur rozróżnił moc swobodną — tę część energii układu, którą może on oddziaływać na otoczenie — i moc jałową, zużywaną na utrzymanie samego układu. Organizm, który całą energię zużywa na przemianę materii, nie ma siły, by uciec przed drapieżnikiem. Instytucja, która większość energii zużywa na uzgodnienia, sprawozdania i spory kompetencyjne, nie ma siły, by budować. Unia ma potężny „metabolizm" proceduralny: komitologię, trylogi, sprawozdawczość, wielopoziomową kontrolę. To nie jest zło samo w sobie — bez kontroli nie ma prawomocności — ale gdy moc jałowa rośnie szybciej niż swobodna, system starzeje się i sztywnieje [T].

Reguła czasu. Karl Deutsch opisał rząd jako sieć komunikacji, której jakość zależy od czterech parametrów: obciążenia (load), opóźnienia (lag), wzmocnienia (gain) i wyprzedzenia (lead). Józef Kossecki dodał czas decyzyjny jako mierzalny parametr struktury społecznej, a John Boyd pokazał w pętli OODA, że wygrywa ten, kto szybciej zamyka cykl obserwacji, orientacji, decyzji i działania. Jeżeli czas decyzji jest dłuższy niż czas zmiany otoczenia, każda decyzja dotyczy świata, którego już nie ma [T]. Akt o sztucznej inteligencji zaproponowano w kwietniu 2021 r., zanim pojawiły się powszechnie dostępne duże modele językowe; jego kluczowe obowiązki dla systemów wysokiego ryzyka przesunięto w 2026 r. na lata 2027–2028 [S]. Między projektem a pełnym stosowaniem minie więc ok. siedmiu lat — kilka generacji modeli.

Reguła różnorodności. Prawo wymaganej różnorodności W. Rossa Ashby'ego mówi, że tylko różnorodność może pochłonąć różnorodność. Regulator, który ma mniej możliwych odpowiedzi niż otoczenie możliwych zakłóceń, przegrywa — nie ze złej woli, lecz z matematycznej konieczności. Z tej reguły wynikają dwa wnioski dla Unii, pozornie sprzeczne. Pierwszy: Unia jako całość potrzebuje większej różnorodności odpowiedzi niż pojedyncze państwo (wspólne zdolności, których żadne państwo nie zbuduje samo). Drugi: Unia nie może tłumić różnorodności państw, bo to właśnie państwa, regiony i firmy generują większość odpowiedzi. Unifikacja wszystkiego zmniejsza różnorodność systemu; fragmentacja wszystkiego zmniejsza jego skalę. TechnoUnia rozwiązuje ten dylemat podziałem na domeny [T].

Wartości ilustracyjne [W].

Rysunek 3. *Trzy reguły sterowania TechnoUnii — mocy, czasu i różnorodności — oraz ich mierniki*

1.4. Czego formuła TechnoUnii nie twierdzi

- **Nie twierdzi, że Unia ma być państwem.** Formuła opisuje funkcje sterowania, które mogą być rozłożone między Unię, koalicje państw i państwa. Scenariusz federalny (S5) jest jedną z opcji, ocenianą tymi samymi kryteriami co pozostałe.
- **Nie twierdzi, że mniej regulacji to zawsze lepiej.** Twierdzi, że każda regulacja powinna wykazać, ile mocy swobodnej tworzy i ile jałowej zużywa. Niektóre regulacje (np. ochrona danych, reguły konkurencji) są inwestycją w prawomocność i zaufanie.
- **Nie twierdzi, że AI ma zastąpić politykę.** AI ma skracać pętlę sterowania — szybciej zbierać sygnały, symulować skutki, pilnować wykonania — ale mandat, podpis i odpowiedzialność pozostają przy człowieku (zasada human-in-command).
- **Nie twierdzi, że interes Polski jest sprzeczny z interesem Unii.** Twierdzi, że oba interesy spotykają się w domenach mocy swobodnej, a rozchodzą w domenach mikrokontroli.
- **Nie twierdzi, że reformę da się przeprowadzić szybko.** Proponuje drogę etapową: najpierw to, co możliwe w obecnych traktatach, potem wąski protokół, a zmiany ustrojowe dopiero po udowodnieniu skuteczności.

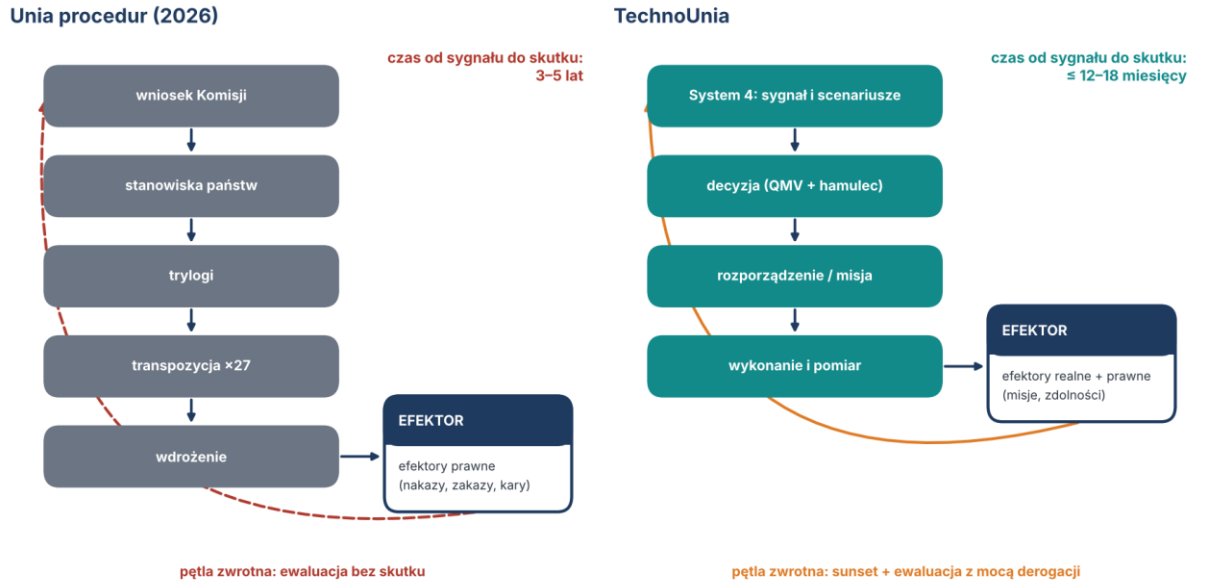
2. Unia prostym językiem: od Unii procedur do Unii zdolności

2.1. Unia jako układ sterowania

Wyobraźmy sobie termostat w domu. Ma czujnik (mierzy temperaturę), sterownik (porównuje ją z zadaną), wykonawcę (włącza grzanie) i pętlę zwrotną (znów mierzy). Działa, jeśli czujnik jest dokładny, sterownik szybki, a grzejnik wystarczająco mocny. Jeżeli czujnik pokazuje temperaturę sprzed godziny, dom będzie na przemian przegrzany i wychłodzony. Jeżeli grzejnik jest za słaby, nic nie pomoże nawet najlepszy sterownik.

Unia Europejska jest, w ogromnym uproszczeniu, takim termostatem wspólnoty 27 państw i ok. 450 milionów ludzi. Ma swoje „czujniki" (Eurostat, agencje, służby analityczne, raporty państw, Wspólne Centrum Badawcze JRC), swój „sterownik" (Rada Europejska, Rada UE, Komisja i Parlament w procesie legislacyjnym), swoich „wykonawców" (głównie administracje państw członkowskich, które wdrażają prawo i wydają fundusze) i swoje „pętle zwrotne" (Trybunał Sprawiedliwości, Trybunał Obrachunkowy, OLAF, Prokuratura Europejska, wybory do Parlamentu).

Rysunek 4 zestawia obecną pętlę sterowania Unii z pętlą TechnoUnii. Różnica nie polega na liczbie instytucji, lecz na czasie przejścia sygnału, na mocy wykonawców i na tym, czy pętla zwrotna rzeczywiście zmienia decyzje.

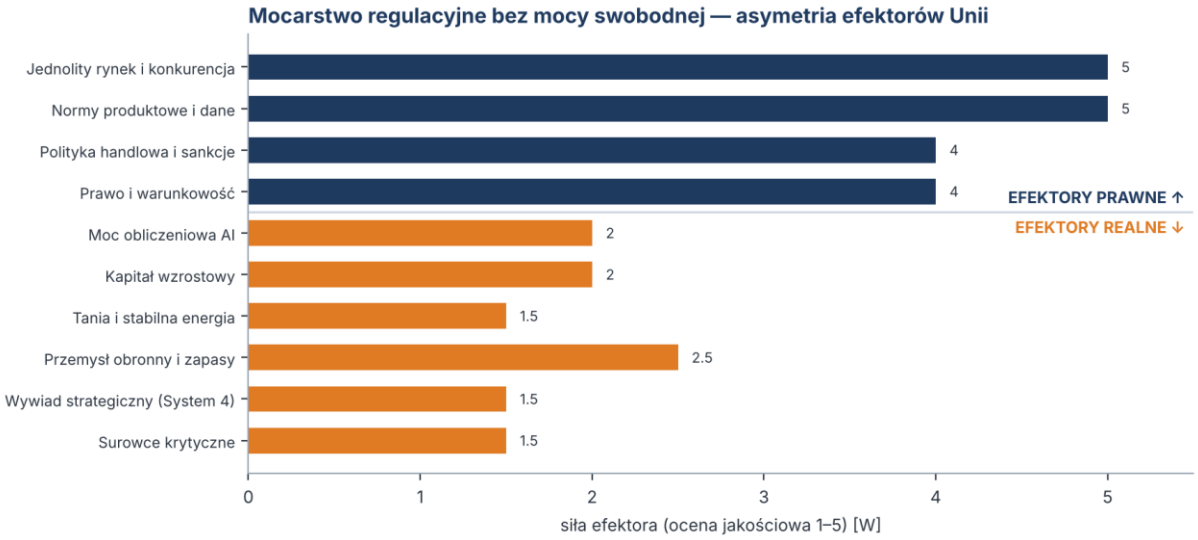
Rysunek 4. *Pętla sterowania Unii: dziś (długa, z przewagą efektorów prawnych) i w TechnoUnii (krótsza, z efektorami realnymi i biegiem wstecznym)*

W dzisiejszej Unii sygnał przechodzi przez wiele filtrów: wniosek Komisji, stanowiska państw, poprawki Parlamentu, trylogi, transpozycję w 27 porządkach prawnych i wdrożenie przez setki urzędów. Każdy filtr ma swoją rację, ale razem wydłużają pętlę do kilku lat. Efektory są głównie prawne: Unia oddziałuje na świat przede wszystkim przez nakazy i zakazy. Najsłabszym ogniwem jest pętla zwrotna: ewaluacje ex post istnieją, ale

rzadko prowadzą do uchylenia przepisu; Trybunał Obrachunkowy bada legalność i prawidłowość wydatków częściej niż ich skutek.

2.2. Mocarstwo regulacyjne bez mocy swobodnej

Anu Bradford nazwała zjawisko globalnego zasięgu prawa unijnego „efektem brukselskim”: firmy na całym świecie dostosowują się do norm UE, bo nie opłaca im się prowadzić osobnych linii produktów [T]. To realna siła — ale siła regulatora, nie producenta. Regulator może nakazać, by sztuczna inteligencja była przejrzysta; nie może nakazać, by powstała w Europie.

Rysunek 5. *Asymetria efektorów Unii — silne efektory prawne, słabe efektory realne (ocena jakościowa 1–5)*

Rysunek 5 pokazuje tę asymetrię w ocenie jakościowej. Po stronie efektorów prawnych Unia jest światowym liderem: jednolity rynek, prawo konkurencji, ochrona danych, normy produktowe, polityka handlowa. Po stronie efektorów realnych — mocy obliczeniowej, kapitału wzrostowego, taniej energii, przemysłu obronnego, wywiadu strategicznego — jest średnia albo słaba. Raport Mario Draghiego (2024) opisał to językiem ekonomii: luka inwestycyjna rzędu 750–800 mld EUR rocznie, czyli ok. 4,4–4,7% PKB Unii, fragmentacja rynków kapitałowych, ceny energii dwu- i trzykrotnie wyższe niż w USA oraz zależność od zagranicy w technologiach krytycznych [S]. Po dwóch latach niezależne rankingi oceniają wdrożenie jego rekomendacji na ok. 16–26%, a szacunek luki inwestycyjnej — po uwzględnieniu obronności — wzrósł do ok. 1,2 bln EUR rocznie [S].

2.3. Cztery swobody i piąta swoboda

Rdzeniem Unii od Traktatu Rzymskiego są cztery swobody: przepływu towarów, usług, kapitału i ludzi. To najbardziej udana część projektu europejskiego — i zarazem dowód, że Unia potrafi tworzyć moc swobodną, gdy działa przez otwieranie, a nie przez nakładanie. Jednolity rynek dał Polsce eksport, którego ok. trzy czwarte trafia do państw Unii, dostęp do kapitału i swobodę pracy dla milionów obywateli [S].

Raport Enrico Letty (2024) zaproponował piątą swobodę: swobodny przepływ badań, innowacji, danych, wiedzy i edukacji [S]. Z punktu widzenia cybernetyki to krok najważniejszy, bo w erze AI najcenniejszym przepływem jest informacja. Rynek usług, energii, telekomunikacji i kapitału nadal jest jednak rozdrobniony: firma działająca w kilku państwach musi spełniać kilka reżimów prawa spółek, podatków i nadzoru, a start-up szukający dużego kapitału często przenosi się do USA.

Dlatego scenariusze reform w tej publikacji zaczynają się od pytania: czy cztery (lub pięć) swobód wystarczą jako fundament Unii? Scenariusz S1 odpowiada „tak"; scenariusze S4 i S5 — „to konieczne, ale niewystarczające".

2.4. Dlaczego teraz: tempo AI, robotów i biotechnologii

Trzy technologie zmieniają warunki brzegowe każdej organizacji międzynarodowej.

Sztuczna inteligencja skraca czas analizy i decyzji. Państwo lub blok, który potrafi połączyć dane z wielu źródeł, symulować skutki i monitorować wykonanie w czasie zbliżonym do rzeczywistego, ma przewagę nad tym, który pracuje na rocznych sprawozdaniach. AI jest też technologią podwójnego zastosowania: te same modele służą medycynie i wojnie kognitywnej. Ich wytworzenie wymaga mocy obliczeniowej, energii i danych — trzech zasobów, w których Unia jest zależna od innych.

Roboty autonomiczne zmieniają przemysł, logistykę i wojsko. Wojna w Ukrainie pokazała, że tani dron produkowany w setkach tysięcy sztuk może zmienić bilans pola walki, a przewagę ma ten, kto skraca cykl „pomysł–prototyp–produkcja–front" do tygodni. Unia z procedurą zamówień trwającą lata przegrywa ten wyścig z definicji.

Biotechnologia przyspiesza medycynę, rolnictwo i przemysł materiałowy, ale także tworzy nowe ryzyka. Regulacja nowych technik genomowych roślin trwała w UE latami; w tym czasie inne jurysdykcje wdrażały je komercyjnie [S].

Wspólny mianownik: **tempo zmian otoczenia τ_z skróciło się z dekad do lat, a w niektórych domenach do miesięcy**. Instytucja zaprojektowana dla świata, w którym rynek węgla i stali zmieniał się w rytmie pięcioletnich planów, nie nadąża za światem, w którym model językowy starzeje się w ciągu roku. Reguła czasu przestaje być akademicka — staje się warunkiem przetrwania.

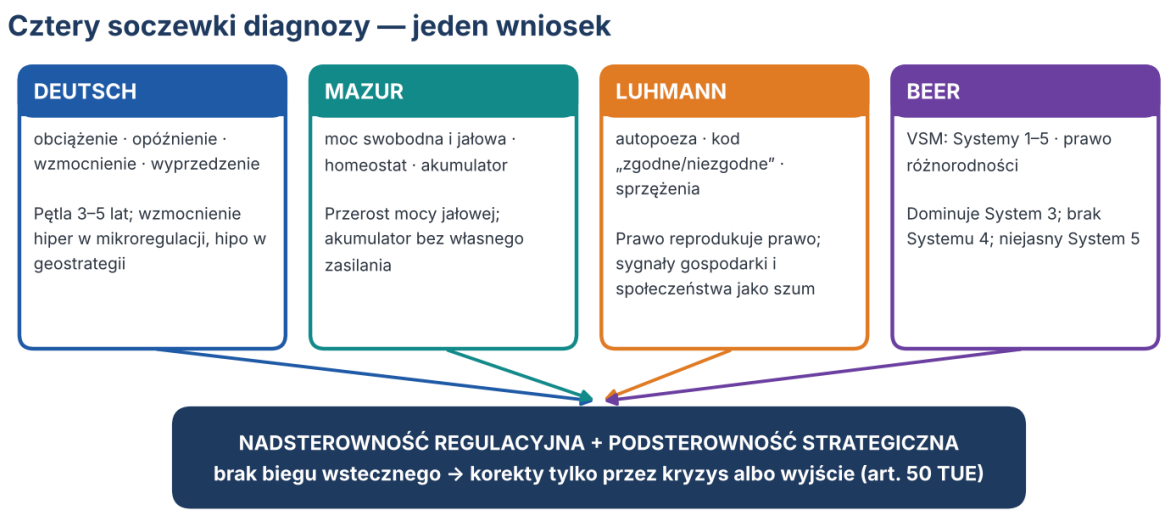
3. Diagnoza cybernetyczna Unii 2026

3.1. Cztery soczewki

Diagnozę Unii prowadzimy przez cztery soczewki teorii sterowania, które Biblioteka TechnoSanacji stosuje do państwa polskiego: Deutscha (parametry pętli), Mazura (bilans mocy), Luhmanna (zamknięcie operacyjne systemów) i Beera (model systemów żywotnych).

Tabela 4. *Diagnoza cybernetyczna Unii — cztery soczewki*

Soczewka	Diagnoza Unii	Wniosek reformatorski
Deutsch (obciążenie, opóźnienie, wzmocnienie, wyprzedzenie)	Przeciążenie polikryzysem (pandemia, wojna, energia, migracje, cła). Opóźnienie od detekcji do skutku 3–5 lat. Wzmocnienie asymetryczne: duże w mikroregulacji, małe w geostrategii. Niskie wyprzedzenie — sterowanie reaktywne, „od kryzysu do kryzysu".	Skrócić pętlę: rozporządzenia zamiast dyrektyw tam, gdzie potrzebna jest jednolitość; tryb szybki dla domen bezpieczeństwa; antycypacja z prawem alarmu (System 4).
Mazur (moc swobodna i jałowa, homeostat)	Przerost mocy jałowej: compliance, sprawozdawczość, komitologia, spory jurysdykcyjne. Słabnąca moc swobodna. „Akumulator" Unii nie ma własnego zasilania — zależy od składek i wspólnego długu.	Bilans mocy jako zasada ustrojowa: każdy akt wykazuje zużycie P_j i przyrost P_s. Oszczędności z uproszczeń przekierować na obronę, compute, energię i kapitał.
Luhmann (autopoeza, kody, sprzężenia strukturalne)	Prawo UE domknięte w kodzie „zgodne/niezgodne". Sygnały gospodarcze (zysk/strata) i społeczne (zaufanie/nieufność) docierają do niego jako szum. Złożoność wtórna rośnie: prawo reguluje skutki prawa.	Otworzyć system na sprzężenie empiryczne: ewaluacja ex post z mocą derogacji, klauzule wygaszające, piaskownice regulacyjne, testy MŚP i konkurencyjności z prawem zatrzymania projektu.
Beer (VSM, prawo wymaganej różnorodności)	System 3 (Komisja jako kontroler bieżący) dominuje; System 4 (wywiad i przyszłość) jest rozproszony; System 5 (Rada Europejska) nie rozstrzyga tożsamości: federacja czy konfederacja. Różnorodność Systemu 1 bywa tłumiona.	Zbudować System 4 z kanałem alarmowym do Systemu 5; ograniczyć System 3 do warunków brzegowych; wzmacniać różnorodność Systemu 1 przez zróżnicowaną integrację.

Rysunek 6. *Cztery soczewki diagnozy cybernetycznej Unii i ich wspólny wniosek*

3.2. Nadsterowność regulacyjna i podsterowność strategiczna

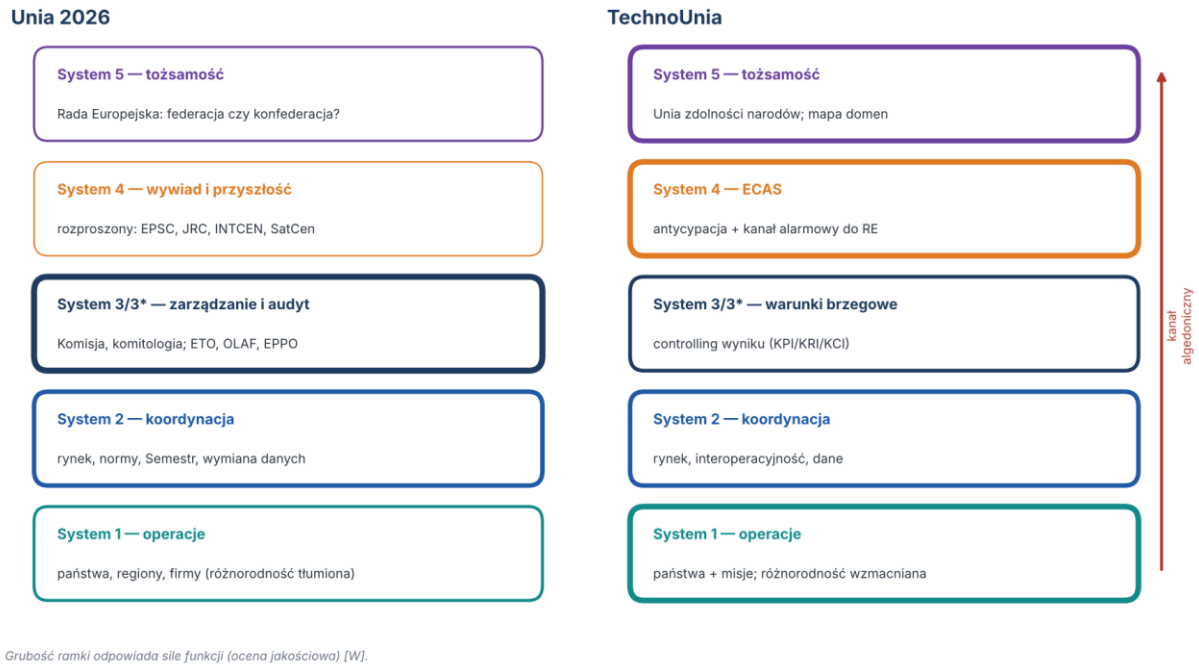
Cztery soczewki prowadzą do jednego wniosku: Unia ma **nadsterowność regulacyjną** (hyper-steering) i **podsterowność strategiczną** (under-steering). W sprawach drobnych reaguje za mocno — szczegółowe obowiązki sprawozdawcze, wielowarstwowe definicje, wytyczne do wytycznych. W sprawach egzystencjalnych reaguje za słabo — obrona, energia, technologie krytyczne, kapitał wzrostowy.

To nie jest wynik złej woli urzędników. To skutek architektury. Komisja ma monopol inicjatywy ustawodawczej i silne narzędzia regulacyjne, ale niewielki budżet (ok. 1% dochodu narodowego brutto Unii) i ograniczone kompetencje w obronie, podatkach i energii. Naturalną reakcją systemu, który ma młotek prawny i małą kieszeń, jest traktowanie każdego problemu jak gwoździa regulacyjnego. Gdy jedynym silnym efektorem jest prawo, każdy problem dostaje nowe prawo.

Pakiety omnibus z lat 2025–2026 są pierwszą od dawna świadomą próbą odwrócenia tego trendu: zawężono zakres dyrektyw o raportowaniu zrównoważonego rozwoju (CSRD) i należytej staranności (CSDDD), przesunięto obowiązki aktu o AI, zaproponowano jednolitą spółkę europejską („28. reżim", EU Inc.) [S]. Ale bez zmiany architektury uproszczenia będą jednorazowe — po kilku latach moc jałowa odrośnie. TechnoUnia proponuje, by uproszczanie stało się stałym mechanizmem (bilans mocy, sunset), a nie akcją.

3.3. Model systemów żywotnych Unii: co jest, czego brak

Model systemów żywotnych (VSM) Stafforda Beera mówi, że każdy system zdolny do przetrwania musi mieć pięć funkcji: operacje (System 1), koordynację (System 2), zarządzanie bieżące z audytem (System 3 i 3*), wywiad i przyszłość (System 4) oraz tożsamość i politykę (System 5). Brak którejkolwiek funkcji nie oznacza, że system natychmiast upadnie — ale że jest kruchy wobec określonego typu zakłóceń.

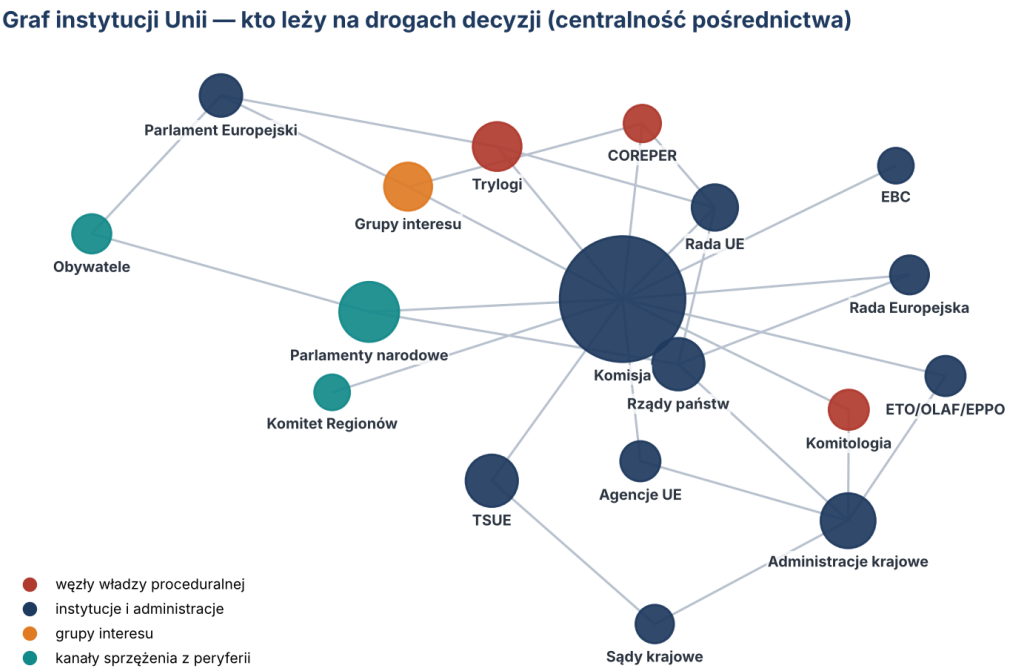

Rysunek 7. *Model systemów żywotnych Unii: stan 2026 i TechnoUnia (grubość ramki = siła funkcji)*

Rysunek 7 zestawia stan obecny z docelowym. **System 1** to państwa członkowskie, regiony, firmy i uczelnie — operacje, w których powstaje wartość. **System 2** to koordynacja: jednolity rynek, normy, Semestr Europejski, systemy wymiany informacji. Działa dobrze. **System 3** to Komisja jako strażnik traktatów z rozbudowaną kontrolą zgodności; **System 3*** — audyt: Trybunał Obrachunkowy, OLAF, Prokuratura Europejska. Są silne w kontroli legalności, słabsze w kontroli wyniku. **System 4** — wywiad strategiczny i antycypacja — jest rozproszony między Wspólne Centrum Badawcze (JRC), Europejskie Centrum Strategii Politycznej, Centrum Analiz Wywiadowczych UE (INTCEN), Centrum Satelitarne (SatCen) i agencje sektorowe. Żadna z tych instytucji nie ma prawa „czerwonego alarmu" wobec Rady Europejskiej ani obowiązku przedstawienia scenariuszy przed decyzją. Analiza projektów IPCEI pokazała na przykład, że JRC nie uczestniczy w wyborze technologii strategicznych, a jedynie wspiera Komisję po decyzji [S]. **System 5** — Rada Europejska — od dekad nie rozstrzyga, czy Unia ma być federacją, konfederacją, czy czymś trzecim. Ta niejasność tożsamości przenosi się w dół: każdy spór o kompetencje jest w istocie sporem o System 5.

3.4. Sieć instytucji: kto naprawdę steruje

Formalny schemat instytucji Unii (trójkąt Komisja–Rada–Parlament plus Trybunał) ukrywa rzeczywistą topologię przepływu decyzji. Rysunek 8 przedstawia uproszczony graf: węzły to instytucje i grupy aktorów, krawędzie — kanały wpływu na treść decyzji. Wielkość węzła odpowiada centralności pośrednictwa, czyli temu, jak często węzeł leży na najkrótszej drodze między innymi.

Schemat poglądowy [W]; wielkość węzła odpowiada centralności pośrednictwa w uproszczonym grafie (28 krawędzi).

Rysunek 8. *Graf instytucji Unii — centralność pośrednictwa (wielkość węzła) i kanały wpływu na decyzje (schemat poglądowy)*

Wnioski z grafu są trzy. Po pierwsze, **Komisja jest węzłem dominującym**: przez nią przechodzi większość dróg decyzji — inicjatywa ustawodawcza, komitologia, nadzór, kontakty z agencjami i grupami interesu. To potwierdza diagnozę VSM: System 3 skupia funkcje, które w dobrze zaprojektowanym systemie byłyby rozdzielone (inicjowanie, wykonanie, kontrola). Po drugie, **trylogi, COREPER i komitologia** to węzły mostowe: każda ustawa i każdy akt wykonawczy musi przez nie przejść, a są to miejsca najsłabiej widoczne dla obywateli. To główne pole władzy proceduralnej [S]. Po trzecie, **kanały sprzężenia z peryferii** są nierówne: parlamenty narodowe łączą obywateli z rządami, ale ich bezpośredni wpływ na Komisję (mechanizm żółtej kartki — co najmniej jedna trzecia parlamentów może zmusić Komisję do ponownego rozpatrzenia projektu) jest używany rzadko, a Komitet Regionów ma niską centralność [S]. **Grupy interesu** dotykają trzech węzłów jednocześnie — Komisji, Parlamentu i COREPER — a ich zasoby są nierówne: duże korporacje i federacje branżowe mają stały dostęp, MŚP i obywatele — sporadyczny [S].

3.5. Brak biegu wstecznego

Każdy dobry układ sterowania musi umieć nie tylko przyspieszać, ale i hamować oraz cofać się. W prawie Unii istnieje kilka mechanizmów korekty: zasada pomocniczości, kontrola sądowa, procedura zmiany traktatów, klauzule przeglądowe w aktach. Brakuje jednak **systematycznego mechanizmu wygaszania** — przepisy i kompetencje raz przyjęte trwają domyślnie bezterminowo. Ewaluacja ex post jest obowiązkiem formalnym, ale rzadko kończy się uchyleniem.

Cybernetycznie oznacza to, że system ma tylko dodatnie sprzężenie dla norm (przybywa) i nie ma ujemnego (ubywa wtedy, gdy nie działają). W takim systemie jedynymi korektami całości są korekty skrajne: kryzys, który wymusza nagłą zmianę, albo wyjście z systemu. Brexit był taką skrajną korektą — kosztowną dla obu stron, a mimo to nieuwalniającą Wielkiej Brytanii od wpływu prawa unijnego (np. w Irlandii Północnej czy w arbitrażu umowy o wystąpieniu) [S]. TechnoUnia proponuje zastąpić skrajne korekty zwykłymi: klauzule wygaszające, ewaluację z mocą derogacji, okresowe przeglądy kompetencji.

3.6. Stan 2026: dziesięć faktów, które zmieniają rachunek

Tabela 5. *Dziesięć faktów z lat 2025–2026 istotnych dla reformy Unii*

Nr	Fakt	Znaczenie dla TechnoUnii
1	Rezolucja PE z 22.11.2023 o zmianie traktatów nadal bez decyzji Rady Europejskiej o zwołaniu konwentu (stan: 2026) [S]	Droga „wielkiej reformy" jest zablokowana; potrzebna strategia małych kroków i wąskiego protokołu
2	Komisja w październiku 2026 r. proponuje reformy przed rozszerzeniem bez otwierania traktatów: klauzule pomostowe, szerszą wzmocnioną współpracę, Kolegium liczące 2/3 państw [S]	Potwierdza kierunek „sprawność w obecnych traktatach"
3	11 państw (bez Polski) apeluje we wrześniu 2026 r. o ograniczenie weta w polityce zagranicznej przez klauzulę pomostową art. 31 ust. 3 TUE [S]	Rośnie presja na QMV; Polska musi zdefiniować swoje „hamulce bezpieczeństwa"
4	Pożyczka 90 mld EUR dla Ukrainy przyjęta w trybie wzmocnionej współpracy 24 państw (kwiecień 2026) [S]	Koalicje chętnych już działają jako tryb obejścia weta
5	SAFE: 150 mld EUR pożyczek obronnych dla 19 państw; Polska — 43,7 mld EUR, pierwsza umowa w UE (maj 2026) [S]	Pierwszy duży instrument wspólnej mocy swobodnej w obronie
6	Projekt WRF 2028–2034: ok. 2 bln EUR (1,26% DNB) z Europejskim Funduszem Konkurencyjności; prezydencja irlandzka proponuje ok. 8% cięcia [S]	Spór „spójność czy konkurencyjność i obrona" — test bilansu mocy
7	Omnibus AI przesuwa obowiązki dla systemów wysokiego ryzyka na grudzień 2027 i sierpień 2028 [S]	Dowód, że regulacja wyprzedziła zdolność wdrożenia; argument za piaskownicami i sunset
8	Pakiet suwerenności technologicznej (czerwiec 2026): Chips Act 2.0, akt o chmurze i AI; nabór na gigafabryki AI do 12.11.2026 [S]	Przesunięcie od regulacji do budowy mocy obliczeniowej
9	Cel klimatyczny −90% na 2040 r. przyjęty; ETS2 przesunięty na 2028 r.; 10 państw z Polską chce jego rewizji [S]	Spór o koszt transformacji jako test prawomocności (P)
10	Eurobarometr wiosna 2026: zaufanie do UE 51% (Polska 58%), poparcie dla wspólnej obrony 81% [S]	Mandat społeczny dla wspólnej mocy swobodnej w obronie jest silniejszy niż dla integracji ogólnej

SYNTEZA DIAGNOZY

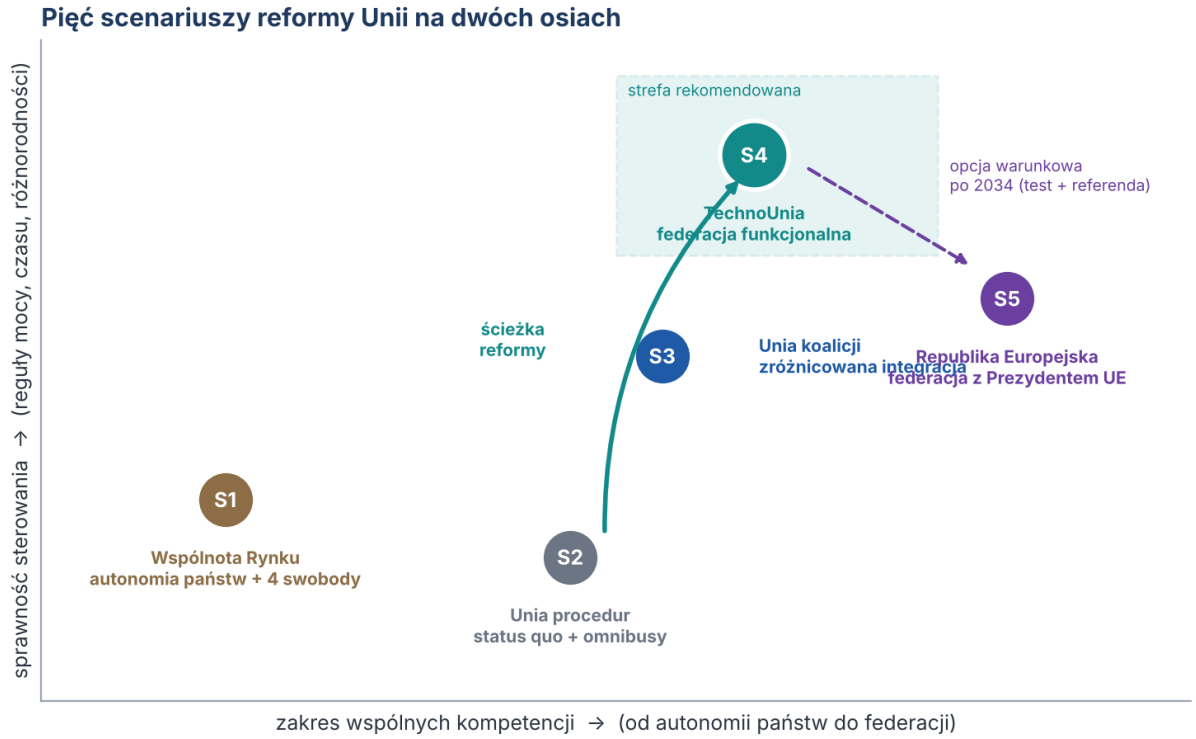
Unia 2026 nie jest ani w stanie upadku, ani w stanie rozkwitu. Jest w stanie **dryfu z przebłyskami sprawczości**: tam, gdzie zagrożenie było namacalne (wojna, energia), potrafiła zbudować nowe instrumenty w miesiące — SAFE, wspólne zakupy gazu, pożyczki dla Ukrainy. Tam, gdzie zagrożenie

> jest rozłożone w czasie (konkurencyjność, technologia, demografia), wraca do rytmu procedur. Zadaniem reformy jest zamienić przebłyski w system: by sprawczość nie zależała od kryzysu.

4. Scenariusze reform: od Europy ojczyzn do Republiki Europejskiej

4.1. Oś scenariuszy i kryteria oceny

Spór o przyszłość Unii zwykle ustawia się na jednej osi: „mniej Europy — więcej Europy". To oś kompetencji. TechnoUnia dodaje drugą oś: **sprawność sterowania** — niezależnie od tego, ile kompetencji jest wspólnych, czy system szybko i trafnie zamienia je w wynik. Pięć scenariuszy rozpiętych na obu osiach pokazuje Rysunek 9.

Rysunek 9. *Pięć scenariuszy reformy Unii na dwóch osiach: zakres wspólnych kompetencji i sprawność sterowania*

Scenariusze nie są karykaturami. Każdy ma poważnych zwolenników, spójną logikę i realne zalety. Oceniamy je dziewięcioma kryteriami pogrupowanymi w trzy rodziny:

- **Kryteria cybernetyczne:** C1 — czas reakcji (reguła czasu), C2 — udział mocy swobodnej (reguła mocy), C3 — różnorodność odpowiedzi (reguła Ashby'ego), C4 — jakość sprzężenia zwrotnego z peryferii.
- **Kryteria ustrojowe:** C5 — prawomocność i rozliczalność, C6 — wykonalność prawna (droga traktatowa i konstytucyjna).
- **Kryteria społeczno-gospodarcze i bezpieczeństwa:** C7 — konkurencyjność i produktywność, C8 — bezpieczeństwo i odporność, C9 — interes Polski i państw średnich.

4.2. S1. Wspólnota Rynku — autonomia państw i cztery swobody

Opis. Unia wraca do rdzenia: jednolity rynek z czterema swobodami, wspólna polityka handlowa, prawo konkurencji i pomocy publicznej, wspólne normy produktowe. Polityki redystrybucyjne (spójność, rolnictwo) są stopniowo renacjonalizowane albo zamieniane na mniejsze, celowe fundusze. Obrona pozostaje w NATO i w gestii państw. Parlamenty narodowe dostają „czerwoną kartkę" — prawo zablokowania projektu niezgodnego z pomocniczością. Prymat prawa UE obowiązuje w granicach wąskiego katalogu kompetencji. Wariant skrajny — Europejski Obszar Gospodarczy dla wszystkich (model norweski).

Logika. Rynek jest najbardziej udaną częścią integracji; resztę lepiej robią państwa, bo są bliżej obywateli i mają silniejszą legitymację. Różnorodność modeli narodowych to bogactwo, a konkurencja systemów prawnych i podatkowych dyscyplinuje rządy.

Ocena cybernetyczna. Wysoka różnorodność (C3) i silne sprzężenie z peryferiami (C4). Ale wspólna moc swobodna wobec mocarstw jest bliska zera: żadne państwo europejskie samo nie zbuduje gigafabryki AI na skalę amerykańską, floty satelitów, zapasów amunicji na długą wojnę ani rynku kapitału zdolnego finansować globalnych liderów. Czas reakcji na szoki zewnętrzne (C1) jest długi, bo każdy kryzys trzeba negocjować od zera. Ryzyko: Europa jako rynek i muzeum — bogata konsumentka cudzych technologii i cudzego bezpieczeństwa.

Dla Polski. Zalety: mniej regulacji, większa swoboda polityki energetycznej i gospodarczej. Wady: utrata funduszy spójności i — co ważniejsze — wspólnej mocy obronnej i przemysłowej na flance wschodniej. Polska z PKB ok. 5% Unii w świecie ładu policentrycznego jest za mała, by samodzielnie równoważyć Rosję i negocjować z USA i Chinami [W].

4.3. S2. Unia procedur — status quo z omnibusami

Opis. Traktaty bez zmian. Komisja kontynuuje pakiety upraszczające, Rada stosuje klauzule pomostowe sporadycznie, nowe wyzwania obsługują instrumenty doraźne (SAFE, pożyczki dla Ukrainy, wspólne zakupy). Rozszerzenie postępuje powoli, bo każde państwo ma weto w ok. 150 krokach procesu akcesyjnego [S].

Logika. Unia jest systemem, który działa przez kryzysy; „upada naprzód" i za każdym razem wychodzi silniejsza. Otwieranie traktatów to ryzyko, że referenda w kilku państwach wszystko zablokują.

Ocena cybernetyczna. Krótkotrwała ulga w mocy jałowej (omnibusy), ale bez Systemu 4, bez biegu wstecznego i bez wspólnej mocy swobodnej w skali potrzebnej do konkurowania. Czas reakcji zależy od przypadku: szybki w kryzysie, wolny w zwykłym czasie. Ryzyko: **dryf** — powolna utrata znaczenia, rosnąca nieufność obywateli i coraz większa rola koalicji poza traktatami, nad którymi nie ma kontroli demokratycznej.

4.4. S3. Unia koalicji — zróżnicowana integracja

Opis. Unia jako „Europa wielu prędkości" albo „koncentrycznych kręgów": rdzeń (np. strefa euro plus obrona), krąg wewnętrzny (pełny rynek), krąg zewnętrzny (Europejska Wspólnota Polityczna, państwa stowarzyszone). Zdolności buduje się w koalicjach chętnych: wzmocniona współpraca (art. 20 TUE), PESCO, umowy międzyrządowe poza traktatami (np. proponowany „Europejski Traktat Bezpieczeństwa" z głosowaniem superwiększością i stałym dochodem [S]).

Logika. Nie wszyscy muszą iść w tym samym tempie; ważne, by nikt nie blokował innych. Tak powstały strefa Schengen, euro i Prokuratura Europejska.

Ocena cybernetyczna. Dobra różnorodność i elastyczność, możliwy krótki czas reakcji w koalicjach. Ryzyka: fragmentacja Systemu 5 (kilka „Unii" o różnych tożsamościach), utrata przejrzystości („kto za co odpowiada"), a dla Polski — utrwalenie peryferyjności, jeśli rdzeń powstanie wokół strefy euro, do której Polska nie należy [S]. Zróżnicowana integracja jest dobrym **narzędziem przejścia**, ale złym **celem**: bez wspólnej architektury rozliczalności rozmywa odpowiedzialność.

4.5. S4. TechnoUnia — federacja funkcjonalna w domenach egzystencjalnych

Opis. Unia zostaje podzielona na **domeny**, a nie na „więcej" i „mniej". W pięciu domenach egzystencjalnych — obrona i przemysł obronny, energia i sieci, moc obliczeniowa i dane, surowce krytyczne, rynek kapitału — Unia działa jak **federacja funkcjonalna**: ma wspólny budżet misji, właściciela misji z imienia i nazwiska, głosowanie większościowe z hamulcem bezpieczeństwa i obowiązek rozliczenia wyniku. W domenach rynku i norm Unia działa jak dziś, ale z bilansem mocy i klauzulami wygaszającymi. W domenach różnorodności — podatki bezpośrednie, prawo pracy, edukacja, ochrona zdrowia, kultura, miks energetyczny w granicach rynku — kompetencje wracają lub pozostają przy państwach, a Unia zapewnia jedynie wymianę danych i porównywalność wyników (otwarta metoda koordynacji w wersji pomiarowej).

Instytucje. Nie powstaje nowe superpaństwo. Powstaje System 4 Unii (Europejskie Centrum Antycypacji Strategicznej), stały mechanizm bilansu mocy i wygaszania norm, europejski controlling wyniku łączący Trybunał Obrachunkowy, OLAF i Prokuraturę Europejską, izba lub procedura kompetencyjna w Trybunale Sprawiedliwości (w dialogu z sądami konstytucyjnymi) oraz publiczny rejestr systemów AI w administracji UE. Jako most do ewentualnego S5 możliwe jest **łączenie funkcji przewodniczących Komisji i Rady Europejskiej w jednej osobie** — obecne traktaty tego nie zakazują [S].

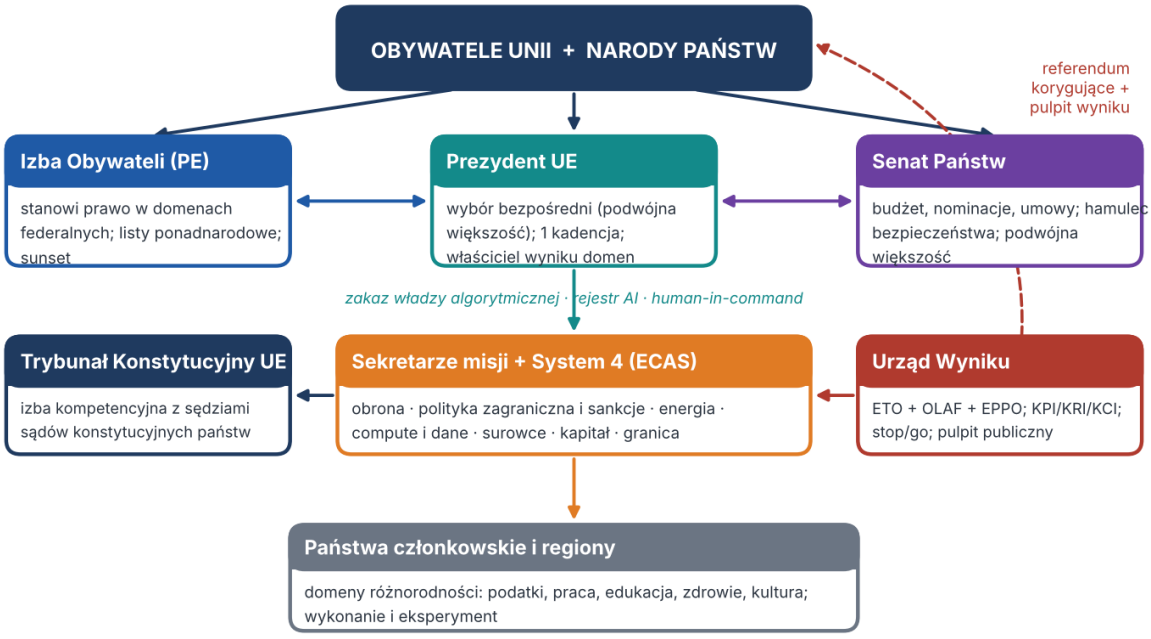
Logika. Unia ma być silna tam, gdzie skala decyduje o przetrwaniu, i lekka tam, gdzie różnorodność decyduje o innowacji. To jest rozwiązanie prawa Ashby'ego: wspólna różnorodność odpowiedzi w domenach egzystencjalnych plus różnorodność państw wszędzie indziej.

Ocena cybernetyczna. Krótszy czas reakcji w domenach egzystencjalnych (QMV, budżet misji, System 4), rosnący udział mocy swobodnej (bilans mocy), zachowana różnorodność i sprzężenie z peryferiami (hamulec bezpieczeństwa, wzmocnione parlamenty narodowe, sygnał regionalny), bieg wsteczny (sunset). Ryzyka: spory o granice domen; pokusa rozszerzania domen „egzystencjalnych" na wszystko; konieczność jednego wąskiego protokołu traktatowego.

4.6. S5. Republika Europejska — federacja z Prezydentem UE na zasadach TechnoRepubliki

Opis. Scenariusz najdalej idący: Unia staje się federacją z jednolitą, silną egzekutywą. Projektujemy go nie w wersji „klasycznego superpaństwa", lecz **na zasadach zbliżonych do TechnoRepubliki** — tych samych, które Biblioteka proponuje dla Polski w dokumentach 106 (Projekt Konstytucji 2030), 202 (Prezydent — zintegrowana egzekutywa), 203 (Senat 100), 201 (Referendum), 204 (Sąd Najwyższy) i 209 (Controlling cybernetyczny). Rysunek 10 przedstawia schemat ustrojowy.

Republika Europejska (S5) na zasadach TechnoRepubliki — schemat ustrojowy

Rysunek 10. *Schemat ustrojowy Republiki Europejskiej (S5) na zasadach TechnoRepubliki — egzekutywa, kontrola i pętle korekty*

Tabela 6. *Republika Europejska (S5): instytucje i bezpieczniki według wzorca TechnoRepubliki*

Element	Konstrukcja w S5	Bezpiecznik (warunek republikański)
Prezydent Unii Europejskiej	Wybierany bezpośrednio przez obywateli Unii z wymogiem podwójnej większości (obywateli i państw) albo przez kolegium elektorskie państw; łączy funkcje przewodniczących Komisji i Rady Europejskiej; jest właścicielem wyniku w katalogu domen federalnych; powołuje komisarzy-sekretarzy misji	Jedna kadencja (wzór dok. 208); kompetencje zamknięte w katalogu domen; brak kompetencji podatkowej bez zgody Senatu Państw; odpowiedzialność przed Trybunałem Konstytucyjnym Unii; impeachment
Senat Państw	Izba państw (wzór Senatu 100, dok. 203): zatwierdza budżet federalny, nominacje, umowy międzynarodowe; głosuje podwójną większością; ma prawo veta zawieszającego	Hamulec bezpieczeństwa dla interesów żywotnych; jawny ślad prac; prawa mniejszości
Izba Obywateli (Parlament Europejski)	Stanowi prawo w domenach federalnych wspólnie z Senatem Państw; listy ponadnarodowe dla części mandatów	Klauzule wygaszające; ocena skutków i test MŚP przed głosowaniem
Trybunał Konstytucyjny Unii	Arbiter kompetencji federacja–państwa; izba kompetencyjna z udziałem sędziów sądów konstytucyjnych państw	Procedura ultra vires bez „wojny trybunałów”; jawne uzasadnienia
Referendum europejskie	Ogólnounijne referendum korygujące (inicjatywa obywatelska z obowiązkiem rozpatrzenia) i referenda krajowe dla zmian ustrojowych	Podwójna większość: obywateli i państw; kontrola pytania przez Trybunał
Europejski controlling	Niezależny Urząd Wyniku (ETO + OLAF + EPPO) z publicznym pulpitem KPI/KRI/KCI i decyzją stop/go dla programów	Niezależność od egzekutywy; kadencyjność; raport korekty
AI w egzekutywie	Narodowe i europejskie centra sytuacyjne, grafy wiedzy, symulacje	Zakaz władzy algorytmicznej; rejestr algorytmów; human-in-command; odwołanie do człowieka
Domeny federalne	Obrona, polityka zagraniczna i sankcje, energia i sieci, compute i dane, surowce krytyczne, rynek kapitału, granica zewnętrzna	Katalog zamknięty; każda nowa domena wymaga zmiany traktatu i referendów

Logika. Unia jako całość będzie konkurować z USA i Chinami tylko wtedy, gdy będzie miała jednego właściciela wyniku w sprawach egzystencjalnych. Rozproszona egzekutywa — Komisja, Rada Europejska, prezydencja rotacyjna, Wysoka Przedstawiciel, 27 rządów — zużywa różnorodność regulatora na koordynację wewnętrzną zamiast na obsługę zakłóceń zewnętrznych. To dokładnie ten sam argument, który dokument 202 stosuje do Polski: „jedna egzekutywa, jedna odpowiedzialność, jeden publiczny wynik” [T].

Ocena cybernetyczna. Najkrótszy czas reakcji i największa skala mocy swobodnej. Ale też najwyższe ryzyka:

- **Zafałszowanie sprzężenia zwrotnego z peryferii.** Deutsch ostrzegał, że systemy scentralizowane tracą zdolność odbioru słabych sygnałów z krańców. W Unii 27 narodów, 24 języków i różnych kultur politycznych ryzyko jest szczególnie duże [T].
- **Tłumienie różnorodności.** Jedna egzekutywa ma pokusę jednolitych rozwiązań; to zmniejsza różnorodność odpowiedzi systemu i narusza regułę Ashby’ego.

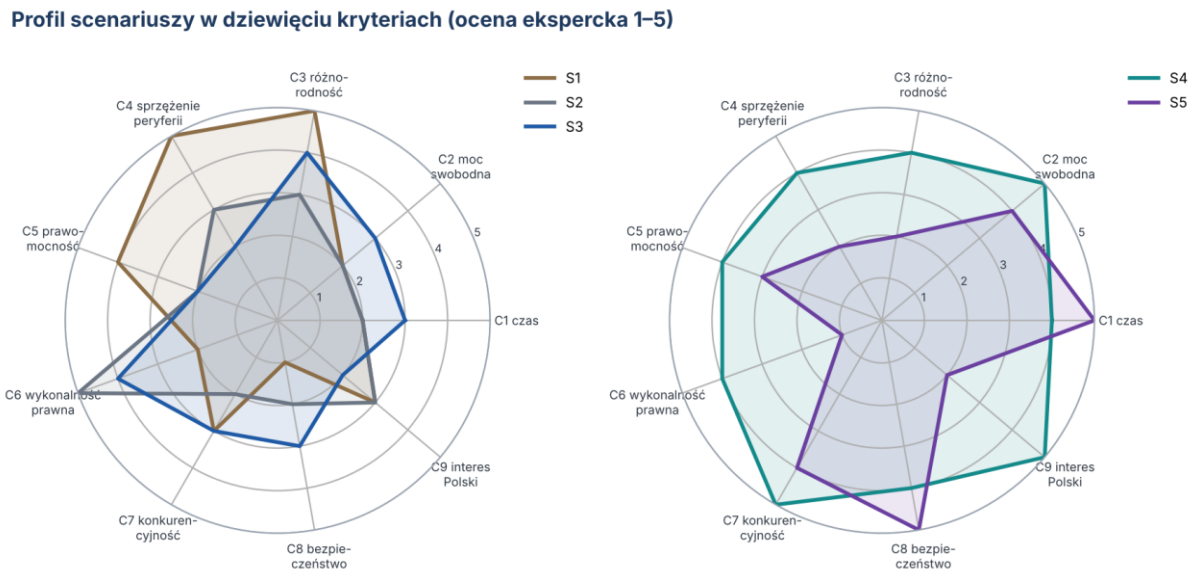
- **Deficyt demos.** Federacja wymaga wspólnoty politycznej, która akceptuje decyzje większości jako swoje. Badania opinii pokazują wyższe zaufanie do armii i NATO niż do Unii [S]; europejska tożsamość jest dla większości obywateli tożsamością drugiego rzędu.
- **Bariera prawna.** Konstytucja RP (art. 90) i Projekt Konstytucji 2030 (art. 3 ust. 3, art. 96) nie dopuszczają przekazania kompetencji naruszających istotę suwerenności Narodu. S5 wymagałby zmiany konstytucji i referendum w Polsce oraz w większości państw.

Wniosek. S5 w wersji TechnoRepubliki jest koncepcyjnie spójny i lepszy od federacji „klasycznej", bo ma wbudowane bezpieczniki. Nie jest jednak dziś ani wykonalny, ani bezpieczny. Może stać się celem tylko jako **rozszerzenie S4**, gdy S4 udowodni skuteczność, a narody państw członkowskich wyrażą zgodę.

4.7. Porównanie scenariuszy

Tabela 7. *Pięć scenariuszy — porównanie cech*

Cecha	S1 Wspólnota Rynku	S2 Unia procedur	S3 Unia koalicji	S4 TechnoUnia	S5 Republika Europejska
Kompetencje wspólne	rynek, handel, konkurencja	jak dziś	różne w kręgach	5 domen federalnych + rynek	7+ domen federalnych
Egzekutywa	Komisja jako regulator rynku	Komisja + Rada Europejska + prezydencja	rozproszona między koalicje	właściciele misji; możliwe połączenie przewodnictwa KE i RE	Prezydent UE wybierany bezpośrednio
Głosowanie	jednomyślność poza rynkiem	jednomyślność w WPZiB i podatkach	różne	QMV w domenach z hamulcem bezpieczeństwa	podwójna większość
Budżet	mały, celowy	ok. 1% DNB	budżety koalicji	budżet misji + fundusz konkurencyjności	budżet federalny z zasobami własnymi
Bieg wsteczny	czerwona kartka	brak systemowy	wyjście z koalicji	sunset + ewaluacja z mocą derogacji	sunset + referendum korygujące
System 4	brak	rozproszony	w koalicjach	Europejskie Centrum Antycypacji	Federalne centrum sytuacyjne
Droga prawna	zmiana traktatów (art. 48)	brak zmian	art. 20 TUE, umowy poza traktatami	obecne traktaty + wąski protokół	nowy traktat konstytucyjny + referenda
Główne ryzyko	marginalizacja	dryf	fragmentacja	spory o granice domen	centralizacja i deficyt demos

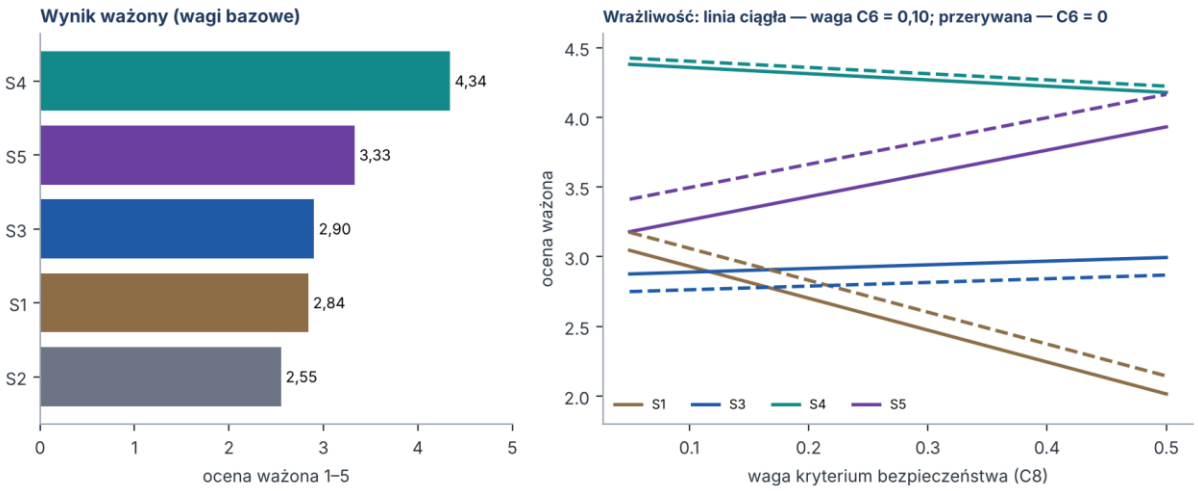
Rysunek 11. *Profil scenariuszy w dziewięciu kryteriach (ocena ekspercka 1–5)*

4.8. Ocena wielokryterialna

Do porównania użyto uproszczonej procedury analizy hierarchicznej (AHP), stosowanej w Bibliotece TechnoSanacji do wyborów strategicznych. Wagi kryteriów ustalono z porównań parami, w których bezpieczeństwo i konkurencyjność uznano za nieco ważniejsze od pozostałych ze względu na sytuację geopolityczną 2026 r., a prawomocność — za warunek konieczny. Oceny 1–5 są ekspercką syntezą materiału z rozdziałów 3 i 6 [W].

Tabela 8. *Ocena wielokryterialna scenariuszy (wagi z porównań parami; oceny 1–5)*

Kryterium	Waga	S1	S2	S3	S4	S5
C1 Czas reakcji (reguła czasu)	0,12	2	2	3	4	5
C2 Udział mocy swobodnej (reguła mocy)	0,13	2	2	3	5	4
C3 Różnorodność odpowiedzi (Ashby)	0,09	5	3	4	4	2
C4 Sprzężenie z peryferiami	0,08	5	3	2	4	2
C5 Prawomocność i rozliczalność	0,13	4	2	2	4	3
C6 Wykonalność prawna	0,10	2	5	4	4	1
C7 Konkurencyjność i produktywność	0,13	3	2	3	5	4
C8 Bezpieczeństwo i odporność	0,14	1	2	3	4	5
C9 Interes Polski i państw średnich	0,08	3	3	2	5	2
Wynik ważony	**1,00**	**2,84**	**2,55**	**2,90**	**4,34**	**3,33**

Rysunek 12. *Ranking scenariuszy według oceny wielokryterialnej i analiza wrażliwości na wagi bezpieczeństwa*

Wynik jest stabilny: S4 wygrywa we wszystkich wariantach wag sprawdzonych w analizie wrażliwości (Rysunek 12). S5 zbliża się do S4 (różnica poniżej 0,2 pkt) dopiero wtedy, gdy waga bezpieczeństwa rośnie do ok. 0,45, a waga wykonalności prawnej spada do zera — czyli w sytuacji wojny, w której normalne procedury przestają obowiązywać [W]. To ważny wniosek: **federacja pojawia się jako racjonalna odpowiedź tylko w warunkach egzystencjalnego zagrożenia**. W normalnym czasie lepsza jest federacja funkcjonalna z bezpiecznikami.

4.9. Ścieżki prawne: sześć dróg reformy

Francusko-niemiecka grupa ekspertów („Sailing on High Seas", 2023) opisała kilka ścieżek zmiany traktatów — od konwentu i konferencji międzyrządowej, przez reformę w traktacie akcesyjnym, po traktat uzupełniający zawierany tylko przez chętne państwa [Z]. Tabela 9 łączy te ścieżki z narzędziami dostępnymi już w obecnych traktatach i przypisuje je scenariuszom.

Tabela 9. *Ścieżki prawne reformy i ich zastosowanie w scenariuszach*

Nr	Ścieżka	Wymogi	Zastosowanie
1	Zwykła procedura zmiany (art. 48 ust. 2–5 TUE): konwent i konferencja międzyrządowa	jednomyślność i ratyfikacja we wszystkich państwach	S1, S5; protokół TechnoUnii w wersji pełnej
2	Procedura uproszczona (art. 48 ust. 6 TUE)	jednomyślność; nie może rozszerzać kompetencji Unii	korekta polityk wewnętrznych
3	Klauzule pomostowe (art. 48 ust. 7 TUE, art. 31 ust. 3 TUE)	jednomyślność Rady Europejskiej; prawo sprzeciwu parlamentów narodowych	S2, S4: QMV w sankcjach i części WPZiB
4	Zmiany w traktatach akcesyjnych (art. 49 TUE)	ratyfikacja jak przy akcesji; ryzyko „przemycania" reform [S]	dostosowania instytucjonalne przy rozszerzeniu
5	Wzmocniona współpraca (art. 20 TUE) i PESCO (art. 42 ust. 6, art. 46 TUE)	min. 9 państw; ostateczność	S3, S4: koalicje mocy swobodnej

Nr	Ścieżka	Wymogi	Zastosowanie
6	Traktat uzupełniający chętnych poza ramami UE (wzór: paktu fiskalnego, EMS)	umowa międzynarodowa; ryzyko podwójnych struktur	S3; ewentualnie „traktat bezpieczeństwa”

4.10. Reguły przełączania scenariuszy

Strategia transformacji ustrojowej Rzeczypospolitej (dok. 105) stosuje reguły przełączania między scenariuszami: z góry ustalone warunki, po spełnieniu których państwo zmienia tryb działania. Proponujemy analogiczne reguły dla Unii, by przejście od S4 do S5 nie było decyzją emocjonalną, lecz wynikiem testu.

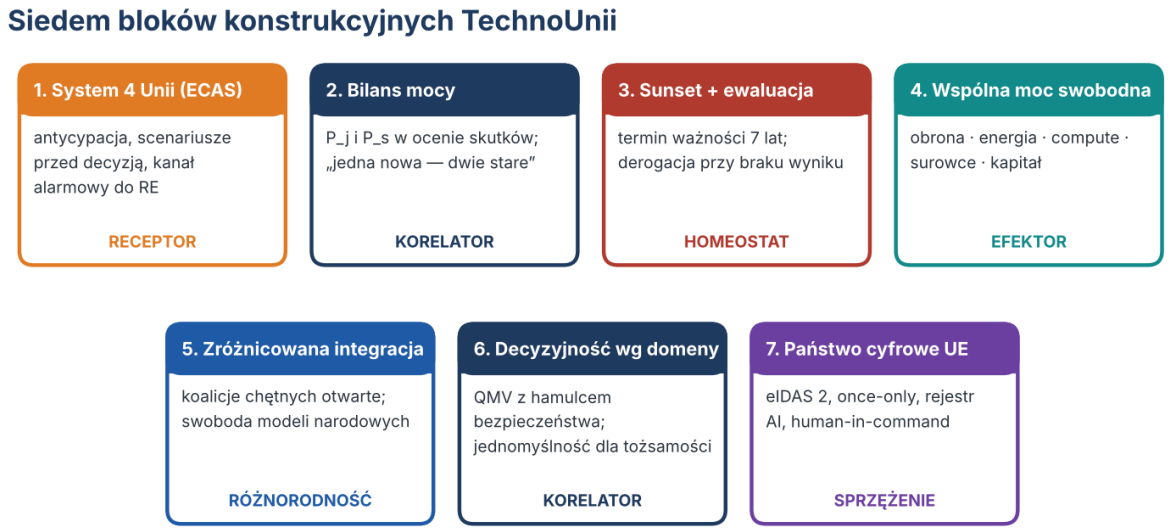
Tabela 10. *Reguły przełączania: kiedy S4 może przejść w S5, a kiedy należy się cofnąć*

Reguła	Warunek
Test sprawności (5 lat)	Co najmniej 4 z 5 misji domen egzystencjalnych osiąga cele KPI; mediana czasu od wniosku do stosowania aktów w domenach federalnych poniżej 18 miesięcy; udział wspólnych zamówień obronnych powyżej 40%
Test bilansu mocy	Udział mocy jałowej w budżecie UE i w kosztach compliance firm spada przez trzy kolejne lata; liczba wygaszonych norm co najmniej równa liczbie nowych
Test prawomocności	Zaufanie do UE powyżej 60% w co najmniej dwóch trzecich państw; frekwencja w wyborach europejskich powyżej 55%; co najmniej jedna inicjatywa obywatelska przekształcona w akt prawny
Test bezpieczników	Działający sąd kompetencyjny, rejestr AI w administracji UE, hamulec bezpieczeństwa użyty i uszanowany co najmniej raz bez kryzysu
Zgoda narodów	Referenda w państwach, których konstytucje tego wymagają (w Polsce — zgodnie z art. 90 Konstytucji RP oraz proponowanym art. 96 Projektu Konstytucji 2030)
Reguła cofnięcia	Jeżeli przez 3 lata misja nie osiąga celów, domena wraca do trybu koalicji (S3) albo do państw, a jej budżet podlega zwrotowi lub przesunięciu

5. Architektura TechnoUnii

5.1. Siedem bloków konstrukcyjnych

Architekturę TechnoUnii tworzy siedem bloków. Żaden z nich nie wymaga budowy superpaństwa, a pięć z siedmiu można rozpocząć w obecnych traktatach.

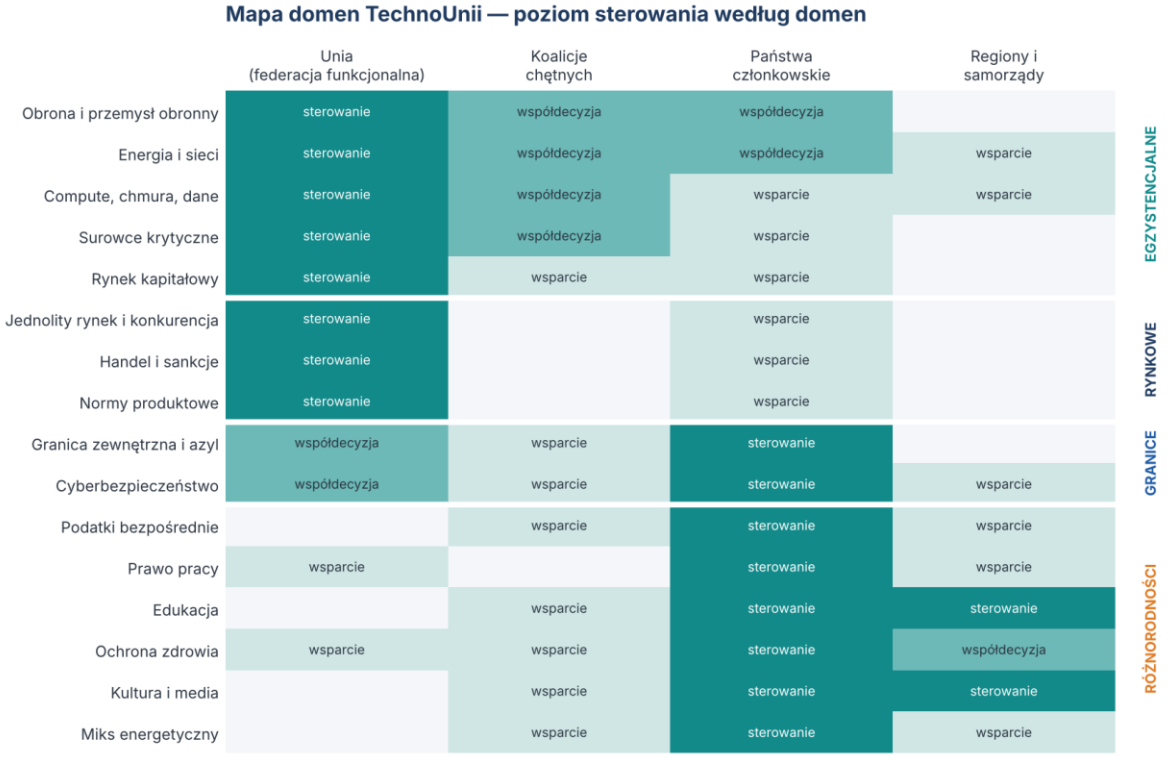
Rysunek 13. *Siedem bloków konstrukcyjnych TechnoUnii i ich funkcje w pętli sterowania*

1. **System 4 Unii — Europejskie Centrum Antycypacji Strategicznej (ECAS).** Zintegrowany wywiad strategiczny, technologiczny i geoekonomiczny na bazie istniejących jednostek (EPSC, JRC, INTCEN, SatCen, Obserwatorium Technologii Krytycznych). Autonomia wobec bieżącej polityki Komisji; kanał alarmowy („czerwony alarm") bezpośrednio do Rady Europejskiej; obowiązek przedstawienia scenariuszy i symulacji przed decyzją w domenach egzystencjalnych. Mierniki: czas od sygnału do decyzji i trafność scenariuszy.
2. **Bilans mocy w procesie legislacyjnym.** Ocena skutków obejmuje koszt mocy jałowej (compliance, sprawozdawczość, koszty nadzoru) i przyrost mocy swobodnej (inwestycje, zdolności, wpływ na otoczenie). Zasada „jedna nowa, dwie stare" dla obowiązków sprawozdawczych. Omnibusy jako stały mechanizm, a nie akcja.
3. **Klauzule wygaszające i ewaluacja z mocą derogacji.** Każdy akt ma mierzalne cele i termin przeglądu (domyślnie 7 lat). Akt, który nie osiąga celów, wygasa albo wraca do ponownej decyzji. To instytucjonalny bieg wsteczny.
4. **Wspólna moc swobodna w pięciu domenach egzystencjalnych.** Obrona (SAFE, EDIP, wspólne zamówienia, standaryzacja, mobilność wojskowa), energia (sieci, interkonektory, atom, magazyny), compute i dane (EuroHPC, fabryki i gigafabryki AI, chipy, chmura), surowce krytyczne (CRMA, wspólne zakupy i rezerwy), kapitał (unia oszczędności i inwestycji, fundusz wzrostu, EU Inc.). Finansowanie z wyniku, nie z kluczy narodowych.

5. **Zróżnicowana integracja jako wzmacniacz różnorodności.** Koalicje chętnych dla projektów mocy swobodnej, otwarte dla każdego, kto spełni kryteria. Swoboda modeli narodowych w podatkach, prawie pracy i miksie energetycznym w granicach jednolitego rynku.
6. **Decyzyjność dopasowana do domeny.** QMV tam, gdzie liczy się szybkość (sankcje, część WPZiB, zamówienia obronne); jednomyślność tam, gdzie chodzi o tożsamość (traktaty, podatki bezpośrednie, ustrój); **hamulec bezpieczeństwa** dla interesów żywotnych, by nie zafałszować sprzężenia z peryferiami.
7. **Cyfrowe państwo europejskie z prawami obywatela.** Interoperacyjność (akt o interoperacyjnej Europie), europejski portfel tożsamości cyfrowej (eIDAS 2), zasada „raz i tylko raz", przestrzenie danych (akt w sprawie danych, EHDS), publiczny rejestr systemów AI w administracji UE, zasada human-in-command i odwołanie do człowieka. Fundamentem jest suwerenna infrastruktura (EuroStack, otwarte oprogramowanie, chmura europejska).

5.2. Podział kompetencji według domen

Kluczową innowacją TechnoUnii jest **mapa domen** zamiast ogólnego sporu o kompetencje. Rysunek 14 pokazuje proponowany poziom sterowania dla 16 domen w czterech warstwach: Unia (federacja funkcjonalna), koalicje chętnych, państwa członkowskie, regiony i samorządy.

Rysunek 14. *Mapa domen TechnoUnii — gdzie sterować wspólnie, gdzie w koalicjach, a gdzie zostawić różnorodność państw*

Tabela 11. *Typy domen w TechnoUnii*

Typ domeny	Domeny	Tryb sterowania	Uzasadnienie cybernetyczne
Egzystencjalne (federacja funkcjonalna)	obrona i przemysł obronny; energia i sieci; compute, chmura i dane; surowce krytyczne; rynek kapitału	budżet misji, właściciel misji, QMV z hamulcem, System 4	skala i czas: żadne państwo samo nie zapewni wymaganej mocy swobodnej
Rynkowe (regulacja z bilansem mocy)	jednolity rynek, konkurencja, handel, normy produktowe, ochrona konsumentów, transport transgraniczny	prawo UE z sunset, bilansem mocy i testem MŚP	koordynacja (System 2): wspólne reguły obniżają koszty transakcyjne
Wspólne granice i bezpieczeństwo wewnętrzne	granica zewnętrzna, azyl i migracja, cyberbezpieczeństwo, ochrona ludności	wspólne standardy + wykonanie krajowe + solidarność elastyczna	sprzężenie: zagrożenie na granicy jednego państwa to zagrożenie wszystkich
Różnorodności (subsydiarność)	podatki bezpośrednie, prawo pracy, edukacja, zdrowie, kultura, miks energetyczny	państwa; Unia — porównywalność danych i wymiana dobrych praktyk	reguła Ashby'ego: różnorodność modeli to różnorodność odpowiedzi

5.3. System 4 Unii: Europejskie Centrum Antycypacji Strategicznej

Najważniejszą brakującą funkcją Unii jest System 4 — organ, który patrzy na zewnątrz i w przyszłość. Nie chodzi o kolejną agencję, lecz o połączenie istniejących zasobów w jeden układ z trzema cechami:

- **Niezależność analityczna.** Centrum przedstawia scenariusze niezależnie od tego, czy są wygodne politycznie. Szef Centrum ma kadencję dłuższą niż Komisja i nie może być odwołany bez zgody Rady Europejskiej i Parlamentu.
- **Obowiązek przed decyzją.** W domenach egzystencjalnych żaden wniosek legislacyjny ani program o wartości powyżej progu (np. 1 mld EUR) nie może być przyjęty bez analizy scenariuszowej Centrum, obejmującej warianty, ryzyka i mierniki.
- **Kanał algedoniczny.** Centrum ma prawo „czerwonego alarmu" — bezpośredniego zgłoszenia do Rady Europejskiej, które musi zostać rozpatrzone na najbliższym posiedzeniu (lub w trybie nadzwyczajnym w 72 godziny). Ten kanał omija hierarchię, która filtruje i „uspokaja" złe wiadomości [T].

Centrum korzysta z AI do monitorowania sygnałów słabych (łańcuchy dostaw, ceny surowców, patenty, cyberincydenty, nastroje informacyjne), ale jego raporty podpisuje człowiek z imienia i nazwiska.

5.4. Bilans mocy, klauzule wygaszające i ewaluacja z mocą derogacji

Trzy narzędzia tworzą razem **bieg wsteczny** Unii.

Bilans mocy to rozszerzenie oceny skutków regulacji. Do obecnych pytań („jakie koszty i korzyści?") dochodzą dwa nowe: **ile mocy jałowej akt doda** (godziny pracy na compliance, liczba nowych obowiązków sprawozdawczych, liczba organów nadzoru,

ryzyko sporów kompetencyjnych) i **ile mocy swobodnej utworzy** (inwestycje, zdolności produkcyjne, moc obliczeniowa, skrócenie czasu procedur). Akt, którego bilans jest ujemny, wymaga szczególnego uzasadnienia — np. ochroną praw podstawowych.

Klauzula wygaszająca (sunset) oznacza, że akt przestaje obowiązywać po określonym czasie, chyba że prawodawca go przedłuży na podstawie ewaluacji. To odwrócenie ciężaru dowodu: nie trzeba udowadniać, że przepis jest zły, by go uchylić — trzeba udowodnić, że jest dobry, by go utrzymać. W TechnoUnii klauzula dotyczy przede wszystkim obowiązków informacyjnych, sprawozdawczych i proceduralnych; nie dotyczy praw podstawowych ani reguł konstytucyjnych Unii.

Ewaluacja z mocą derogacji to ewaluacja ex post, która może zakończyć się automatycznym zawieszeniem części przepisów, jeśli nie osiągają celów, a nie tylko raportem. Wykonuje ją podmiot niezależny od autora aktu (np. Rada ds. Kontroli Regulacyjnej przekształcona w niezależny urząd).

5.5. Właściciel misji i Karta Misji

TechnoSanacja wymaga, by każda misja państwowa miała właściciela, budżet, termin, KPI, KRI i publiczny status (dok. 202, zobowiązanie 8). TechnoUnia przenosi tę zasadę na pięć domen egzystencjalnych. Każda misja (np. „Europejska Tarcza Powietrzna 2030", „Moc obliczeniowa AI ×3 do 2031", „Rezerwa surowców krytycznych na 12 miesięcy") ma **Kartę Misji** (wzór w Aneksie C) z jednym właścicielem — komisarzem lub dyrektorem misji — rozliczanym przez Parlament, Radę i publiczny pulpit. Kolegialność Komisji zostaje zachowana dla decyzji strategicznych, ale odpowiedzialność za wykonanie jest personalna.

5.6. Europejski controlling wyniku

Unia ma silne instytucje kontroli: Trybunał Obrachunkowy (ETO), Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF) i Prokuraturę Europejską (EPPO). Każda patrzy jednak przez inny kod: ETO — prawidłowość i (coraz częściej) wykonanie; OLAF — nieprawidłowości; EPPO — przestępstwa. TechnoUnia łączy je w **europejski controlling wyniku** w ujęciu dokumentu 209 (Controlling cybernetyczny):

- **KPI** (kluczowe wskaźniki wyniku) — czy misja osiąga cel;
- **KRI** (kluczowe wskaźniki ryzyka) — czy rosną zagrożenia dla celu;
- **KCI** (kluczowe wskaźniki kontroli) — czy działają bezpieczniki.

Programy wieloletnie (fundusze spójności, Europejski Fundusz Konkurencyjności, EDF, SAFE) mają punkty **stop/go**: po każdym etapie decyzja o kontynuacji zależy od wyniku, a nie od wykorzystania środków. Ustalenia OLAF mogą skutkować wstrzymaniem płatności, a nie tylko zaleceniem [S].

5.7. Cyfrowe państwo europejskie i prawa obywatela wobec AI

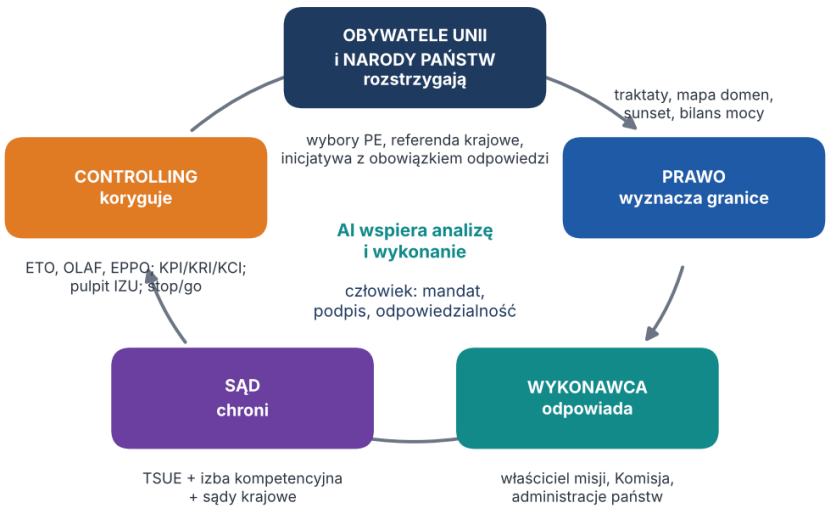
AI w administracji Unii i państw ma działać według pięciu trybów zaczerpniętych z Kodeksu sterowania i regulacji (dok. 501): **A0** — zakaz użycia, **A1** — AI tylko informuje, **A2** — AI rekomenduje, decyduje człowiek po własnej ocenie, **A3** — AI wykonuje czynności powtarzalne pod nadzorem z prawem zatrzymania, **A4** — AI działa autonomicznie w wąskim zakresie z automatycznym zawieszeniem przy anomalii [T]. Każdy system AI w administracji UE trafia do publicznego rejestru z informacją o celu, podstawie prawnej, trybie, właścicielu, audycie i drodze odwołania. Akt o AI, RODO i akt o usługach cyfrowych są minimum, nie maksimum.

Obywatel ma pięć praw: do informacji, że decyzję wspierała AI; do wyjaśnienia w zrozumiałym języku; do odwołania do człowieka; do zakwestionowania nie tylko decyzji, ale także klasyfikacji algorytmicznej, która do niej doprowadziła [S]; oraz do kanału analogowego, gdy cyfrowy zawodzi.

5.8. Pętla obywatelska Unii

Rdzeniem TechnoSanacji jest pętla: **Naród rozstrzyga → prawo wyznacza granice → wykonawca odpowiada → sąd chroni → controlling koryguje**. W Unii ta pętla ma dwa źródła mandatu — obywateli Unii i narody państw — i dlatego jest podwójna (Rysunek 15).

Podwójna pętla obywatelska TechnoUnii

Rysunek 15. *Podwójna pętla obywatelska TechnoUnii — mandat obywateli Unii i narodów państw, wykonanie, ochrona sądowa i controlling*

Wzmocniona europejska inicjatywa obywatelska z obowiązkiem odpowiedzi legislacyjnej, panele obywatelskie z rejestrem wykonania, krajowe referenda zatwierdzające zmiany traktatów, wzmocnione parlamenty narodowe (dłuższy termin

żółtej kartki i nowa czerwona kartka) oraz publiczny pulpit wyniku tworzą razem pętlę, w której obywatel nie jest widzem, lecz receptorem i korektorem systemu.

5.9. Dwanaście zasad TechnoUnii

Tabela 12. *Dwanaście zasad TechnoUnii*

Nr	Zasada	Treść
1	Zdolność przed kompetencją	Unia otrzymuje zadanie, gdy potrafi je wykonać lepiej niż państwa; sam tytuł prawny nie wystarcza
2	Iloczyn, nie suma	Żaden czynnik zdolności (B, K, S, P) nie może spaść do zera w imię innego
3	Moc przed procedurą	Każdy akt wykazuje bilans mocy swobodnej i jałowej
4	Czas jest walutą	Czas od sygnału do skutku jest mierzony i publikowany dla każdej domeny
5	Różnorodność jest zasobem	Unifikacja tylko tam, gdzie skala daje więcej niż różnorodność
6	Każda norma ma termin	Sunset i ewaluacja z mocą derogacji jako reguła, nie wyjątek
7	Jedna misja — jeden właściciel	Odpowiedzialność za wynik jest personalna i jawna
8	Wynik, nie wydatek	Finansowanie według rezultatów i punktów stop/go, nie według wykorzystania środków
9	Alarm omija hierarchię	System 4 ma kanał alarmowy do Rady Europejskiej
10	Hamulec, nie weto	Interes żywotny chroni hamulec bezpieczeństwa z obowiązkiem uzasadnienia, a nie bezwarunkowe weto
11	Człowiek decyduje, AI wzmacnia	Human-in-command, rejestr algorytmów, prawo do odwołania
12	Zgoda obywateli jest warunkiem	Każde przekazanie egzekutywy lub kompetencji ustrojowej wymaga zgody narodów

CZĘŚĆ DRUGA. ANALIZY, ROZWAŻANIE, UZASADNIENIA

6. Analizy strategiczne: dlaczego Unię trzeba przebudować teraz

Rozdział przeprowadza dziewięć analiz: polityczną, geopolityczną i militarną, społeczno-gospodarczą, zasobową, kulturową, technologiczną, prawną, ustrojową oraz demograficzną i kadrową. Każda kończy się wnioskiem dla TechnoUnii. Rozdział zamyka synteza: SWOT, TOWS, PESTEL i pole sił.

6.1. Analiza polityczna

Układ sił. Unia 2026 to układ wielu graczy wetujących. Rada Europejska decyduje jednomyślnie w sprawach traktatowych, podatkowych i większości spraw zagranicznych. Komisja ma monopol inicjatywy, ale potrzebuje Rady i Parlamentu. Państwa tworzą zmienne koalicje: płatnicy netto (Niemcy, Holandia, Austria, Dania, Finlandia, Szwecja) żądają mniejszego budżetu i przesunięcia środków ze spójności na obronę i konkurencyjność [S]; państwa spójności (Polska, Rumunia, państwa Południa) bronią polityki regionalnej i rolnej; państwa flanki wschodniej i nordyckie stawiają na obronę; Francja na autonomię strategiczną i przemysł; Niemcy na rynek, przemysł i dyscyplinę fiskalną.

Rok 2026 przyniósł trzy przesunięcia. Po pierwsze, zmiana rządu na Węgrzech po kwietniowych wyborach zdjęła część blokad (np. w negocjacjach akcesyjnych z Ukrainą), co otworzyło „okno" dla reform głosowania — choć Węgry nadal blokują ostatnie klastry [S]. Po drugie, jedenaście państw zaapelowało o ograniczenie weta w polityce zagranicznej przez klauzulę pomostową; Polska listu nie podpisała, a premier deklarował ostrożność wobec znoszenia jednomyślności, uzasadniając ją ochroną państw średnich [S]. Po trzecie, Komisja zaproponowała reformy przed rozszerzeniem bez otwierania traktatów, w tym mniejsze Kolegium i możliwość zawieszenia prawa głosu nowych członków [S].

Polska ma podwójny problem polityczny. Wewnętrzny: podział kompetencji między rząd a prezydenta w polityce europejskiej (spór o reprezentację w Radzie Europejskiej, weto prezydenta wobec ustawy wdrażającej SAFE w marcu 2026 r., zapowiedzi zmian konstytucyjnych ograniczających wpływ UE [S]). Zewnętrzny: Polska jest szóstą gospodarką Unii (ok. 4,9% PKB UE) i największym beneficjentem SAFE, ale nie jest w strefie euro, więc w scenariuszu „Europy wielu prędkości" grozi jej peryferyjność [S].

Tabela 13. *Interesariusze reformy Unii i strategia wobec nich*

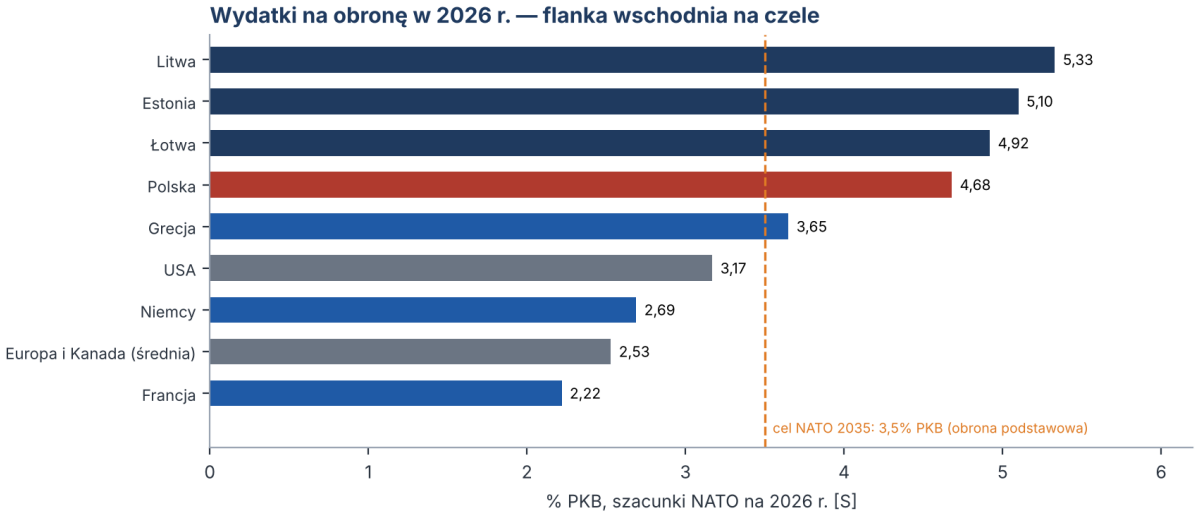
Aktor	Interes dominujący	Stosunek do S4	Strategia TechnoUnii
Niemcy	konkurencyjność przemysłu, rynek, dyscyplina fiskalna, bezpieczeństwo	sprzyjający warunkowo (obawa przed wspólnym długiem)	finansowanie misji z wyniku, nie z transferów; bilans mocy jako narzędzie dyscypliny
Francja	autonomia strategiczna, przemysł obronny, rola globalna	sprzyjający (obrona, technologia)	wspólne zamówienia otwarte dla wszystkich producentów UE; ochrona przed dominacją jednego przemysłu
Płatnicy netto (NL, AT, DK, FI, SE)	mniejszy budżet, efektywność	sprzyjający controllingowi, sceptyczny wobec budżetu misji	stop/go, sunset, mierniki — „pieniądze za wynik”
Państwa spójności (PL, RO, Południe)	fundusze, konwergencja	ostrożny (obawa przed cięciem spójności)	spójność przez zdolność: fundusze na węzły produktywności, nie tylko infrastrukturę
Flanka wschodnia i Nordycy	obrona przed Rosją	silnie sprzyjający w domenie obrony	rdzeń domeny obronnej; Eastern Flank Watch, tarcza powietrzna
Komisja Europejska	rola centrum, inicjatywa	ambiwalentny (zyskuje misje, traci mikroregulację)	właściciele misji w Komisji; sunset dotyczy wytycznych i obowiązków, nie roli Komisji
Parlament Europejski	więcej kompetencji, listy ponadnarodowe	sprzyjający reformie, sceptyczny wobec sunset	wzmocniona kontrola wyniku; prawo inicjatywy w domenach misji
Parlamenty narodowe	kontrola nad rządami i Unią	sprzyjający (żółta/czerwona kartka)	wzmocnienie kanału sprzężenia z peryferii
Biznes duży	jednolite reguły, mniej obciążeń	sprzyjający	EU Inc., jeden nadzór, bilans mocy
MŚP i start-upy	mniej biurokracji, kapitał	silnie sprzyjający	test MŚP z prawem zatrzymania, 28. reżim, rynek pierwszego klienta
Obywatele	bezpieczeństwo, ceny, jakość życia, wpływ	sprzyjający obronie (81%), podzieleni co do integracji	pulpit wyniku, inicjatywa z obowiązkiem odpowiedzi, referenda
USA, Chiny, Rosja	odpowiednio: podział kosztów, rynek, słabość UE	USA — ambiwalentne; Chiny i Rosja — przeciwne	odporność na nacisk: dywersyfikacja, kontrola inwestycji, odstraszanie

Wniosek dla TechnoUnii. Reforma wymaga koalicji ponad tradycyjnymi podziałami. S4 ma tę przewagę, że oferuje każdej grupie coś realnego: płatnikom — controlling i sunset; państwom spójności — wspólną moc swobodną zamiast cięć; flance wschodniej — obronę; Francji — przemysł; Niemcom — konkurencyjność; obywatelom — rozliczalność. S5 takiej koalicji dziś nie ma; S1 nie ma jej również.

6.2. Analiza geopolityczna i militarna

Świat 2026 jest **policentryczny** (dok. 402): kilka ośrodków siły — USA, Chiny, Unia, Rosja, Indie — konkuruje o technologie, surowce i strefy wpływu. Stabilność gwarantowana przez hegemona ustąpiła miejsca relacjom transakcyjnym. Literatura z korpusu TU opisuje wejście relacji transatlantyckich w fazę, w której Unia nie może polegać na stabilnym przywództwie USA i musi przejąć znacznie większą odpowiedzialność za własne bezpieczeństwo [S].

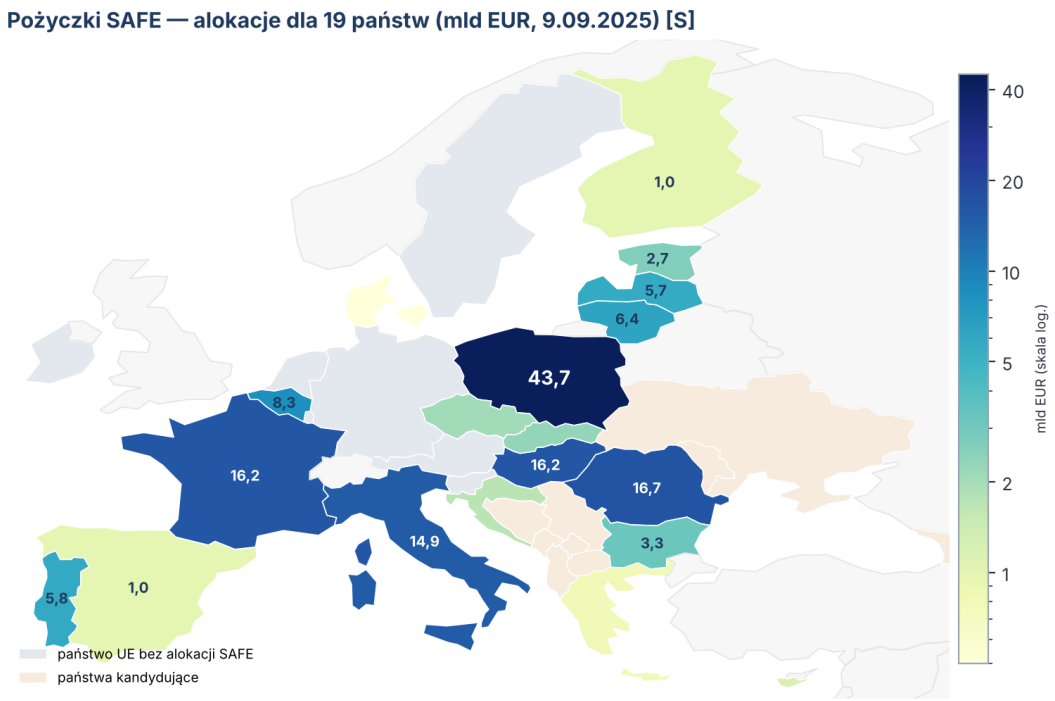
Wydatki i zdolności. Na szczycie NATO w Hadze (2025) sojusznicy zobowiązali się do 5% PKB na obronę i wydatki powiązane do 2035 r. Według szacunków NATO na 2026 r. najwięcej wydają państwa flanki wschodniej: Litwa ok. 5,3%, Estonia ok. 5,1%, Łotwa ok. 4,9%, Polska ok. 4,7% PKB, podczas gdy średnia europejskich sojuszników i Kanady to ok. 2,5% [S] (Rysunek 16).

Rysunek 16. *Wydatki na obronę w 2026 r. (% PKB, szacunki NATO) — flanka wschodnia na czele*

Pieniądze nie są jednak zdolnościami. Raport Draghiego wskazywał, że w Unii używa się kilkunastu typów czołgów podstawowych, podczas gdy USA produkują jeden, a w okresie od połowy 2022 do połowy 2023 r. ok. 78% wydatków na zamówienia obronne państw UE trafiło do dostawców spoza Unii, w tym ok. 63% do USA [S]. Fragmentacja zamówień oznacza krótkie serie, wysokie koszty jednostkowe, trudną logistykę i słabą interoperacyjność. W języku cybernetyki — wysoka moc jałowa (27 osobnych systemów zamówień, certyfikacji i logistyki) i niska moc swobodna.

Odpowiedź Unii przyspieszyła. Plan „Gotowość 2030" (ReArm Europe) łączy do 650 mld EUR przestrzeni fiskalnej z narodowej klauzuli wyjścia i 150 mld EUR pożyczek SAFE [S]. Mapa drogowa gotowości obronnej z października 2025 r. zakłada cztery projekty flagowe — Europejską Inicjatywę Obrony przed Dronami, Eastern Flank Watch, Europejską Tarczę Powietrzną i Europejską Tarczę Kosmiczną — oraz cele: co najmniej 40% zamówień realizowanych wspólnie do końca 2027 r. i co najmniej 55% inwestycji u dostawców z europejskiej bazy przemysłowej [S]. Polska otrzymała największą alokację SAFE — 43,7 mld EUR — i jako pierwsza podpisała umowę pożyczkową (Rysunek 17).

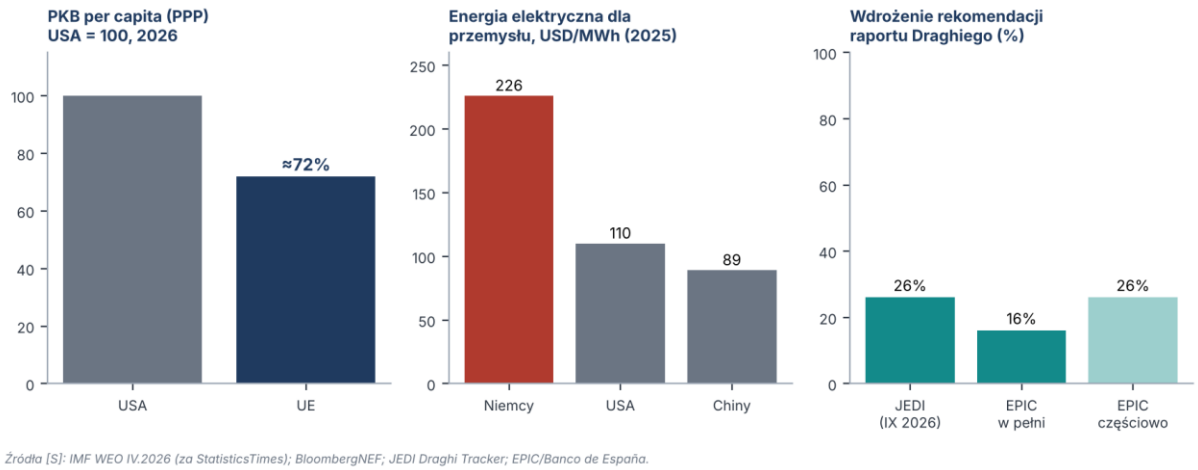
Mapa schematyczna (granice: Natural Earth 1:110m). Dane: alokacje KE z 9.09.2025 według źródeł medialnych; Polska 43,7 mld EUR — pierwsza umowa pożyczkowa 8.05.2026.

Rysunek 17. *Alokacje pożyczek SAFE (mld EUR, 2025) — Polska największym beneficjentem wspólnej mocy obronnej*

Wniosek dla TechnoUnii. Obrona jest pierwszą domeną, w której Unia już przechodzi od regulacji do mocy swobodnej. TechnoUnia proponuje, by zrobić to systemowo: jeden właściciel misji „Tarcza Europy", wspólne zamówienia jako zasada, standaryzacja NATO jako warunek, produkcja w Europie (w tym w Polsce) jako cel i Ukraina jako partner przemysłowy. Unia nie zastępuje NATO — wzmacnia jego europejski filar tam, gdzie NATO nie ma narzędzi: w przemyśle, finansach, regulacjach i infrastrukturze mobilności wojskowej [W].

6.3. Analiza społeczno-gospodarcza

Luka wobec USA. PKB nominalny Unii w 2026 r. to ok. 23 bln USD wobec ok. 32 bln USD w USA; PKB per capita według parytetu siły nabywczej — ok. 72% poziomu amerykańskiego [S]. Polski Instytut Ekonomiczny wyliczył, że wydajność pracy na godzinę w grupie 16 państw UE względem USA spadła w latach 2000–2024 o ok. 22 pkt proc. w cenach stałych [S]. Wzrost PKB Unii w 2026 r. prognozowano na ok. 1,1%, przy inflacji podwyższonej przez szok energetyczny [S].

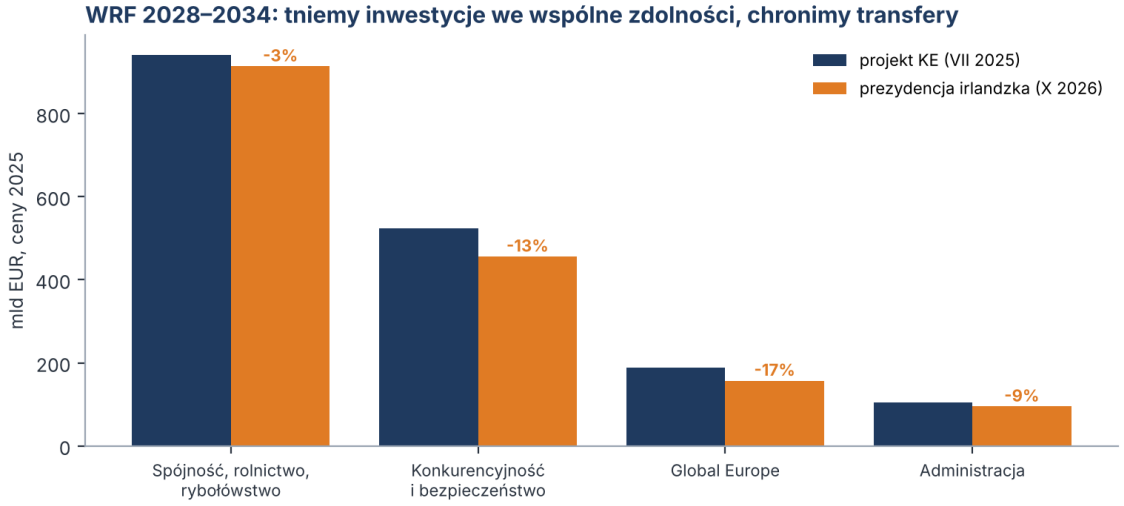

Rysunek 18. *Luka konkurencyjności: PKB per capita (PPP) UE wobec USA, ceny energii dla przemysłu i wdrożenie raportu Draghiego*

Energia jako hamulec. Według BloombergNEF przemysł w Niemczech płacił w 2025 r. za energię elektryczną ok. 226 USD/MWh, w USA ok. 110, w Chinach ok. 89 [S]. W 2026 r. ceny gazu w Europie gwałtownie wzrosły po zakłóceniach na Bliskim Wschodzie [S]. Dla przemysłu energochłonnego, centrów danych AI i elektrolizerów wodoru oznacza to trwałą przewagę kosztową konkurentów.

Kapitał. Inwestycje venture capital w Europie wyniosły w 2025 r. ok. 44 mld USD — kilkukrotnie mniej niż w USA [S]. Rynek kapitałowy jest podzielony na 27 systemów nadzoru, prawa upadłościowego i podatkowego. Oszczędności Europejczyków są wysokie, ale płyną do depozytów bankowych lub za ocean. Unia Oszczędności i Inwestycji i projekt EU Inc. (spółka europejska rejestrowana online w 48 godzin, bez kapitału minimalnego, z opcjami pracowniczymi) są krokami w dobrą stronę, ale nadal w fazie legislacyjnej [S].

Budżet. Projekt Wieloletnich Ram Finansowych 2028–2034 to ok. 2 bln EUR (1,26% DNB), z Europejskim Funduszem Konkurencyjności ok. 409 mld EUR i krajowymi planami partnerstwa łączącymi spójność i rolnictwo [S]. Prezydencja irlandzka zaproponowała w październiku 2026 r. ok. 8% cięcia, najgłębsze w konkurencyjności i działaniach zewnętrznych, najpłytsze w spójności i rolnictwie (Rysunek 19) [S]. To czytelny konflikt: państwa chronią transfery (moc redystrybucyjna), a tną inwestycje we wspólne zdolności (moc swobodna).

Wartości KE odtworzone z procentowych cięć podanych dla propozycji irlandzkiej (ok. 1,62 bln EUR łącznie, −8%) [S]; szacunek przybliżony.

Rysunek 19. *Wieloletnie Ramy Finansowe 2028–2034: projekt Komisji a propozycja prezydencji irlandzkiej (mld EUR, główne bloki)*

Polska. Polska jest przykładem sukcesu konwergencji: PKB per capita w PPS wzrósł z ok. 44% średniej UE w 1995 r. do ok. 81% w 2025 r.; wzrost w 2025 r. wyniósł ok. 3,6% wobec 1,5% w Unii [S]. Ale model wzrostu oparty na taniej pracy, imporcie technologii i funduszach się wyczerpuje. Odsetek firm korzystających z AI to w Polsce ok. 8,4% wobec ok. 20% w UE, a gęstość robotyzacji — ok. 81 wobec ok. 231 robotów na 10 tys. pracowników w przemyśle [T].

Wniosek dla TechnoUnii. Konkurencyjność to czynnik K formuły, który eroduje najszybciej. Bez wspólnego rynku kapitału, taniej i stabilnej energii oraz mocy obliczeniowej Europa stanie się rynkiem zbytu dla cudzych technologii. Dlatego K wymaga wspólnej mocy swobodnej (energia, compute, kapitał) i równocześnie radykalnego obniżenia mocy jałowej (compliance, fragmentacja nadzoru).

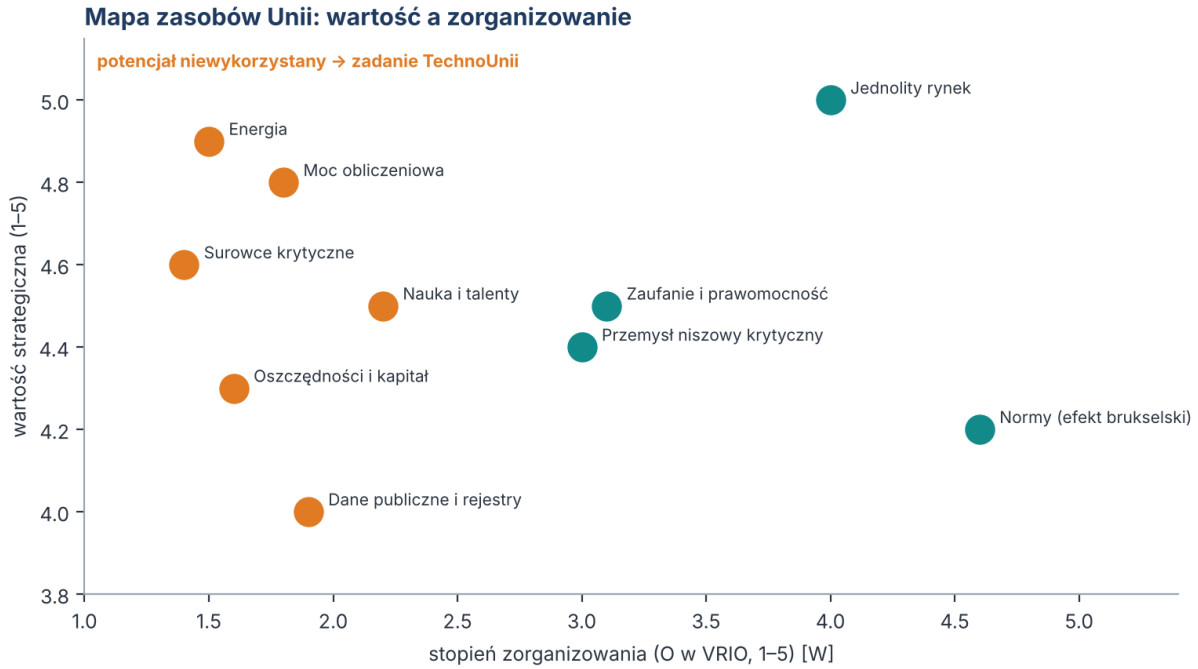
6.4. Analiza zasobowa

Analiza zasobowa pyta: jakie zasoby Unia ma, które są rzadkie i trudne do skopiowania, i czy jest zorganizowana, by z nich korzystać (logika VRIO: wartościowy, rzadki, trudny do imitacji, zorganizowany).

Tabela 14. *Analiza VRIO zasobów Unii w erze AI*

Zasób	V	R	I	O	Wniosek
Jednolity rynek 450 mln konsumentów	tak	tak	tak	częściowo	przewaga trwała, ale usługi, energia i kapitał nadal rozdrobnione
Kapitał ludzki i nauka (uczelnie, ERA, Horyzont)	tak	tak	częściowo	nie	wysoka produkcja wiedzy, niska komercjalizacja i drenaż talentów
Normy i efekt brukselski	tak	tak	tak	tak	silny efektor prawny; ryzyko „regulowania cudzych technologii”
Przemysł zaawansowany (maszyny, motoryzacja, chemia, farmacja, litografia EUV)	tak	tak	częściowo	częściowo	przewaga w niszach krytycznych; zagrożona cenami energii i transformacją

Zasób	V	R	I	O	Wniosek
Moc obliczeniowa (EuroHPC, fabryki AI)	tak	nie	nie	częściowo	rośnie, ale skala wobec USA i Chin wielokrotnie mniejsza
Energia (OZE, atom, sieć, interkonektory)	tak	częściowo	częściowo	nie	brak unii energetycznej w sensie fizycznym; ceny wysokie
Surowce krytyczne	tak	tak	—	nie	silna zależność od Chin (np. metale ziem rzadkich, magnesy) [S]
Kapitał finansowy (oszczędności)	tak	nie	nie	nie	wysoka podaż oszczędności, brak mechanizmu skierowania na ryzyko i wzrost
Dane publiczne i rejestry	tak	tak	częściowo	nie	ogromny zasób bez interoperacyjności; przestrzenie danych w budowie
Zaufanie i prawomocność	tak	tak	tak	częściowo	51% zaufania; wyższe w PL (58%); kruche w kryzysach

Rysunek 20. *Mapa zasobów Unii: wartość strategiczna a stopień zorganizowania — gdzie potencjał jest niewykorzystany*

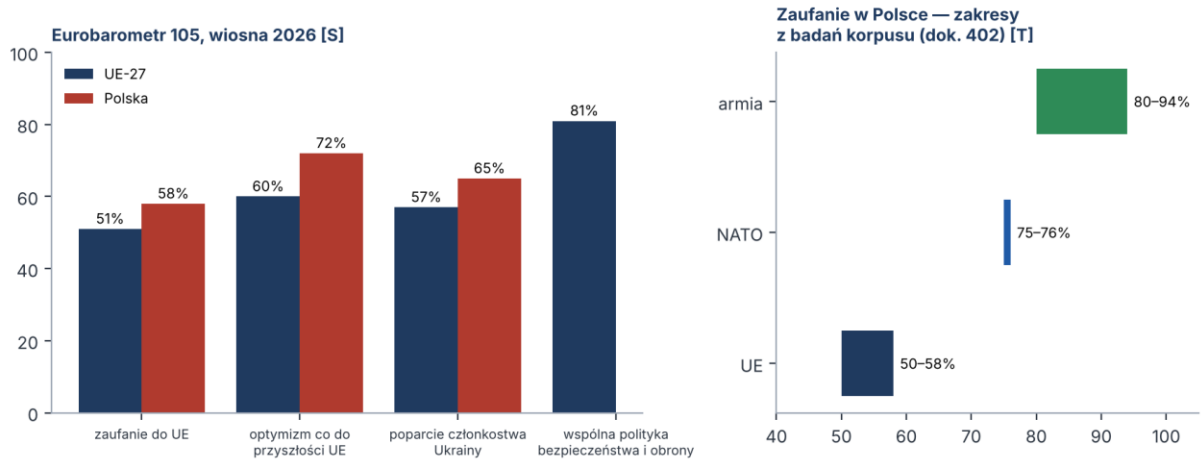
Surowce krytyczne i compute to dwa zasoby o największej luce. Akt o surowcach krytycznych (CRMA) wyznacza cele: 10% wydobycia, 40% przetwórstwa i 25% recyklingu zapotrzebowania Unii oraz nie więcej niż 65% z jednego państwa trzeciego dla każdego surowca strategicznego do 2030 r. [Z]. W chmurze dostawcy amerykańscy kontrolują większość rynku europejskiego [S]. Pakiet suwerenności technologicznej z czerwca 2026 r. zapowiada potrojenie mocy centrów danych w 5–7 lat i ramę oceny suwerenności dostawców [S].

Wniosek dla TechnoUnii. Unia ma zasoby rzadkie (rynek, wiedza, normy, przemysł niszowy), ale słabo zorganizowane (kolumna O). Największy zwrot da nie pozyskanie nowych zasobów, lecz **organizacja istniejących**: połączenie rynków kapitału, sieci energetycznych, rejestrów danych i potencjału naukowego w domeny misji.

6.5. Analiza kulturowa

Różnorodność jako fakt i zasób. Unia ma 24 języki urzędowe, kilka tradycji państwowości (skandynawską konsensualną, francuską etatystyczną, niemiecką ordoliberalną i legalistyczną, śródziemnomorską, środkowoeuropejską z silną wrażliwością na suwerenność po doświadczeniu 1945–1989) i różne kultury zaufania do instytucji. To jest koszt koordynacji — i zarazem źródło różnorodności odpowiedzi, której wymaga prawo Ashby'ego.

Zaufanie. Eurobarometr z wiosny 2026 r. pokazuje zaufanie do UE na poziomie 51% (najwyższe od lat), w Polsce 58%, optymizm co do przyszłości UE w Polsce 72%, poparcie dla wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony w całej Unii 81% [S]. Jednocześnie Polacy ufają armii (ok. 80–94%) i NATO (ok. 75%) wyraźnie bardziej niż Unii [T]. Zaufanie do Unii jest więc **funkcjonalne**, nie tożsamościowe: rośnie, gdy Unia chroni, maleje, gdy narzuca.

Rysunek 21. *Kapitał zaufania: zaufanie do UE, poparcie dla wspólnej obrony i euro (UE-27 i Polska, Eurobarometr 2026)*

Demos czy demoi. Federacja klasyczna zakłada jeden naród polityczny (demos), który akceptuje decyzje większości jako swoje. Unia jest raczej wspólnotą wielu narodów (demoi) — „demojkracją", w której legitymacja płynie z dwóch źródeł naraz. To podstawowy argument, dla którego S5 jest dziś przedwczesny, a S4 — z podwójną pętlą obywatelską — adekwatny.

Lekcja polska: unia narodów i liberum veto. Rzeczpospolita Obojga Narodów była przez dwa stulecia jedną z najbardziej udanych unii państw w Europie — dobrowolną, wielonarodową, z silnymi prawami obywatelskimi szlachty. Jej upadek miał wiele przyczyn, ale cybernetycznie jedna była decydująca: **jednomyślność bez bezpiecznika** (liberum veto) uczyniła system niezdolnym do decyzji w czasie, gdy sąsiedzi budowali scentralizowane, szybkie państwa. Polska ma więc wyjątkowe prawo, by mówić Europie dwie rzeczy naraz: że unia narodów jest możliwa i wartościowa — i że unia, która nie potrafi decydować, przegrywa [W]. Dlatego TechnoUnia proponuje **hamulec bezpieczeństwa zamiast weta**: państwo może zatrzymać decyzję w sprawie żywotnego

interesu, ale musi to uzasadnić, a sprawa trafia na wyższy poziom (Rada Europejska), zamiast umierać.

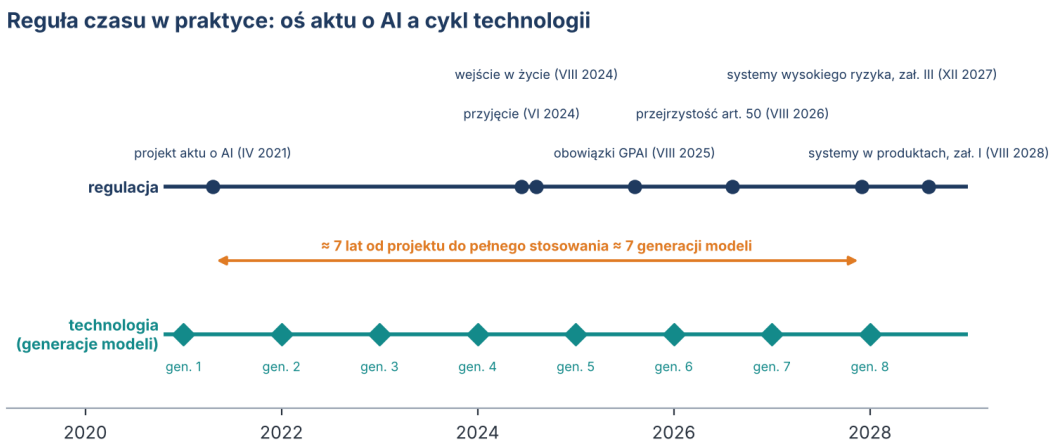
Wniosek dla TechnoUnii. Kultura polityczna Europy wymaga architektury, która nie żąda od obywateli rezygnacji z tożsamości narodowej, lecz daje im wspólną zdolność tam, gdzie widzą jej sens — w bezpieczeństwie, energii i dobrobycie. Kreatywność społeczeństwa (S) rośnie, gdy różnorodność jest chroniona, a talenty krążą.

6.6. Analiza technologiczna: AI, roboty autonomiczne, biotechnologia

Tabela 15. *Technologie przełomowe — pozycja Unii i wniosek dla TechnoUnii*

Technologia	Pozycja Unii 2026	Bariera główna	Wniosek dla TechnoUnii
Modele AI (duże modele, agenci)	kilka europejskich laboratoriów i modeli otwartych; skala inwestycji wielokrotnie mniejsza niż w USA	moc obliczeniowa, kapitał, energia, rynek pierwszego klienta	misja „compute ×3”, zamówienia publiczne na wynik, piaskownice, pierwszeństwo dla modeli otwartych
Moc obliczeniowa i chipy	EuroHPC, fabryki AI (co najmniej 19), nabór na gigafabryki; przewaga w maszynach litograficznych	brak produkcji najnowocześniejszych chipów logicznych, ceny energii	domena egzystencjalna; łączyć centra danych z tanią energią (atom, OZE, wodór)
Robotyka i systemy autonomiczne	silny przemysł maszynowy i automatyka; niska robotyzacja w EŚW	koszt kapitału, kompetencje, regulacje odpowiedzialności	wspólne standardy testowania, korytarze testowe, obronność jako pierwszy klient (drony)
Biotechnologia i medycyna	silna nauka, farmacja; EHDS daje ramy dla danych zdrowotnych	długie procedury, rozdrobnione badania kliniczne	jedna ścieżka badań wielonarodowych, piaskownice regulacyjne, EHDS jako infrastruktura
Kwanty i kryptografia postkwantowa	silne ośrodki badawcze	komercjalizacja	misja bezpieczeństwa łączności państw i UE
Chmura i oprogramowanie	dominacja dostawców spoza UE	efekt sieci, skala	EuroStack, otwarte oprogramowanie, rama oceny suwerenności dostawców

Regulacja a adopcja. Unia przyjęła akt o AI jako pierwsza na świecie. To ma wartość — przewidywalność, ochrona praw, zaufanie. Ale w 2026 r. musiała przesunąć terminy, bo normy techniczne i organy nadzoru nie były gotowe, a firmy nie wiedziały, jak spełnić wymogi [S]. To klasyczny przykład naruszenia reguły czasu: regulacja projektowana dla technologii z 2021 r., wdrażana w świecie technologii z 2027 r. W międzyczasie adopcja AI w europejskich firmach (ok. 20%) pozostaje znacznie niższa niż w liderach, a w Polsce — ok. 8% [S].

Daty aktu według rozporządzenia 2024/1689 i omnibusu cyfrowego 2026 [S]; generacje modeli — umowny cykl roczny [W].

Rysunek 22. *Pętla technologiczna: regulacja wyprzedza budowę zdolności — porównanie osi czasu aktu o AI i cyklu generacji modeli*

Wniosek dla TechnoUnii. W domenach technologii przełomowych właściwą kolejnością jest: **zdolność → piaskownica → norma**, a nie norma → zdolność. Regulacja ma być adaptacyjna (sunset, piaskownice, przeglądy co 2–3 lata), a państwo i Unia — pierwszym wymagającym klientem.

6.7. Analiza prawna

Ramy traktatowe. Unia działa na zasadzie kompetencji przyznanych (art. 5 TUE): tylko w granicach, które państwa jej powierzyły, z zastosowaniem pomocniczości i proporcjonalności. Unia szanuje tożsamość narodową państw, nieodłącznie związaną z ich podstawowymi strukturami politycznymi i konstytucyjnymi (art. 4 ust. 2 TUE). Zmiana traktatów wymaga jednomyślności i ratyfikacji (art. 48 TUE); przystąpienie — art. 49; wystąpienie — art. 50.

Prymat i „ostatnie słowo". Zasada pierwszeństwa prawa UE wynika z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości (od Costa v. ENEL z 1964 r.) i Deklaracji nr 17 do Traktatu z Lizbony [T]. Sądy konstytucyjne kilku państw — niemiecki (wyrok PSPP z 2020 r.), czeski, duński, polski (wyrok K 3/21 z 2021 r.) — zastrzegały sobie kontrolę ultra vires i tożsamości konstytucyjnej [S]. Spór o „ostatnie słowo" jest w istocie sporem o System 5. W literaturze pojawia się propozycja nowego uzasadnienia prymatu — nie hierarchią, lecz równością państw członkowskich [S].

Konstytucja RP i Projekt Konstytucji 2030. Obowiązująca Konstytucja RP pozwala przekazać organizacji międzynarodowej kompetencje organów władzy „w niektórych sprawach" (art. 90), przy czym zgoda może być wyrażona w referendum. Projekt Konstytucji 2030 (dok. 106) idzie dalej: żaden akt prawa organizacji zewnętrznej nie może naruszać istoty suwerenności Narodu (art. 3 ust. 3), ratyfikacja umów dotyczących suwerenności wymaga ustawy Senatu i może być poprzedzona kontrolą Sądu Najwyższego (art. 95), a przekazanie kompetencji w sprawach istotnych dla suwerenności wymaga referendum i nie może dotyczyć istoty suwerenności ani powierzenia władzy algorytmom (art. 96) [T]. Projekt nie zawiera jednak **klauzuli**

europejskiej — przepisu, który określałby zasady udziału Rzeczypospolitej w Unii. To luka, którą dokument towarzyszący proponuje wypełnić.

Tabela 16. *Wykonalność prawna scenariuszy*

Scenariusz	Prawo UE	Prawo polskie (obecne i Projekt 2030)
S1	zmiana traktatów (zawężenie kompetencji) albo wystąpienie i umowa typu EOG	zgodny; wystąpienie wymaga decyzji politycznej i — według Projektu 2030 — zgody Narodu
S2	brak zmian	zgodny
S3	art. 20 TUE, PESCO, umowy międzyrządowe	zgodny; umowy poza traktatami wymagają ratyfikacji
S4	obecne traktaty (klauzule pomostowe, wzmocniona współpraca, akty wtórne) + wąski protokół (sunset, bilans mocy, izba kompetencyjna, hamulec)	zgodny z art. 90; w Projekcie 2030 — zgodny z art. 96 przy referendum dla protokołu, jeśli rozszerza kompetencje w obronie
S5	nowy traktat konstytucyjny	wymaga zmiany Konstytucji RP lub Projektu 2030 i referendum; sprzeczny z art. 3 ust. 3 i art. 96 ust. 2 Projektu 2030 w obecnym brzmieniu

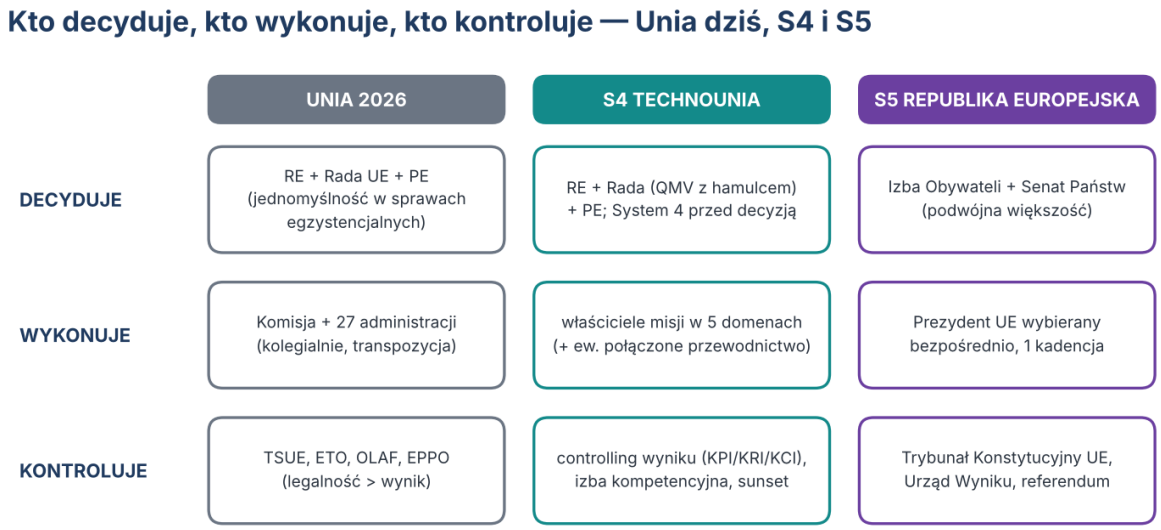
Wniosek dla TechnoUnii. S4 jest jedynym scenariuszem, który poprawia zdolność Unii i jest wykonalny prawnie w horyzoncie dekady. Wymaga jednak dwóch zmian po stronie polskiej: klauzuli europejskiej w Projekcie Konstytucji 2030 oraz procedury współpracy Sądu Najwyższego (w modelu TechnoRepubliki) z Trybunałem Sprawiedliwości w sprawach kompetencyjnych.

6.8. Analiza ustrojowa

Trzy źródła legitymacji. Politolodzy rozróżniają legitymację „wejścia” (udział obywateli w decyzjach), „wyjścia” (skuteczność rozwiązań) i „przepływu” (jakość procesu: jawność, rozliczalność). Unia przez dekady opierała się głównie na legitymacji wyjścia — dobrobyt i pokój — i na przepływie (prawo, procedury). Gdy wyniki słabną (stagnacja, kryzysy), a procedury są nieprzejrzyste (trylogi, komitologia), legitymacja maleje. TechnoUnia proponuje odbudować wszystkie trzy: wejście (inicjatywa obywatelska z obowiązkiem odpowiedzi, referenda), wyjście (misje i pulpit wyniku), przepływ (jawny ślad trilogów, rejestr spotkań z lobbystami, sunset).

Dualizm egzekutywy. Unia ma „dwie głowy” wykonawcze — przewodniczącego Komisji i przewodniczącego Rady Europejskiej — a do tego prezydencję rotacyjną, Wysokiego Przedstawiciela i 27 szefów rządów. W kryzysie decyduje Rada Europejska, ale wykonuje Komisja; w polityce zagranicznej decydują państwa jednomyślnie, a reprezentuje Wysoki Przedstawiciel. Z punktu widzenia teorii sterowania to klasyczny problem rozproszonej egzekutywy, który dokument 202 opisuje dla Polski: różnorodność regulatora zużywa się na koordynację wewnętrzną [T]. Propozycja połączenia funkcji przewodniczących Komisji i Rady Europejskiej w jedną funkcję „prezydenta UE” po 2029 r., zgłaszana w 2026 r. w debacie partyjnej, nie wymaga zmiany traktatów, bo jedna osoba może pełnić obie funkcje [S].

Porównanie wzorców ustrojowych. USA (silna egzekutywa federalna, senat stanów, sąd najwyższy jako arbiter), Szwajcaria (kolegialna egzekutywa, silne kantony, referenda), Niemcy (federalizm kooperacyjny, Bundesrat jako izba krajów) i Unia (system sui generis) pokazują, że **nie ma jednego modelu federacji**. TechnoRepublika czerpie z modelu amerykańskiego (zintegrowana egzekutywa) i szwajcarskiego (referendum), ale dodaje cybernetyczne bezpieczniki: jednokadencyjność, controlling, rejestr algorytmów.

Rysunek 23. *Ustrój Unii dziś i w scenariuszach S4 i S5 — kto decyduje, kto wykonuje, kto kontroluje*

Wniosek dla TechnoUnii. Najważniejszą zmianą ustrojową nie jest „więcej władzy dla Brukseli", lecz **jedna odpowiedzialność za wynik w domenach egzystencjalnych** i jawność procesu. To można osiągnąć w S4 (właściciel misji, ewentualnie połączone przewodnictwo) bez tworzenia superpaństwa.

6.9. Analiza demograficzna i kadrowa

Unia się starzeje: mediana wieku przekracza 44 lata, a liczba osób w wieku produkcyjnym maleje [S]. Migracja jest jednocześnie potrzebą rynku pracy i źródłem napięć politycznych; pakt o migracji i azylu z 2024 r. wprowadził „elastyczną solidarność" — państwa mogą zamiast relokacji wnosić wkład finansowy [Z]. Polska ma dodatkowo problem drenażu talentów — część najlepszych absolwentów pracuje w innych państwach UE i w USA — i jednocześnie jest krajem docelowym dla migracji z Ukrainy.

Kadry Unii — urzędnicy instytucji, agencji i ekspertów — są wysoko wykwalifikowane, ale system ocen i awansów był wielokrotnie reformowany bez trwałego powiązania awansu z wynikiem [S]. Długie kariery w jednym miejscu sprzyjają „zasiedzeniu" i pamięci instytucjonalnej, ale też władzy proceduralnej.

Wniosek dla TechnoUnii. Demografia to ograniczenie systemowe, które przesuwa nacisk z pracy na produktywność (AI, roboty) i z odpływu na obieg talentów. W kadrach —

rotacja, kadencyjność stanowisk kierowniczych, okresy karencji i rozliczenie z misji (wzór dok. 208).

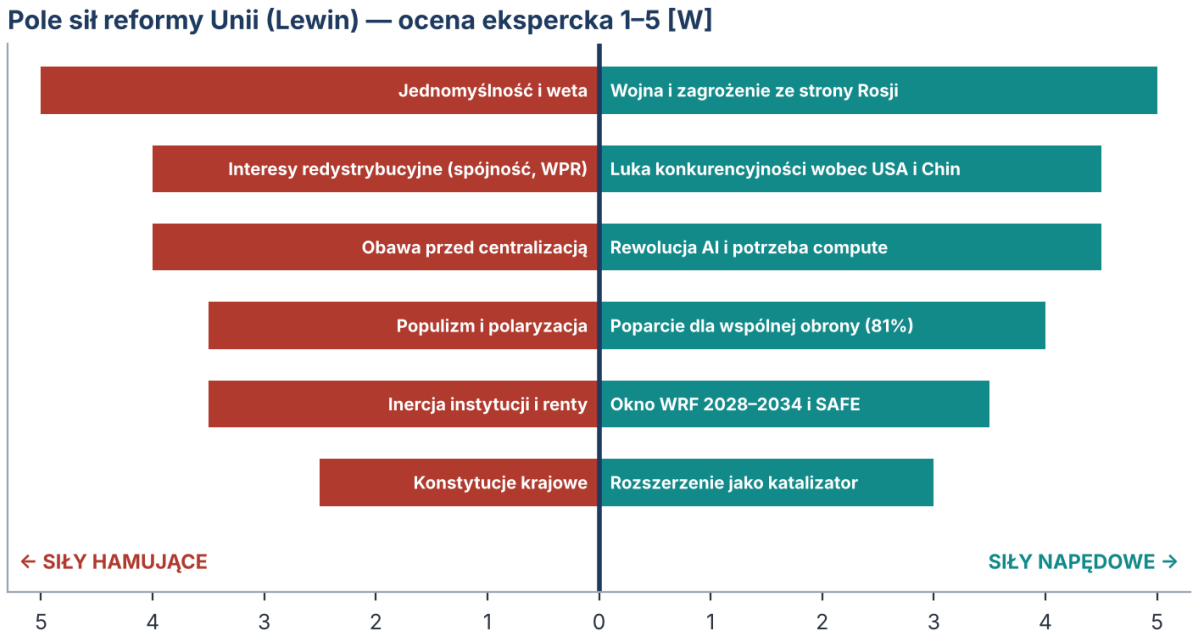
6.10. Synteza: SWOT, TOWS, PESTEL i pole sił

Tabela 17. *Analiza SWOT Unii wobec reformy w kierunku TechnoUnii*

Mocne strony (S)	**Słabe strony (W)**
S1 jednolity rynek 450 mln; S2 prawo i normy o zasięgu globalnym (efekt brukselski); S3 nauka i kapitał ludzki; S4 przemysł niszowy krytyczny (litografia, maszyny); S5 instrumenty kryzysowe zbudowane w 2020–2026 (NGEU, SAFE, pożyczka dla Ukrainy); S6 rosnące zaufanie (51%) i poparcie dla wspólnej obrony (81%)	W1 nadsterowność regulacyjna i moc jałowa; W2 brak Systemu 4 i biegu wstecznego; W3 jednomyślność w sprawach egzystencjalnych; W4 fragmentacja rynków kapitału, energii i obronności; W5 wysokie ceny energii; W6 niska adopcja AI i niska skala compute; W7 rozproszona egzekutywa i nieprzejrzyste trylogi
Szanse (O)	**Zagrożenia (T)**
O1 okno polityczne 2026–2029 (zmiany rządów, presja bezpieczeństwa); O2 WRF 2028–2034 z Funduszem Konkurencyjności; O3 SAFE, EDIP, Gotowość 2030; O4 rozszerzenie jako katalizator reform; O5 AI jako narzędzie skrócenia pętli sterowania (govtech, regtech); O6 odbudowa i integracja przemysłowa z Ukrainą	T1 wojna i zagrożenie hybrydowe ze strony Rosji; T2 presja handlowa i technologiczna USA i Chin; T3 szok energetyczny; T4 populizm i polaryzacja, ryzyko blokad po wyborach 2027 we Francji; T5 starzenie się społeczeństw; T6 dryf: reformy „pisane po to, by je zabić” [S]

Tabela 18. *Macierz TOWS — strategie wynikające z SWOT*

SO — wykorzystać siły dla szans	**WO — usunąć słabości dzięki szansom**
Użyć rynku i norm do budowy rynku pierwszego klienta dla europejskich technologii (zamówienia na wynik w obronie, energii, compute); użyć instrumentów kryzysowych jako wzorca stałych misji	Wpisać bilans mocy i sunset do WRF 2028–2034 (punkty stop/go); użyć AI do skrócenia pętli legislacyjnej i oceny skutków; zbudować System 4 przy okazji reform przed rozszerzeniem
ST — siłami odpowiedzieć na zagrożenia	**WT — ograniczyć słabości i uniknąć zagrożeń**
Wspólna moc obronna (SAFE, tarcza powietrzna) jako odstraszanie; jednolity rynek jako dźwignia wobec przymusu ekonomicznego (instrument antyprzymusowy)	Zastąpić weto hamulcem bezpieczeństwa; zróżnicowana integracja dla obrony i energii, by blokady jednego państwa nie paraliżowały wszystkich; pulpit wyniku przeciw narracjom populistycznym

Rysunek 24. *Pole sił reformy Unii (Lewin): siły napędowe i hamujące, ocena 1–5*

Tabela 19. *PESTEL — czynniki otoczenia reformy*

Czynnik	Najważniejsze zjawiska	Kierunek wpływu na S4
Polityczny	polaryzacja, zmiany rządów, spór o jednomyślność, wybory 2027–2029	mieszany: okno możliwości z ryzykiem zamknięcia
Ekonomiczny	luka produktywności, ceny energii, WRF, konkurencja USA i Chin	silnie napędowy
Społeczny	starzenie się, migracje, zaufanie funkcjonalne, poparcie dla wspólnej obrony	napędowy w obronie, hamujący w integracji ogólnej
Technologiczny	AI, roboty, biotechnologia, kwanty; zależność w chmurze i chipach	silnie napędowy
Ekologiczny	cel −90% w 2040 r., ETS2, CBAM, koszty transformacji	mieszany: wymaga bilansu mocy i sprawiedliwej transformacji
Prawny	jednomyślność przy zmianie traktatów, spory o prymat, konstytucje krajowe	hamujący dla S5, neutralny dla S4

WNIOSEK Z ANALIZ

Dziewięć analiz wskazuje w tym samym kierunku. Unia ma zasoby i prawomocność wystarczające, by stać się Unią zdolności, ale traci je przez architekturę, która premiuje procedurę, a nie wynik. Najsilniejszymi siłami napędowymi reformy są bezpieczeństwo, konkurencyjność i technologia; najsilniejszymi hamującymi — jednomyślność, interesy redystrybucyjne i obawa przed centralizacją. Scenariusz, który wykorzystuje siły napędowe i rozbraja hamujące, to S4: wspólna moc swobodna w domenach egzystencjalnych plus gwarancje różnorodności i biegu wstecznego.

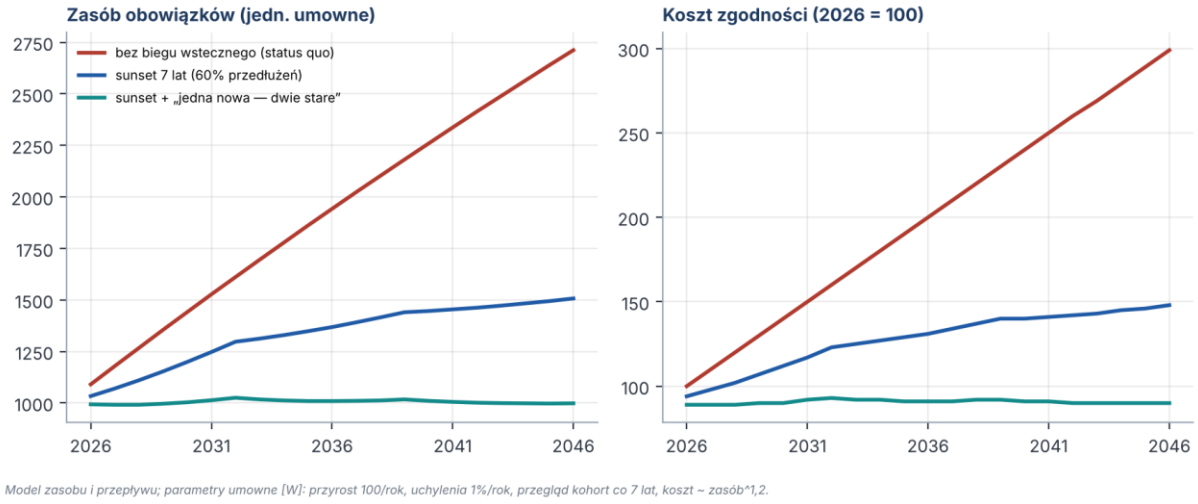
7. Dynamika: trzy symulacje

Analizy statyczne pokazują, *co* jest słabe. Symulacje pokazują, *jak* słabość narasta w czasie i *dlaczego* proste rozwiązania („więcej pieniędzy", „więcej przepisów", „więcej państw przy stole") mogą pogarszać sytuację. Trzy modele poniżej są celowo proste: ilustrują mechanizm i rząd wielkości, a nie prognozują przyszłości. Parametry dobrano tak, by były wiarygodne, ale nie pochodzą z kalibracji na danych [W].

7.1. Symulacja 1: kumulacja regulacji — co daje bieg wsteczny

Pytanie. Co się dzieje z „zasobem" obowiązków regulacyjnych (sprawozdań, procedur, wymogów zgodności), jeśli co roku przybywa ich tyle samo, a ubywa tylko wtedy, gdy ktoś świadomie je uchyli?

Model. Zasób obowiązków na początku 2026 r. przyjęto jako 1000 jednostek umownych. Co roku przybywa 100 jednostek, a bez mechanizmu wygaszania ubywa ok. 1% rocznie (uchylenia i omnibusy). W wariancie z klauzulą wygaszającą każda „kohorta" przepisów przechodzi przegląd po 7 latach, a przedłużenie uzyskuje 60% z nich. W trzecim wariancie dodano zasadę „jedna nowa, dwie stare", która zmniejsza przyrost netto o ok. 40%. Koszt zgodności rośnie nieco szybciej niż liczba przepisów (wykładnik 1,2), bo przepisy wchodzą ze sobą w interakcje — trzeba sprawdzać ich wzajemną spójność.

Rysunek 25. *Symulacja 1 — zasób obowiązków regulacyjnych i koszt zgodności w trzech wariantach (2026 = 100)*

Wynik. Bez biegu wstecznego zasób obowiązków podwaja się w ciągu dekady (ok. 1940 jednostek w 2036 r.) i rośnie ok. 2,7-krotnie w 20 lat, a koszt zgodności rośnie odpowiednio do ok. 200 i 300 (2026 = 100). Klauzula wygaszająca ogranicza wzrost do ok. 1370 jednostek w 2036 r. i stabilizuje zasób w okolicach 1500, z kosztem ok. 130–150. Sunset razem z zasadą „jedna nowa, dwie stare" utrzymuje zasób na poziomie wyjściowym, a koszt — poniżej 100.

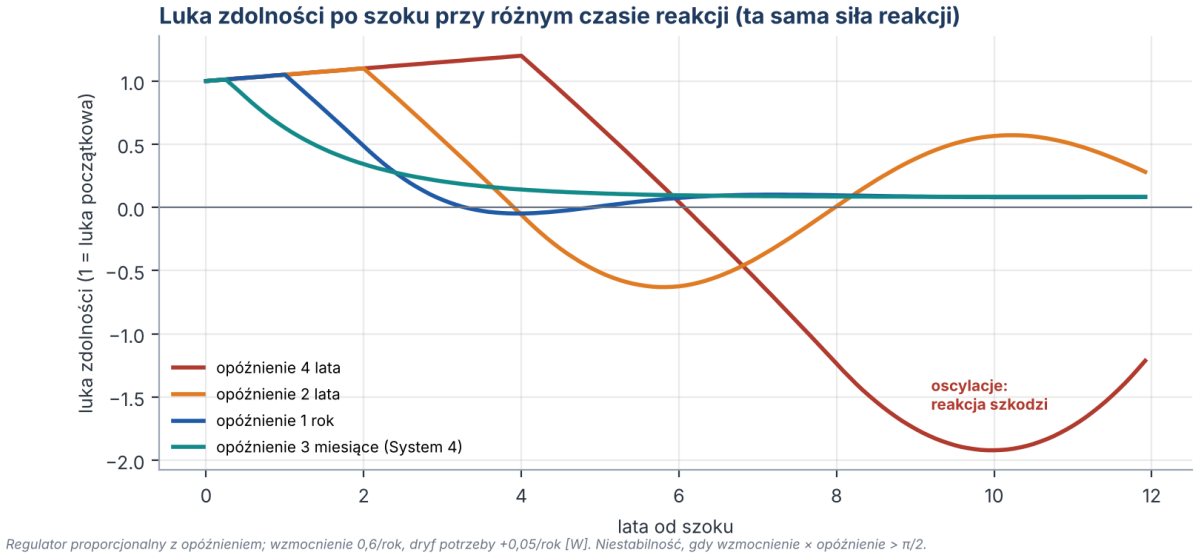
Wniosek. Jednorazowe pakiety upraszczające (omnibusy) działają jak jednorazowe odchudzanie bez zmiany diety: po kilku latach wraca poprzednia waga. Trwały efekt daje

tylko **mechanizm**, który działa co roku: sunset plus reguła kompensacji. To jest cybernetyczne znaczenie biegu wstecznego — ujemne sprzężenie zwrotne dla zasobu norm [W].

7.2. Symulacja 2: opóźnienie pętli a reakcja na szok

Pytanie. Czy skrócenie czasu decyzji jest ważniejsze niż siła reakcji? Co się dzieje, gdy Unia reaguje na szok z kilkuletnim opóźnieniem?

Model. W chwili zero pojawia się luka zdolności (np. brak amunicji, mocy obliczeniowej lub energii) równa 1. Potrzeba dalej rośnie w tempie 5% wyjściowej luki rocznie. System reaguje proporcjonalnie do luki, którą „widzi" — ale widzi ją z opóźnieniem L (czas od sygnału do skutku). Porównano cztery opóźnienia: 4 lata (typowa pętla legislacja–transpozycja–wdrożenie), 2 lata, 1 rok i 3 miesiące (tryb szybki z Systemem 4). Siła reakcji jest we wszystkich wariantach taka sama.

Rysunek 26. *Symulacja 2 — luka zdolności po szoku przy różnym czasie reakcji systemu (ta sama siła reakcji)*

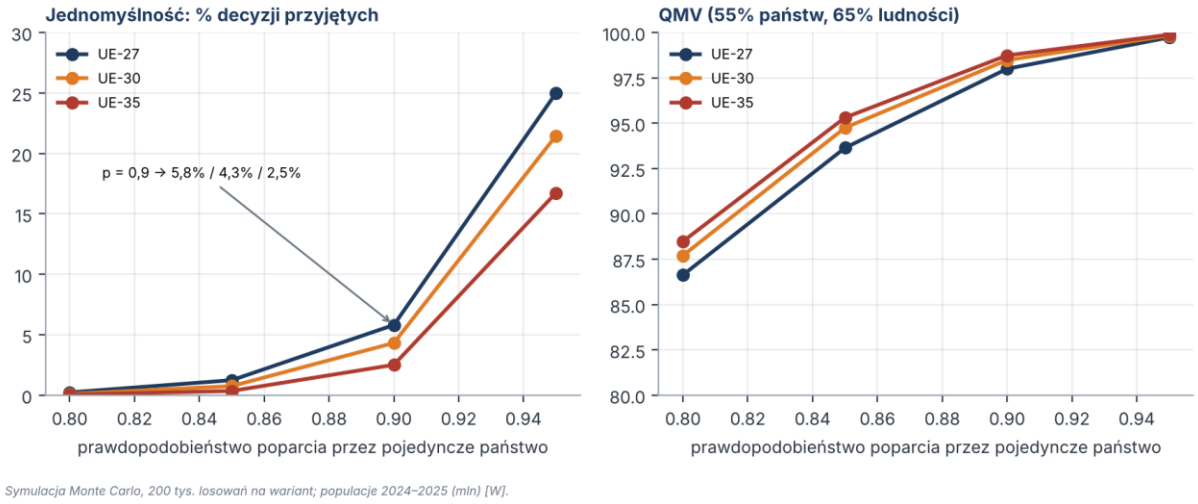
Wynik. Przy opóźnieniu 3 miesięcy i 1 roku luka zamyka się płynnie w ciągu kilku lat. Przy opóźnieniu 2 lat pojawia się „przestrzał": system reaguje na lukę, która już się zmniejszyła, i przeinwestowuje, a potem koryguje w drugą stronę. Przy opóźnieniu 4 lat system wpada w **narastające oscylacje** — skumulowana luka jest ok. pięciokrotnie większa niż przy opóźnieniu rocznym, a reakcja zaczyna szkodzić zamiast pomagać. To znany wynik teorii sterowania: układ z opóźnionym sprzężeniem traci stabilność, gdy iloczyn wzmocnienia i opóźnienia przekracza ok. π/2 [T].

Wniosek. W świecie szybkich zmian **skrócenie pętli daje więcej niż zwiększenie budżetu**. Unia, która reaguje z czteroletnim opóźnieniem, nie tylko spóźnia się — destabilizuje rynki (cykle nadinwestycji i niedoinwestowania, np. w energetyce czy produkcji amunicji). Dlatego TechnoUnia stawia na System 4, rozporządzenia zamiast dyrektyw w domenach egzystencjalnych i tryb szybki, a dopiero potem na nowe pieniądze [W].

7.3. Symulacja 3: weto w Unii 27, 30 i 35 państw

Pytanie. Jak rośnie ryzyko paraliżu decyzyjnego wraz z rozszerzeniem, jeśli utrzymamy jednomyślność?

Model. Każde państwo akceptuje propozycję niezależnie z prawdopodobieństwem p (od 0,80 do 0,95). Porównano prawdopodobieństwo przyjęcia decyzji przy jednomyślności i przy większości kwalifikowanej (55% państw reprezentujących 65% ludności) w Unii 27, w Unii 30 (z Ukrainą, Mołdawią i Czarnogórą) oraz w Unii 35 (z Bałkanami Zachodnimi i Gruzją). Wykonano 200 tys. losowań dla każdego wariantu.

Rysunek 27. *Symulacja 3 — prawdopodobieństwo przyjęcia decyzji: jednomyślność a większość kwalifikowana w Unii 27, 30 i 35 państw*

Wynik. Nawet gdy każde państwo popiera propozycję z prawdopodobieństwem 90%, jednomyślność osiąga się w Unii 27 tylko w ok. 6% przypadków, w Unii 30 — w ok. 4%, a w Unii 35 — w ok. 2,5%. Przy większości kwalifikowanej odsetek decyzji przyjętych wynosi ok. 98% we wszystkich wariantach. Przy p = 0,80 jednomyślność staje się praktycznie niemożliwa (ok. 0,2% w UE-27), podczas gdy QMV nadal przyjmuje ok. 87% propozycji.

Wniosek. Model upraszcza rzeczywistość — państwa negocjują, wiążą sprawy w pakiety i rzadko głosują „na ślepo". Pokazuje jednak mechanizm: **jednomyślność w Unii 30+ państw jest przepisem na paraliż** albo na negocjacje pakietowe, w których koszt każdej decyzji (moc jałowa) rośnie wykładniczo. Z drugiej strony czysta QMV odcina sprzężenie z mniejszością. Dlatego TechnoUnia proponuje QMV z hamulcem bezpieczeństwa: decyzja przechodzi większością, ale państwo w sprawie żywotnego interesu może ją zatrzymać i przenieść na Radę Europejską z obowiązkiem uzasadnienia [W].

7.4. Wnioski z dynamiki

TRZY LEKCJE DYNAMIKI

Lekcja 1 — mechanizm bije akcję. Bez stałego biegu wstecznego każda akcja upraszczająca ulega erozji; z sunset i regułą kompensacji zasób norm się stabilizuje.

> **Lekcja 2 — czas bije pieniądz.** Skrócenie pętli z czterech lat do jednego zmniejsza skumulowaną lukę kilkukrotnie przy tej samej sile reakcji; długie opóźnienie zamienia pomoc w destabilizację.
>
> **Lekcja 3 — hamulec bije weto.** W Unii 30+ państw jednomyślność prowadzi do paraliżu; większość kwalifikowana z hamulcem bezpieczeństwa łączy szybkość z ochroną mniejszości.

8. Rozważanie główne: co zmieni przyjęcie paradygmatu TechnoUnii

8.1. Pytanie i metoda

Pytanie rozważania brzmi: **czy przyjęcie paradygmatu Unii jako sprawnej organizacji międzynarodowej opartej na cybernetyce realnie zwiększy zdolności państw Unii, ich produktywność, suwerenność technologiczną oraz odporność społeczną i militarną — i czy wyeliminuje renty, władzę proceduralną, zasiedziałe struktury administracyjne oraz dysfunkcjonalne kartele i monopole?**

Metoda: dla każdego z pięciu kanałów wpływu opisujemy (1) mechanizm przyczynowy — przez co paradygmat działa, (2) warunek skuteczności — bez czego nie zadziała, (3) ryzyko odwrotnego skutku i (4) miernik. Na końcu zestawiamy kanały w macierzy wpływu.

8.2. Kanał pierwszy: zdolność państw członkowskich

Mechanizm. Paradoks TechnoUnii brzmi: silniejsza Unia w kilku domenach oznacza **silniejsze, a nie słabsze państwa**. Dlaczego? Po pierwsze, wspólna moc swobodna (np. wspólne zamówienia obronne, interkonektory, fabryki AI) daje państwom dostęp do zdolności, których samodzielnie by nie zbudowały — skala obniża koszt jednostkowy i skraca czas. Po drugie, bilans mocy i sunset zmniejszają obciążenie administracji krajowych, które dziś zużywają znaczną część energii na transpozycję i sprawozdawczość. Po trzecie, zasada różnorodności oddaje państwom swobodę eksperymentu w podatkach, edukacji, zdrowiu i prawie pracy.

Warunek. Domeny egzystencjalne muszą być wąsko zdefiniowane i zamknięte w katalogu; inaczej logika „federacji funkcjonalnej" rozleje się na wszystko.

Ryzyko odwrotne. Państwa mogą „outsourcować" odpowiedzialność do Unii i przestać budować własne zdolności (pokusa nadużycia). Bezpiecznik: wkład krajowy jako warunek udziału w misjach i mierniki zdolności krajowej.

Miernik. Udział zdolności krytycznych dostępnych państwu w czasie $T \leq 1$ (reguła czasu z Mapy suwerenności, dok. 505); czas transpozycji; koszt administracyjny obsługi prawa UE w administracji krajowej.

8.3. Kanał drugi: produktywność i konkurencyjna gospodarka

Mechanizm. Produktywność rośnie, gdy kapitał, wiedza i energia płyną tam, gdzie dają największy zwrot. TechnoUnia działa na cztery sposoby: (1) obniża moc jałową firm — koszt zgodności, wielość reżimów, czas procedur (EU Inc., jeden nadzór, test MŚP); (2) łączy rynek kapitału, który finansuje skalowanie, a nie tylko start; (3) obniża koszt energii przez wspólne sieci, magazyny, długoterminowe kontrakty i mix źródeł sterowalnych; (4) tworzy rynek pierwszego klienta przez zamówienia publiczne na wynik w obronie, energii i compute.

Warunek. Konkurencja musi pozostać ostra. Misje nie mogą stać się parasolem dla narodowych czempionów chronionych przed rywalizacją (zob. kanał piąty).

Ryzyko odwrotne. Polityka przemysłowa może przerodzić się w wyścig subsydiów, w którym wygrywają państwa o najgłębszych budżetach, a fragmentacja rynku rośnie [S]. Bezpiecznik: finansowanie misji ze wspólnego budżetu z otwartym dostępem, a nie z budżetów krajowych; limit pomocy krajowej poza misjami.

Miernik. PKB na godzinę pracy wobec USA; udział VC i kapitału wzrostowego w PKB; ceny energii dla przemysłu wobec USA i Chin; adopcja AI w firmach; liczba firm zarejestrowanych w reżimie EU Inc.

8.4. Kanał trzeci: suwerenność technologiczna

Mechanizm. Biblioteka TechnoSanacji definiuje suwerenność jako **zdolność sterowania**: wiedzieć, kto może nas wyłączyć, ile kosztuje i ile trwa obejście, i mieć prawo decyzji (dok. 101, 505). Na poziomie Unii oznacza to: drugą drogę dla każdej zależności krytycznej (chipy, chmura, modele AI, surowce, leki), czas przełączenia krótszy niż czas przetrwania bez dostaw, prawo decyzji w europejskich rękach i zgodę obywateli. TechnoUnia buduje to przez misje compute i surowców, ramę oceny suwerenności dostawców chmury, EuroStack i otwarte oprogramowanie, kontrolę inwestycji zagranicznych w technologie krytyczne.

Warunek. Suwerenność nie może być mylona z autarkią. Europa nie wyprodukuje wszystkiego sama; ma mieć **różnorodność rozłącznych dróg** i zdolność negocjacji.

Ryzyko odwrotne. Protekcjonizm technologiczny podnosi koszty i spowalnia adopcję; wykluczenie dostawców spoza UE bez gotowych alternatyw obniża zdolność. Bezpiecznik: ocena suwerenności stopniowalna (cztery poziomy), stosowana tylko do danych i usług krytycznych.

Miernik. Moc obliczeniowa AI w Unii (EFLOPS); udział europejskich dostawców w chmurze dla sektora publicznego; maksymalny udział jednego państwa trzeciego w dostawach surowców strategicznych (cel CRMA ≤ 65%); czas przełączenia dostawcy w usługach krytycznych.

8.5. Kanał czwarty: odporność społeczna i militarna

Mechanizm. Odporność to zdolność do absorpcji szoku, utrzymania funkcji i szybkiego powrotu. W wymiarze militarnym TechnoUnia zwiększa odporność przez wspólne zamówienia, standaryzację, mobilność wojskową, zapasy i przemysł zdolny do skalowania produkcji w miesiące. W wymiarze społecznym — przez zaufanie oparte na rozliczalności (pulpit wyniku), ochronę przestrzeni informacyjnej (DSA, EMFA, odporność na wojnę kognitywną) i sprawiedliwy podział kosztów transformacji. Raport Niinistö „Safer Together” (2024) wskazał, że gotowość cywilna i wojskowa muszą być myślane łącznie, a względy obronne wbudowane w politykę technologii krytycznych [Z].

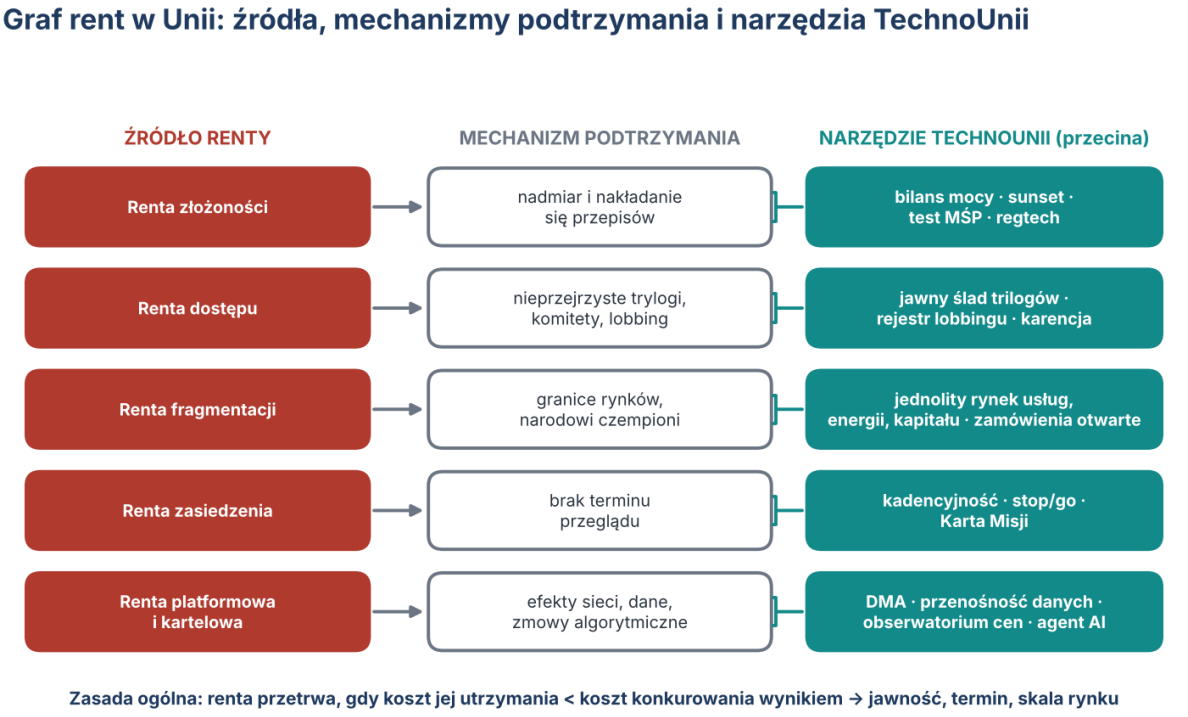
Warunek. Odporność społeczna wymaga zgody: bez poczucia sprawiedliwości (np. w kosztach ETS2 czy w polityce migracyjnej) każdy szok wzmacnia polaryzację. Czynnik P formuły jest tu decydujący.

Ryzyko odwrotne. Logika bezpieczeństwa może usprawiedliwiać ograniczanie praw (nadzór, cenzura). Bezpiecznik: prawa obywatela wobec AI, kontrola sądowa, jawność i sunset dla środków nadzwyczajnych.

Miernik. Udział wspólnych zamówień obronnych; dni zapasów amunicji i paliw; czas mobilizacji przemysłu; zaufanie do instytucji; odsetek obywateli przeszkolonych w ochronie ludności; odporność na kampanie dezinformacyjne (czas wykrycia i odpowiedzi).

8.6. Kanał piąty: eliminacja rent, władzy proceduralnej, struktur zasiedziałych, karteli i monopoli

To kanał najtrudniejszy, bo dotyka interesów, które korzystają z obecnej architektury. Renta w rozumieniu ekonomii to dochód uzyskiwany nie dzięki tworzeniu wartości, lecz dzięki pozycji — dostępowi do decyzji, barierom wejścia lub nieprzejrzystości reguł. Diagnoza Rzeczypospolitej (dok. 606) zastrzega, że pojęcia przechwycenia, patronażu i pogoni za rentą opisują mechanizmy systemowe, a przypisanie ich konkretnym osobom wymaga odrębnego dowodu [T]. Tę samą zasadę stosujemy wobec Unii.

Rysunek 28. *Graf rent w Unii — pięć źródeł renty, mechanizmy ich podtrzymywania i narzędzia TechnoUnii, które je przecinają*

Tabela 20. *Pięć źródeł renty w Unii i narzędzia ich eliminacji*

Źródło renty	Mechanizm	Kto zyskuje	Narzędzie TechnoUnii
Renta złożoności	niejasne, nakładające się przepisy wymagają drogiego doradztwa i interpretacji; duzi radzą sobie lepiej niż mali	wielkie firmy, wyspecjalizowani doradcy, nadzorcy	bilans mocy, sunset, kodyfikacja, test MŚP, API zgodności (regtech)
Renta dostępu (władza proceduralna)	decyzje w nieformalnych trilogach i komitetach; nierówny dostęp grup interesu; „lepsze stanowienie prawa" wykorzystywane do forsowania samoregulacji [S]	zorganizowane lobby, uczestnicy procedur	jawny ślad trilogów (dokumenty czterokolumnowe), rejestr spotkań z lobbystami obejmujący Radę, karencja „drzwi obrotowych", deliberacyjne e-stanowienie prawa
Renta fragmentacji	narodowe rynki chronione różnicami regulacji, zamówień i nadzoru; narodowi czempioni bez konkurencji transgranicznej	firmy krajowe w sektorach chronionych, krajowe monopole sieciowe	jednolity rynek usług, energii i kapitału; wspólne zamówienia otwarte; nadzór transgraniczny
Renta zasiedzenia	instytucje, programy i stanowiska bez terminu przeglądu; awans niezależny od wyniku [S]	struktury administracyjne, beneficjenci programów	sunset dla programów, kadencyjność i rotacja kierownictwa, stop/go w finansowaniu, Karta Misji
Renta platformowa i kartelowa	efekty sieci i kontrola danych przez gatekeeperów; zmowy cenowe, także algorytmiczne	globalne platformy, kartele	akt o rynkach cyfrowych (DMA), egzekwowanie konkurencji, przenośność danych, obserwatorium cen algorytmicznych (wzór dok. 510), mandat agenta AI działającego na rzecz konsumenta

Mechanizm ogólny. Renty przetrwają, gdy koszt ich utrzymania jest niższy niż koszt konkurowania wynikiem. TechnoUnia zmienia ten rachunek na trzy sposoby: **jawność** (renta dostępu żyje w ciemności), **termin** (renta zasiedzenia żyje bez terminu) i **skala rynku** (renta fragmentacji żyje na granicach). Mikroekonomia agentów AI (dok. 510) dodaje czwarty: agenci działający w imieniu obywateli i firm obniżają koszt porównywania ofert i wykrywania zmów, co osłabia kartele [T].

Warunek. Kanał piąty działa tylko wtedy, gdy reforma nie tworzy nowych rent. Każda nowa instytucja TechnoUnii (System 4, urząd wyniku, misje) sama podlega sunset, kadencyjności i controllingowi.

Ryzyko odwrotne. Misje przemysłowe mogą stworzyć nowe kartele „europejskich czempionów". Bezpiecznik: konkurencja w dostępie do misji, otwarte standardy, zakaz łączenia roli regulatora i beneficjenta, publiczne dane o beneficjentach.

Miernik. Liczba wygaszonych obowiązków; odsetek trilogów z jawną dokumentacją; liczba postępowań i kar w sprawach karteli i nadużyć pozycji dominującej; udział zamówień transgranicznych; rotacja kadry kierowniczej; różnica marż w sektorach chronionych i otwartych.

8.7. Wspólna dynamika: macierz wpływu

Kanały nie działają osobno. Rysunek 29 pokazuje, jak siedem bloków architektury TechnoUnii wpływa na pięć kanałów. Najsilniejsze bloki — wspólna moc swobodna, bilans mocy z sunset i europejski controlling — działają jednocześnie na kilka kanałów, co tworzy **pętle wzmacniające**: mniej mocy jałowej → więcej zasobów na moc swobodną → lepsze wyniki → większe zaufanie → większa zgoda na wspólne misje.

Macierz wpływu: bloki TechnoUnii × kanały rozważania (0–3) [W]

	Zdolność państw	Produktywność	Suwerenność technologiczna	Odporność społeczna i militarna	Eliminacja rent i karteli	
System 4	2	1	2	3	1	Σ 9
Bilans mocy	2	3	1	1	3	Σ 10
Sunset + ewaluacja	2	3	1	1	3	Σ 10
Wspólna moc swobodna	3	2	3	3	1	Σ 12
Zróżnicowana integracja	3	2	2	2	1	Σ 10
Decyzyjność wg domeny	2	1	1	3	1	Σ 8
Państwo cyfrowe + prawa AI	2	2	2	2	2	Σ 10

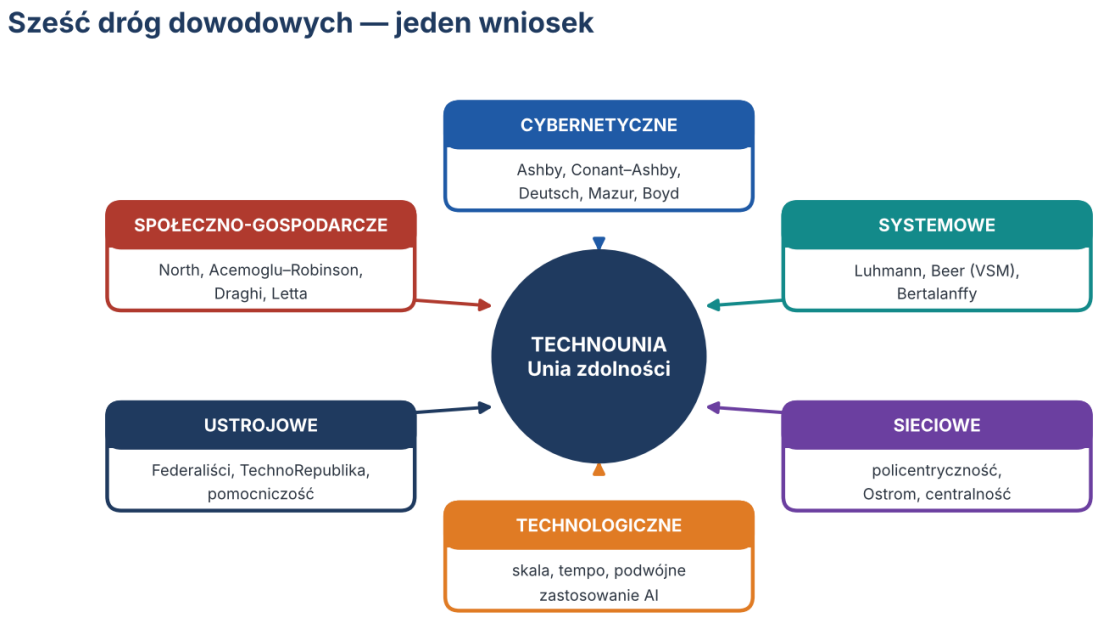
Rysunek 29. *Macierz wpływu: siedem bloków TechnoUnii × pięć kanałów rozważania (siła wpływu 0–3)*

8.8. Wnioski z rozważania

> **ODPOWIEDŹ NA PYTANIE ROZWAŻANIA**
>
> **Tak — pod warunkami.** Przyjęcie paradygmatu TechnoUnii zwiększa zdolność państw (przez skalę i odciążenie), produktywność (przez niższą moc jałową, wspólny kapitał i energię), suwerenność technologiczną (przez drugą drogę i compute), odporność społeczną i militarną (przez wspólną obronę i rozliczalność) oraz osłabia renty (przez jawność, termin i skalę rynku). Warunki są trzy: **wąski katalog domen egzystencjalnych**, **bieg wsteczny obejmujący także nowe instytucje** i **podwójna zgoda — obywateli Unii i narodów państw**. Bez nich ten sam paradygmat może wytworzyć technokratyczną centralizację z nowymi rentami — czyli to, przed czym ostrzega literatura krytyczna wobec technokracji unijnej [S].

9. Uzasadnienia: sześć dróg dowodowych

Wnioski publikacji uzasadniamy sześcioma niezależnymi drogami. Jeżeli wszystkie prowadzą do tego samego wniosku, rośnie zaufanie do niego; jeżeli któraś prowadzi gdzie indziej, wskazuje ryzyko lub warunek.

Rysunek 30. *Sześć dróg dowodowych prowadzących do paradygmatu TechnoUnii*

9.1. Uzasadnienie cybernetyczne

Każdy układ zdolny do przetrwania w zmiennym otoczeniu musi spełniać trzy warunki: mieć model otoczenia (twierdzenie Conanta–Ashby'ego o dobrym regulatorze), mieć różnorodność odpowiedzi co najmniej równą różnorodności zakłóceń (prawo Ashby'ego) i zamykać pętlę sprzężenia szybciej, niż zmienia się otoczenie (Deutsch, Kossecki, Boyd). Unia 2026 nie spełnia w pełni żadnego z tych warunków w domenach egzystencjalnych: jej model otoczenia jest rozproszony (brak Systemu 4), różnorodność odpowiedzi ograniczona przez fragmentację zdolności, a pętla — kilkuletnia. TechnoUnia odpowiada na każdy warunek: System 4 (model), wspólna moc swobodna plus różnorodność państw (różnorodność), tryb szybki i sunset (pętla). Mazurowski bilans mocy dodaje warunek czwarty: układ, w którym moc jałowa rośnie szybciej niż swobodna, traci samodzielność [T].

9.2. Uzasadnienie systemowe

Teoria systemów (Bertalanffy, Luhmann, Beer) uczy, że systemy złożone są **zamknięte operacyjnie, ale otwarte strukturalnie**: działają według własnego kodu, lecz mogą uczyć się z otoczenia, jeśli mają sprzężenia strukturalne. Prawo UE jest systemem domkniętym w kodzie zgodności; jego sprzężenia z gospodarką i społeczeństwem są słabe. TechnoUnia buduje sprzężenia: ewaluację z mocą derogacji (sygnał gospodarczy wpływa na prawo), inicjatywę obywatelską z obowiązkiem odpowiedzi (sygnał

społeczny), System 4 (sygnał z otoczenia geopolitycznego). Model VSM dodaje warunek rekurencji: każdy poziom — Unia, państwo, region — musi mieć własne pięć funkcji. TechnoUnia nie centralizuje funkcji, lecz uzupełnia brakujące na poziomie Unii (S4) i wzmacnia autonomię niższych poziomów (S1) [T].

9.3. Uzasadnienie sieciowe

Analiza sieci pokazuje, że systemy o strukturze **gwiazdy** (jeden węzeł centralny) są wydajne, ale kruche — awaria centrum paraliżuje całość. Systemy **rozproszone** są odporne, ale wolne. Najlepsze właściwości mają sieci **wielocentryczne z redundancją**: kilka silnych węzłów połączonych wieloma drogami. Elinor Ostrom wykazała, że zarządzanie policentryczne lepiej radzi sobie z dobrami wspólnymi niż czysto centralne lub czysto rynkowe [T]. TechnoUnia projektuje właśnie taką sieć: wspólne węzły misji (obrona, energia, compute) z wieloma ścieżkami dostaw i zastępowalnymi wykonawcami, plus silne węzły państw i regionów. Graf instytucji (rozdz. 3.4) wskazuje też, gdzie skupia się władza proceduralna — w węzłach o wysokiej centralności i niskiej widoczności. Jawność tych węzłów jest warunkiem prawomocności.

9.4. Uzasadnienie technologiczne

AI, roboty autonomiczne i biotechnologia mają trzy cechy, które przesądzają o architekturze. Po pierwsze, **efekty skali**: trening dużych modeli i produkcja chipów wymagają inwestycji, których żadne państwo europejskie samo nie udźwignie — stąd wspólna moc swobodna. Po drugie, **szybkość zmian**: cykl generacji modeli liczy się w miesiącach — stąd reguła czasu, piaskownice i sunset. Po trzecie, **podwójne zastosowanie**: te same technologie służą gospodarce i wojnie — stąd połączenie domen obrony, compute i danych w jedną logikę bezpieczeństwa. AI jest też narzędziem samej reformy: pozwala skrócić ocenę skutków, monitorować wykonanie, wykrywać nakładające się przepisy i kartele algorytmiczne — pod warunkiem zasady human-in-command [T].

9.5. Uzasadnienie ustrojowe

Tradycja republikańska — od Monteskiusza i „Federalisty" po Konstytucję 3 Maja i Projekt Konstytucji 2030 — uczy, że władza musi być jednocześnie **sprawna i ograniczona**. Federaliści amerykańscy bronili silnej egzekutywy („energia w egzekutywie jest głównym znamieniem dobrego rządu"), ale równoważyli ją senatem stanów, sądem i krótką kadencją. TechnoRepublika (dok. 106, 202) proponuje dla Polski ten sam kompromis z dodatkiem cybernetycznym. TechnoUnia przenosi go na Unię w dwóch krokach: najpierw jedna odpowiedzialność za wynik w domenach egzystencjalnych (właściciel misji, S4), potem — warunkowo — zintegrowana egzekutywa z bezpiecznikami (S5). Zasada pomocniczości (art. 5 TUE, art. 9 Projektu 2030) wyznacza granicę: wspólnie tylko to, czego niższy poziom nie zrobi lepiej [T].

9.6. Uzasadnienie społeczno-gospodarcze

Ekonomia instytucjonalna (North, Acemoglu i Robinson) pokazuje, że trwały wzrost zależy od **instytucji inkluzywnych** — otwartych na nowych uczestników, chroniących własność i konkurencję — a nie od instytucji ekstrakcyjnych, które chronią renty [T]. Raporty Draghiego i Letty wskazują konkretne bariery: fragmentację rynków, koszty energii, brak kapitału wzrostowego i nadmierne obciążenia regulacyjne [S]. Doświadczenie Polski 1995–2025 pokazuje, że otwarcie rynku i inwestycje we wspólną infrastrukturę przyspieszają konwergencję. TechnoUnia łączy te wnioski: otwarte rynki (konkurencja), wspólne dobra publiczne (energia, compute, obrona), rozliczalność (renty maleją) i sprawiedliwy podział kosztów transformacji (zgoda społeczna).

9.7. Test sześciu uzasadnień

Tabela 21. *Test sześciu uzasadnień — czy każda droga wspiera główne wnioski*

Wniosek	Cyb.	Syst.	Sieć	Tech.	Ustr.	Społ.-gosp.
Unia mierzona zdolnością sterowania	●●	●●	●	●●	●	●
Wspólna moc swobodna w 5 domenach	●●	●	●●	●●	●	●●
Różnorodność państw poza domenami	●●	●●	●●	●	●●	●
Bieg wsteczny (sunset, ewaluacja)	●●	●●	●	●	●	●●
System 4 z kanałem alarmowym	●●	●●	●	●●	●	○
QMV z hamulcem bezpieczeństwa	●●	●	●●	○	●●	●
Właściciel misji i controlling	●●	●	●	●	●●	●●
S5 tylko warunkowo	●	●	●●	○	●●	●

Legenda: ●● — silne wsparcie, ● — wsparcie, ○ — neutralne. Żadna droga nie przeczy wnioskom; najsłabiej uzasadnione technologicznie są rozstrzygnięcia czysto ustrojowe, co jest naturalne.

10. Polska w TechnoUnii: interes, rola, linie czerwone

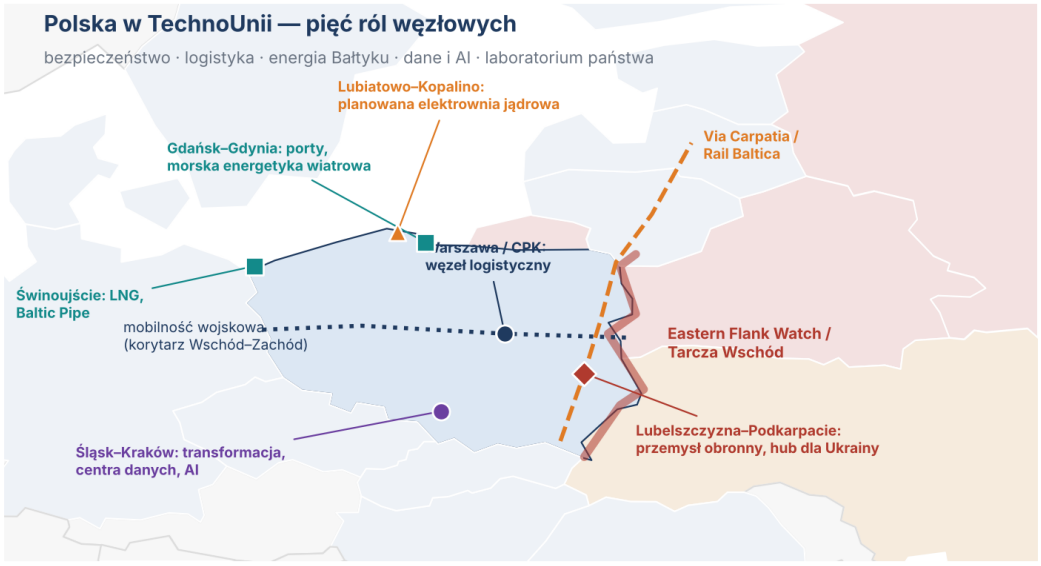
10.1. Interes Polski w jednym zdaniu

Polska potrzebuje Unii silnej tam, gdzie decyduje o przetrwaniu, i lekkiej tam, gdzie decyduje o różnorodności. Taka Unia wzmacnia bezpieczeństwo flanki wschodniej, obniża koszty energii i kapitału, otwiera rynek dla polskich firm i jednocześnie zostawia Polsce swobodę w podatkach, edukacji, rodzinie, kulturze i modelu rozwoju. Unia odwrotna — słaba w obronie i energii, silna w mikroregulacji — jest dla Polski najgorszym możliwym połączeniem [W].

10.2. Suwerenność jako zdolność sterowania

TechnoSanacja definiuje suwerenność jako zdolność sterowania i utrzymania funkcji pomimo zależności i zakłóceń (Manifest, dok. 101). Z tej definicji wynika, że suwerenność nie maleje, gdy Polska dzieli się kompetencją, lecz wtedy, gdy traci **zdolność** — możliwość wyboru, przełączenia i decyzji. Członkostwo w Unii zwiększa suwerenność Polski w tych domenach, w których wspólna zdolność jest większa niż koszt wspólnej decyzji (obrona, energia, rynek, handel), i może ją zmniejszać tam, gdzie wspólna decyzja zastępuje lepszą decyzję krajową bez przyrostu zdolności. Mapa suwerenności Rzeczypospolitej (dok. 505) daje narzędzie do mierzenia tej różnicy węzeł po węźle: formułę S = R × T × D × Z i regułę czasu T ≥ 1 [T].

10.3. Atuty Polski w TechnoUnii

Mapa schematyczna (granice: Natural Earth 1:110m); położenia przybliżone; projekty planowane oznaczono jako planowane [W].

Rysunek 31. *Polska w TechnoUnii — pięć ról węzłowych i ich znaczenie dla wspólnej mocy swobodnej*

- **Węzeł bezpieczeństwa flanki wschodniej.** Polska wydaje na obronę ok. 4,7% PKB, ma największą alokację SAFE i rozwija produkcję amunicji, pojazdów i systemów

obrony powietrznej [S]. Może być gospodarzem kluczowych elementów Eastern Flank Watch i Europejskiej Tarczy Powietrznej.

- **Węzeł logistyczny.** Korytarze transeuropejskie (TEN-T), mobilność wojskowa, porty bałtyckie, CPK i korytarze Północ–Południe (Via Carpatia, Rail Baltica) czynią Polskę naturalnym hubem zaopatrzenia flanki i odbudowy Ukrainy.
- **Węzeł energii Bałtyku.** Morska energetyka wiatrowa, przyszła energetyka jądrowa, interkonektory i terminale LNG — przy założeniu „czystej mocy sterowalnej" (dok. 305) — mogą uczynić Polskę eksporterem stabilności energetycznej regionu [T].
- **Węzeł danych i AI Europy Środkowej.** Tania energia sterowalna, chłodzenie, kadry inżynierskie i lokalizacja fabryki AI to szansa na centra danych o znaczeniu regionalnym.
- **Laboratorium państwa.** Polskie rejestry publiczne (np. PESEL, KRS, CEIDG, e-zdrowie) i cyfrowe usługi administracji mają skalę europejską; Polska może być „najlepszym w Europie miejscem do bezpiecznego testowania nowych technologii" w piaskownicach regulacyjnych [T].

10.4. Słabości i ryzyka Polski

Polska wchodzi do TechnoUnii z czterema słabościami: niską adopcją AI i robotyzacją (ok. 8,4% firm z AI, ok. 81 robotów na 10 tys. pracowników), wysoką zależnością od kosztów emisji CO_2 (ok. 35 mld zł rocznie na uprawnienia [S]), brakiem euro (ryzyko peryferyjności w „Europie wielu prędkości") i rozproszoną egzekutywą w polityce europejskiej (spór rząd–prezydent). Ostatnia słabość ma rozwiązanie ustrojowe w modelu TechnoRepubliki: zintegrowana egzekutywa (dok. 202) oznacza jednego reprezentanta w Radzie Europejskiej i jedną strategię europejską państwa.

10.5. Linie czerwone i hamulce bezpieczeństwa

Tabela 22. *Linie czerwone Rzeczypospolitej w reformie Unii*

Obszar	Linia czerwona i jej uzasadnienie
Ustrój i tożsamość konstytucyjna	Prymat prawa UE w granicach kompetencji przyznanych; poszanowanie tożsamości konstytucyjnej (art. 4 ust. 2 TUE); kontrola kompetencyjna w dialogu sądów, nie przez jednostronne rozstrzygnięcie
Zmiany traktatowe i podatki	Jednomyślność przy zmianie traktatów i w podatkach bezpośrednich; referendum przy przekazaniu kompetencji istotnych dla suwerenności
Bezpieczeństwo narodowe	Decyzja o użyciu sił zbrojnych pozostaje krajowa; wspólne zdolności nie zastępują NATO, lecz je wzmacniają
Miks energetyczny	Prawo do wyboru źródeł energii (w tym atomu i węgla w okresie przejściowym) w granicach rynku i celów klimatycznych; sprawiedliwy podział kosztów ETS2
Rodzina, edukacja, kultura	Domeny różnorodności — kompetencja państw
Hamulec bezpieczeństwa	W domenach przechodzących na QMV — prawo zatrzymania decyzji w sprawie żywotnego interesu z obowiązkiem uzasadnienia i rozpatrzenia przez Radę Europejską

10.6. Polexit jako scenariusz analityczny

Wyjście z Unii traktujemy analitycznie, bez tabu. Bilans jest jednoznaczny: ok. trzy czwarte polskiego eksportu trafia do Unii, Polska jest największym beneficjentem funduszy spójności i SAFE, inwestorzy zagraniczni lokują się w Polsce ze względu na dostęp do jednolitego rynku, a wyjście osłabiłoby wspólną obronę flanki wschodniej w chwili wojny za granicą [S]. Doświadczenie Wielkiej Brytanii pokazuje, że nawet po wyjściu nie da się uciec od prawa UE w relacjach z największym partnerem, a efekt demonstracji okazał się słabszy, niż zakładano [S]. Badania wskazują, że poparcie dla wyjścia w Polsce pozostaje mniejszościowe (ok. 14–17% w próbach badawczych) [S]. Racjonalna strategia to **reforma od wewnątrz plus koalicje zdolności** (Trójmorze, B9, NB8, Trójkąt Weimarski, koalicje obronne), a nie bierność ani wyjście.

10.7. Polska agenda TechnoUnii — dziesięć inicjatyw

1. Zgłosić w Radzie Europejskiej inicjatywę **„Unia zdolności”**: bilans mocy, sunset i System 4 jako pakiet reform w obecnych traktatach.
2. Zaproponować **hamulec bezpieczeństwa** jako warunek polskiej zgody na rozszerzenie QMV w sankcjach i części WPZiB.
3. Objąć rolę **państwa ramowego misji „Tarcza Europy”** (obrona powietrzna i antydronowa flanki).
4. Zabiegać o **gigafabrykę lub fabrykę AI** połączoną z polską energetyką sterowalną.
5. Uczynić z SAFE i EDIP **dźwignię polskiego przemysłu obronnego**: krajowa zdolność produkcji i pierwszy klient, aby środki nie zasiliły wyłącznie cudzego przemysłu.
6. Bronić **spójności przez zdolność**: fundusze WRF 2028–2034 na węzły produktywności, kompetencje AI i robotyzację, nie tylko infrastrukturę.
7. Negocjować **sprawiedliwy ETS2** i mechanizmy ochrony konkurencyjności z bilansem mocy jako argumentem.
8. Wprowadzić **europejską klauzulę** do Projektu Konstytucji 2030 i procedurę Senatu dla spraw UE (mandat negocjacyjny dla egzekutywy).
9. Zaproponować **piaskownice regulacyjne** AI, robotyki i biotechnologii z udziałem polskich regionów i uczelni.
10. Budować **obieg talentów** zamiast drenażu: programy powrotów, europejskie laboratoria w Polsce, Uniwersytety Europejskie z silnym udziałem polskich uczelni.

11. Nowe standardy myślenia o Unii w erze AI

11.1. Dziesięć przesunięć

Tabela 23. *Dziesięć przesunięć myślenia o Unii*

Nr	Od	Do	Dlaczego
1	„więcej czy mniej Europy”	„gdzie wspólnie, gdzie osobno — według domen”	spór o kompetencje zastępuje projekt architektury
2	Unia jako regulator	Unia jako producent zdolności	efektory realne obok prawnych
3	liczba aktów jako sukces	wynik i czas jako sukces	reguła mocy i reguła czasu
4	przepis bezterminowy	przepis z terminem ważności	bieg wsteczny
5	weto jako ochrona	hamulec bezpieczeństwa jako ochrona	ochrona mniejszości bez paraliżu
6	kolegialne rozmycie	jeden właściciel misji	rozliczalność
7	suwerenność jako tytuł	suwerenność jako zdolność sterowania	spójność z dok. 101 i 405
8	unifikacja jako integracja	różnorodność jako zasób	prawo Ashby’ego
9	AI jako przedmiot regulacji	AI jako narzędzie sterowania z human-in-command	skrócenie pętli
10	obywatel jako adresat	obywatel jako receptor i korektor	podwójna pętla obywatelska

11.2. Dwanaście standardów

1. **Standard bilansu mocy:** każdy wniosek legislacyjny UE zawiera rachunek mocy jałowej i swobodnej.
2. **Standard czasu:** dla każdej domeny publikuje się medianę czasu od wniosku do stosowania i czas reakcji na szok.
3. **Standard terminu:** obowiązki informacyjne i proceduralne wygasają po 7 latach, jeśli nie zostaną przedłużone po ewaluacji.
4. **Standard kompensacji:** nowy obowiązek sprawozdawczy wymaga uchylenia dwóch istniejących o porównywalnym koszcie.
5. **Standard misji:** każda misja domeny egzystencjalnej ma Kartę Misji (właściciel, budżet, KPI, KRI, termin, punkty stop/go).
6. **Standard antycypacji:** decyzje powyżej progu wymagają analizy scenariuszowej Systemu 4.
7. **Standard alarmu:** System 4 ma kanał alarmowy do Rady Europejskiej z obowiązkiem rozpatrzenia.
8. **Standard jawności procesu:** dokumenty trilogów i rejestr spotkań z lobbystami są publiczne w terminie umożliwiającym reakcję.
9. **Standard różnorodności:** w domenach różnorodności Unia nie harmonizuje, lecz porównuje wyniki i ułatwia uczenie się.

10. **Standard AI w administracji:** tryby A0–A4, publiczny rejestr, human-in-command, odwołanie do człowieka.
11. **Standard hamulca:** rozszerzenie QMV tylko z hamulcem bezpieczeństwa i obowiązkiem uzasadnienia.
12. **Standard zgody:** każde przekazanie egzekutywy lub nowej domeny federalnej — tylko za zgodą narodów (referenda tam, gdzie wymagają ich konstytucje).

11.3. Co zmienia się dla uczestników życia publicznego

Dla polityków krajowych: pytanie „czy Bruksela nam coś narzuca" zastępuje pytanie „czy wspólna decyzja zwiększa naszą zdolność i ile kosztuje". **Dla europosłów:** rozliczenie z misji, a nie z liczby poprawek. **Dla administracji:** mniej transpozycji, więcej wykonania i pomiaru. **Dla przedsiębiorców:** jeden reżim, jeden nadzór, przepisy z terminem ważności, rynek pierwszego klienta. **Dla naukowców:** wspólna infrastruktura i obieg talentów. **Dla obywateli:** pulpit wyniku, inicjatywa z obowiązkiem odpowiedzi, prawa wobec AI. **Dla Klubów TechnoSanacji:** nowy obszar pracy — monitorowanie wykonania misji europejskich w regionach i proponowanie korekt.

12. Panel TechnoUnii i mapa drogowa 2026–2035

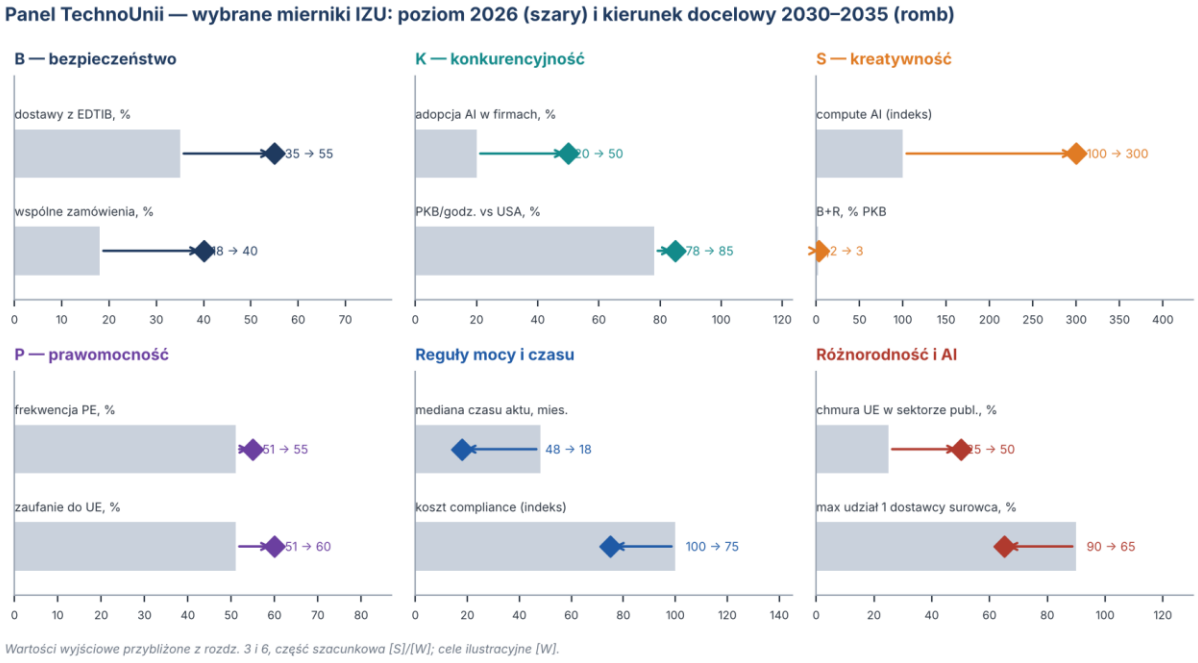
12.1. Indeks Zdolności Unii (IZU)

Indeks Zdolności Unii składa się z 24 mierników pogrupowanych w sześć bloków odpowiadających formule i regułom. Panel ma być publiczny, aktualizowany co najmniej raz w roku, a dla mierników czasu — kwartalnie.

Tabela 24. *Indeks Zdolności Unii — 24 mierniki*

Blok	Nr	Miernik	Źródło danych / uwagi
B — bezpieczeństwo	1	Udział wspólnych zamówień obronnych w zamówieniach państw UE (cel ≥ 40% do 2027)	EDA, KE
	2	Udział zakupów obronnych od dostawców z europejskiej bazy przemysłowej (cel ≥ 55%)	KE, EDA
	3	Zdolność produkcji amunicji 155 mm (mln szt./rok)	KE (ASAP), przemysł
	4	Czas przerzutu brygady przez Unię (dni) — mobilność wojskowa	KE, NATO
K — konkurencyjność	5	PKB na godzinę pracy wobec USA (%)	Eurostat, OECD
	6	Ceny energii elektrycznej dla przemysłu wobec USA i Chin	Eurostat, BNEF
	7	Kapitał wzrostowy (VC i PE) w % PKB	EIF, Invest Europe
	8	Adopcja AI w przedsiębiorstwach (%), w tym w MŚP	Eurostat
S — kreatywność	9	Nakłady B+R w % PKB (cel 3%)	Eurostat
	10	Moc obliczeniowa AI dostępna dla badaczy i firm (EFLOPS)	EuroHPC
	11	Saldo przepływu talentów (napływ–odpływ naukowców i inżynierów)	Eurostat, OECD
	12	Liczba firm „deeptech” skalujących się w UE (powyżej 250 zatrudnionych)	Dealroom, KE
P — prawomocność	13	Zaufanie do UE (%), w tym rozkład między państwami	Eurobarometr
	14	Frekwencja w wyborach europejskich (%)	PE
	15	Inicjatywy obywatelskie z odpowiedzią legislacyjną (liczba)	KE
	16	Odsetek trilogów z publiczną dokumentacją w terminie (%)	PE, Rada
Reguły mocy i czasu	17	Udział mocy jałowej: koszt administracyjny compliance dla firm (mld EUR/rok)	KE (cel −25%, MŚP −35%)
	18	Liczba obowiązków sprawozdawczych: nowe vs wygaszone	KE, Rada ds. Kontroli Regulacyjnej

Blok	Nr	Miernik	Źródło danych / uwagi
	19	Mediana czasu od wniosku KE do stosowania aktu (miesiące)	EUR-Lex, obliczenia własne
	20	Czas reakcji na szok (dni od alarmu Systemu 4 do decyzji)	System 4
Reguła różnorodności i AI	21	Maksymalny udział jednego państwa trzeciego w dostawach surowców strategicznych (cel ≤ 65%)	KE (CRMA)
	22	Udział europejskich dostawców chmury w sektorze publicznym (%)	KE, ENISA
	23	Liczba systemów AI w publicznym rejestrze administracji UE i odsetek z audytem	rejestr AI
	24	Odwołania od decyzji wspieranych przez AI rozpatrzone przez człowieka (% w terminie)	rejestr AI, Rzecznik

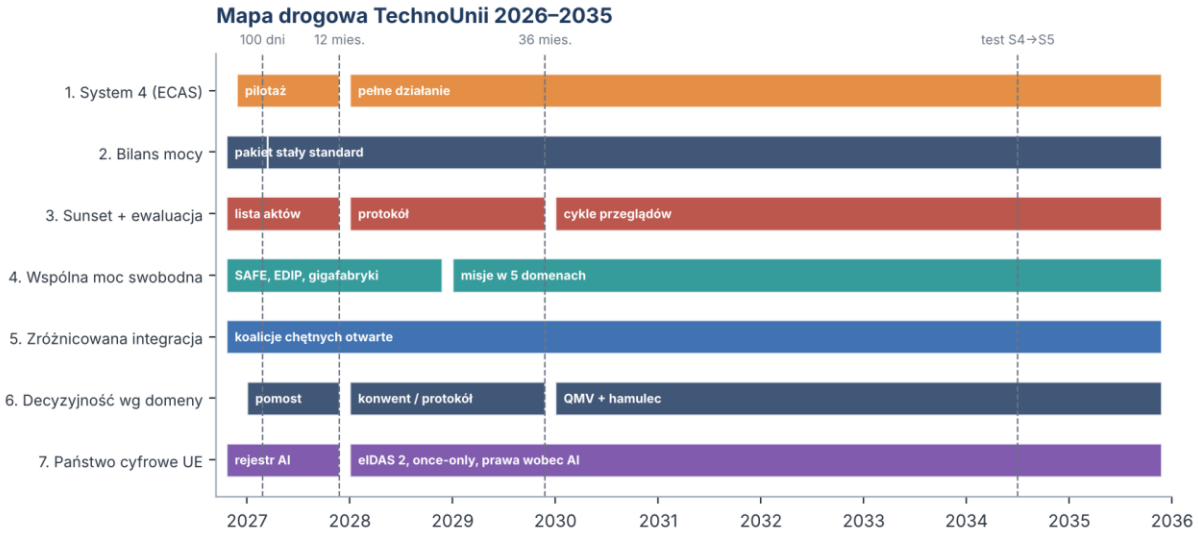
Rysunek 32. *Panel TechnoUnii — sześć bloków Indeksu Zdolności Unii z poziomem wyjściowym 2026 i kierunkiem docelowym (ilustracja)*

12.2. Mapa drogowa 2026–2035

Tabela 25. *Mapa drogowa TechnoUnii*

Horyzont	Cel	Działania	Dowód dla obywatela
0–100 dni (do lutego 2027)	Ustalić reguły gry	Pakiet bilansu mocy w ocenie skutków; rejestr trilogów; lista aktów do wygaszenia; wyznaczenie właścicieli pięciu misji; pilotaż pulpitu IZU	jawny zakres, właściciele, mierniki bazowe
12 miesięcy (2027)	Udowodnić sprawczość w obecnych traktatach	Klauzula pomostowa dla sankcji z hamulcem bezpieczeństwa; pilotaż Systemu 4; wspólne zamówienia SAFE i EDIP; przyjęcie EU Inc.; piaskownice AI; rejestr AI administracji UE; WRF 2028–2034 z punktami stop/go	krótszy proces, publiczny pulpit wyniku

Horyzont	Cel	Działania	Dowód dla obywatela
36 miesięcy (2028–2029)	Przygotować legalną zmianę traktatów	Konwent (art. 48 TUE) z wąskim mandatem: sunset, bilans mocy, izba kompetencyjna, hamulec bezpieczeństwa, controlling wyniku; ewentualne połączenie przewodnictwa KE i RE po wyborach 2029; ratyfikacje i referenda krajowe	gotowy tekst, koszty, harmonogram, pytania referendalne
2030–2035	Skalować tylko to, co działa	Pełna wspólna moc swobodna w pięciu domenach; ewaluacja ex post i wygaszanie nieskutecznych norm; test przełączenia S4 → S5 (rozdz. 4.10) w 2034 r.	Unia szybsza, tańsza w obsłudze, odporniejsza i rozliczalna

Rysunek 33. *Mapa drogowa TechnoUnii 2026–2035 — cztery horyzonty i siedem bloków architektury*

13. Ryzyka, bezpieczniki i warunki falsyfikacji

13.1. Ryzyka wdrożenia

Tabela 26. *Ryzyka TechnoUnii i bezpieczniki*

Ryzyko	Prawd.	Skutek	Bezpiecznik
Rozlewanie się domen „egzystencjalnych" na wszystko	średnie	wysoki	katalog zamknięty; każda nowa domena — zmiana traktatu i referenda
Technokratyczna centralizacja bez legitymacji	średnie	wysoki	podwójna pętla obywatelska; pulpit wyniku; sunset także dla nowych instytucji
Nowe kartele „europejskich czempionów"	średnie	średni	otwarty dostęp do misji; egzekwowanie konkurencji; zakaz łączenia ról regulatora i beneficjenta
Blokada reform przez jedno lub kilka państw	wysokie	średni	zróżnicowana integracja jako tryb przejścia; koalicje chętnych otwarte dla wszystkich
Wyścig subsydiów krajowych	wysokie	średni	finansowanie misji ze wspólnego budżetu; limity pomocy krajowej poza misjami
Nadużycie AI w administracji	niskie–średnie	wysoki	tryby A0–A4; rejestr; human-in-command; kontrola sądowa
Populistyczna reakcja na koszty transformacji	wysokie	wysoki	bilans mocy dla polityki klimatycznej; Społeczny Fundusz Klimatyczny; jawny rachunek kosztów
„Reformy pisane po to, by je zabić"	wysokie	średni	mierniki publiczne od pierwszego dnia; termin 100 dni na pierwsze decyzje

13.2. Napięcia nierozstrzygnięte

- **Szybkość a prawomocność.** QMV i tryb szybki skracają pętlę, ale mogą osłabiać zgodę mniejszości. Hamulec bezpieczeństwa łagodzi, ale nie usuwa napięcia.
- **Spójność a konkurencyjność.** Fundusze spójności to transfer, który buduje zgodę; Fundusz Konkurencyjności to inwestycja, która buduje zdolność. TechnoUnia proponuje „spójność przez zdolność", ale konflikt dystrybucyjny pozostaje.
- **Suwerenność technologiczna a otwartość.** Wykluczanie dostawców spoza UE zwiększa kontrolę, ale podnosi koszty i spowalnia adopcję.
- **Unia a NATO.** Wspólna obrona Unii ma wzmacniać europejski filar NATO; źle zaprojektowana może dublować struktury.
- **S4 a S5.** Czy federacja funkcjonalna jest stabilnym punktem równowagi, czy tylko przystankiem w drodze do federacji? Publikacja nie przesądza; proponuje test i zgodę narodów.

13.3. Warunki falsyfikacji

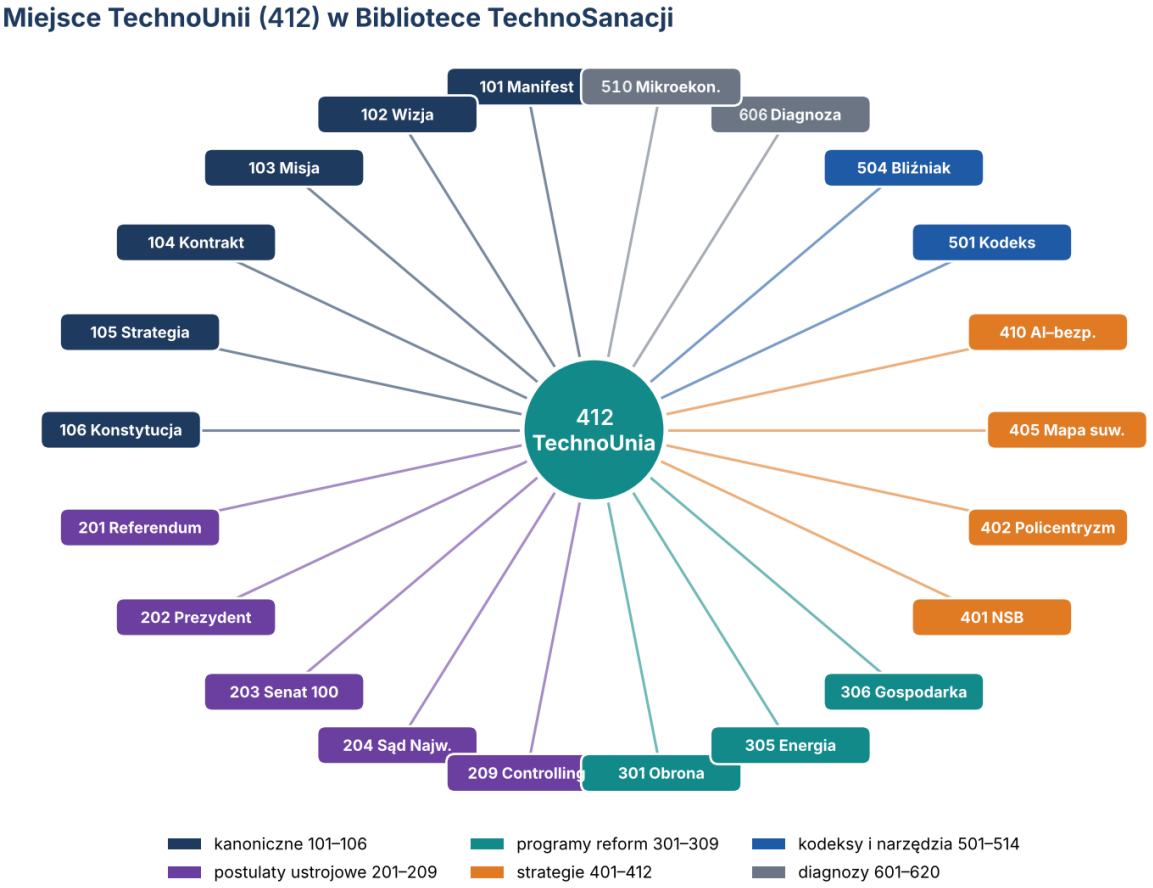
Paradygmat TechnoUnii należy uznać za błędny lub wymagający korekty, jeżeli:

1. po pięciu latach stosowania bilansu mocy i sunset koszt compliance i liczba obowiązków nie spadną;

2. skrócenie pętli decyzyjnej w domenach egzystencjalnych nie przełoży się na mierzalny wzrost zdolności (obrona, energia, compute);
3. zróżnicowana integracja doprowadzi do trwałego wykluczenia państw spoza rdzenia, w tym Polski;
4. zaufanie do UE spadnie mimo poprawy wyników — co oznaczałoby, że legitymacja wyjścia nie wystarcza i wymagana jest inna konstrukcja pętli obywatelskiej;
5. nowe instytucje (System 4, urząd wyniku) zaczną same generować moc jałową szybciej niż ją usuwają.

14. Miejsce publikacji w Bibliotece TechnoSanacji

Publikacja „TechnoUnia Europejska” jest pierwszym dokumentem Biblioteki, który przenosi paradygmat TechnoSanacji z poziomu państwa na poziom organizacji międzynarodowej. Proponujemy nadać jej numer **412** w klastrze 4 „Strategie bezpieczeństwa transformacji i sprawczości” (propozycja nr 71) — obok Narodowej Strategii Bezpieczeństwa (401), Policentrycznego ładu światowego (402) i Mapy suwerenności (505). Rysunek 34 pokazuje jej powiązania.

Rysunek 34. *Miejsce TechnoUnii w Bibliotece TechnoSanacji — powiązania z dokumentami kanonicznymi, ustrojowymi, programowymi, strategicznymi i wykonawczymi*

Tabela 27. *Najważniejsze powiązania z dokumentami Biblioteki*

Dokument	Co TechnoUnia z niego bierze i co do niego wnosi
101 Manifest	formuła Z = B × K × S × P i definicja suwerenności jako zdolności sterowania → przeniesione na Unię (ZU)
102 Technologiczna Wizja	luka technologiczna Polski, stos technologii → misje compute i AI
105 Strategia transformacji ustrojowej	reguły przełączania scenariuszy, programy P1–P16 → proponowany program P17 „TechnoUnia”
106 Projekt Konstytucji 2030	art. 3 ust. 3, art. 95, art. 96 → proponowana klauzula europejska
202 Prezydent — zintegrowana egzekutywa	„jedna egzekutywa, jedna odpowiedzialność” → właściciel misji (S4), Prezydent UE (S5)
203 Senat 100, 201 Referendum, 204 Sąd Najwyższy	kontrola, zgoda, arbitraż → Senat Państw, referendum europejskie, izba kompetencyjna

Dokument	Co TechnoUnia z niego bierze i co do niego wnosi
209 Controlling cybernetyczny	KPI, KRI, KCI, stop/go → europejski controlling wyniku
402 Policentryczny ład światowy	Unia jako jeden z ośrodków siły → domeny egzystencjalne
505 Mapa suwerenności	S = R × T × D × Z, reguła czasu → kanał suwerenności technologicznej
501 Kodeks sterowania i regulacji	tryby A0–A4, bilans mocy → AI w administracji UE, legislacja
503 Sieciowy Bliźniak	model państwa → System 4 Unii i przestrzenie danych
510 Mikroekonomia agentów AI	rynek agentów, renty, kartele algorytmiczne → kanał piąty rozważania

15. Formuła końcowa

FORMUŁA KOŃCOWA

Europa nie przegra z powodu braku wartości, wiedzy czy pieniędzy. Może przegrać z powodu **czasu** — bo jej pętla decyzji jest dłuższa niż pętla zmian świata — i z powodu **mocy jałowej**, która zjada energię potrzebną do budowy. TechnoUnia Europejska proponuje prostą zamianę: mniej procedur, więcej zdolności; mniej przepisów bez końca, więcej przepisów z terminem; mniej rozmytej odpowiedzialności, więcej właścicieli misji; mniej weta, więcej hamulców z uzasadnieniem; mniej unifikacji, więcej różnorodności tam, gdzie rodzi innowacje; więcej wspólnej siły tam, gdzie decyduje o przetrwaniu. Unia, która widzi, decyduje, wykonuje, mierzy i koryguje szybciej niż zmienia się świat, będzie Unią bezpiecznych państw, konkurencyjnej gospodarki i kreatywnego społeczeństwa — prawomocną, bo rozliczalną. Polska nie musi wybierać między suwerennością a Europą. Musi pomóc zbudować Europę, która wzmacnia suwerenność rozumianą jako zdolność.

Od Unii procedur do Unii zdolności. Od państwa proceduralnego do państwa wyniku. TechnoSanacja jest drogą, TechnoRepublika — celem, TechnoUnia — europejskim środowiskiem, w którym ten cel jest osiągalny.

Aneks A. Słownik pojęć, terminów i skrótów

A.1. Pojęcia i terminy

Tabela 28. *Słownik pojęć i terminów*

Pojęcie	Definicja na użytek publikacji
Akumulator (Mazur)	Blok układu samodzielnego gromadzący energię i zasoby na czas niedoboru; w Unii — budżet, rezerwy, zapasy strategiczne i wspólny dług
Algedoniczny kanał (Beer)	Bezpośredni kanał alarmowy omijający hierarchię, przenoszący sygnał „bólu" lub „przyjemności" z poziomu operacji do poziomu tożsamości; w TechnoUnii — prawo „czerwonego alarmu" Systemu 4 wobec Rady Europejskiej
Antycypacja	Zdolność wykrywania zmian przed ich skutkiem; pierwszy element Modelu 3A
Autopoeza (Luhmann)	Zdolność systemu do wytwarzania i odtwarzania własnych elementów według własnego kodu; w prawie UE — reprodukcja norm przez normy
Bieg wsteczny	Instytucjonalny mechanizm kontrolowanej redukcji norm i kompetencji (sunset, ewaluacja z mocą derogacji, przegląd kompetencji)
Bilans mocy	Rachunek, ile mocy jałowej (P_j) zużywa i ile mocy swobodnej (P_s) tworzy akt prawny, program lub instytucja
Czas decyzyjny (τ_d)	Czas od zarejestrowania sygnału do skutku działania; w Unii — od wniosku do stosowania aktu lub od alarmu do decyzji
Czas zmiany otoczenia (τ_z)	Czas, w którym istotny parametr otoczenia zmienia się na tyle, że decyzja oparta na starym stanie staje się nietrafna
Demojkracja (demoicracy)	Koncepcja Unii jako wspólnoty wielu narodów (demoi), w której legitymacja płynie zarazem od obywateli Unii i od narodów państw
Domena egzystencjalna	Domena, od której zależy przetrwanie i dobrobyt Unii i w której skala decyduje o zdolności: obrona, energia, compute i dane, surowce krytyczne, kapitał
Domena różnorodności	Domena, w której różnorodność modeli państw zwiększa zdolność systemu: podatki bezpośrednie, prawo pracy, edukacja, zdrowie, kultura, miks energetyczny
Efekt brukselski	Globalny zasięg norm UE wynikający z opłacalności dostosowania się firm do najwyższego standardu największego rynku
Efektor	Blok układu wykonujący działanie na otoczenie; prawny (nakaz, zakaz, kara) lub realny (zdolność produkcyjna, infrastruktura, kapitał, siła)
Ewaluacja z mocą derogacji	Ocena ex post, której negatywny wynik powoduje automatyczne zawieszenie lub wygaśnięcie przepisów, a nie tylko raport
Federacja funkcjonalna	Wspólne sterowanie ograniczone do zamkniętego katalogu domen egzystencjalnych, z budżetem misji i właścicielem wyniku, bez tworzenia państwa federalnego
Hamulec bezpieczeństwa	Prawo państwa do zatrzymania decyzji podejmowanej większością w sprawie żywotnego interesu, z obowiązkiem uzasadnienia i przekazaniem sprawy Radzie Europejskiej
Homeostat	Blok układu utrzymujący zmienne krytyczne w dopuszczalnych granicach; w Unii — kontrola sądowa, audyt, controlling
Human-in-command	Zasada, że człowiek wyznacza ramy, nadzoruje system AI i odpowiada za decyzje wysokiego wpływu
Iloczyn zdolności	Zapis zdolności jako iloczynu czynników (ZU = B × K × S × P); zero jednego czynnika zeruje całość
Izba kompetencyjna	Proponowana izba lub procedura Trybunału Sprawiedliwości UE rozstrzygająca spory o granice kompetencji z udziałem sędziów sądów konstytucyjnych państw
Karta Misji	Jednolity dokument misji: cel, właściciel, budżet, KPI, KRI, KCI, termin, punkty stop/go, bezpieczniki (Aneks C)

Pojęcie	Definicja na użytek publikacji
Klauzula pomostowa (passerelle)	Przepis traktatowy pozwalający zmienić jednomyślność na QMV lub procedurę specjalną na zwykłą bez pełnej zmiany traktatów (art. 48 ust. 7, art. 31 ust. 3 TUE)
Klauzula wygaszająca (sunset)	Przepis, zgodnie z którym akt lub obowiązek wygasa po określonym czasie, chyba że zostanie przedłużony na podstawie ewaluacji
Koalicja zdolności	Grupa państw realizująca wspólny projekt mocy swobodnej (np. PESCO, wzmocniona współpraca, SAFE), otwarta dla każdego, kto spełni kryteria
Korelator	Blok układu przetwarzający informację w decyzję; w Unii — Rada Europejska, Rada UE, Komisja, Parlament
Moc jałowa (P_j)	Część mocy układu zużywana na utrzymanie samego układu: procedury, sprawozdawczość, uzgodnienia, spory kompetencyjne
Moc swobodna (P_s)	Część mocy układu, którą może on oddziaływać na otoczenie: inwestycje, zdolności, produkcja, odstraszanie
Model 3A	Antycypacja, absorpcja, adaptacja — metoda uczenia się instytucji w TechnoSanacji
Nadsterowność regulacyjna	Nadmierne sterowanie drobnymi sprawami przez gęstą regulację przy słabym sterowaniu sprawami strategicznymi
Podsterowność strategiczna	Niedostateczne sterowanie w domenach egzystencjalnych: brak wspólnych zdolności, długa pętla, brak antycypacji
Pomocniczość (subsydiarność)	Zasada, że Unia działa tylko wtedy, gdy cele nie mogą być lepiej osiągnięte przez państwa (art. 5 ust. 3 TUE)
Prawo wymaganej różnorodności	Twierdzenie Ashby'ego: tylko różnorodność regulatora może zrównoważyć różnorodność zakłóceń
Prawomocność (P)	Jawny rachunek, równe ciężary i kontrola obywateli nad elitami i systemami AI; w Unii — podwójna: obywatelska i narodowa
Receptor	Blok układu pobierający informację o otoczeniu i stanie wewnętrznym; w Unii — statystyka, wywiad, agencje, raporty
Renta	Dochód lub przewaga uzyskiwana dzięki pozycji (dostępowi, barierom, nieprzejrzystości), a nie tworzeniu wartości
Renta dostępu	Przewaga z uprzywilejowanego dostępu do procesu decyzyjnego (trylogi, komitety, lobbing)
Renta fragmentacji	Przewaga firm chronionych granicami rynków krajowych i różnicami regulacji
Renta złożoności	Przewaga z nieprzejrzystości i nadmiaru przepisów, wymagających kosztownej interpretacji
Renta zasiedzenia	Przewaga instytucji, programów i stanowisk funkcjonujących bez terminu przeglądu
Republika Europejska (S5)	Scenariusz federacji z bezpośrednio wybieranym Prezydentem UE na zasadach zbliżonych do TechnoRepubliki
Reguła czasu	$\tau_d < \tau_z$ — czas decyzji krótszy niż czas zmiany otoczenia
Reguła mocy	$\eta = P_s / (P_s + P_j)$ ma rosnąć
Reguła różnorodności	$V(R) \geq V(Z)$ — różnorodność odpowiedzi co najmniej równa różnorodności zakłóceń
Suwerenność	Zdolność sterowania i utrzymania funkcji pomimo zależności i zakłóceń (definicja Manifestu, dok. 101)
Suwerenność technologiczna	Zdolność wyboru, audytu, migracji i działania w trybie odciętym w odniesieniu do krytycznych technologii, danych i infrastruktury
System 1–5 (VSM)	Funkcje systemu żywotnego Beera: operacje (1), koordynacja (2), zarządzanie bieżące i audyt (3, 3*), wywiad i przyszłość (4), tożsamość i polityka (5)
System 4 Unii (ECAS)	Proponowane Europejskie Centrum Antycypacji Strategicznej z kanałem alarmowym do Rady Europejskiej
TechnoRepublika	Cel TechnoSanacji: państwo bezpieczne, konkurencyjne, kreatywne i prawomocne

Pojęcie	Definicja na użytek publikacji
TechnoSanacja	Droga pokojowej i legalnej odnowy instytucji i zdolności państwa
TechnoUnia Europejska	Unia mierzona zdolnością sterowania: federacja funkcjonalna w domenach egzystencjalnych, różnorodność w pozostałych, bieg wsteczny, controlling wyniku i prawa obywatela wobec AI
Tryby AI A0–A4	Poziomy autonomii AI w administracji: zakaz, informowanie, rekomendacja, wykonanie pod nadzorem, autonomia wąska (dok. 501)
Właściciel misji	Osoba odpowiedzialna personalnie za wynik misji domeny egzystencjalnej
Zdolność Unii (ZU)	Iloczyn bezpieczeństwa państw, konkurencyjności gospodarki, kreatywności społeczeństwa i prawomocności ładu
Zróżnicowana integracja	Model, w którym nie wszystkie państwa uczestniczą we wszystkich politykach (euro, Schengen, PESCO, EPPO)
Wzmocniona współpraca	Procedura z art. 20 TUE umożliwiająca co najmniej 9 państwom pogłębioną współpracę w ramach Unii

A.2. Skróty

Tabela 29. *Wykaz skrótów*

Skrót	Rozwinięcie
ACER	Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki
AHP	Analityczny proces hierarchiczny (Analytic Hierarchy Process)
AI	Sztuczna inteligencja (artificial intelligence)
AI Act	Akt o sztucznej inteligencji — rozporządzenie (UE) 2024/1689
AMMR	Rozporządzenie w sprawie zarządzania azylem i migracją (UE) 2024/1351
ASAP	Akt w sprawie wsparcia produkcji amunicji
B9	Bukaresztеńska Dziewiątka — format państw wschodniej flanki NATO
BNEF	BloombergNEF
CADA	Akt o rozwoju chmury i AI (Cloud and AI Development Act) — projekt 2026
CBAM	Mechanizm dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO_2
CEAS	Wspólny europejski system azylowy
COREPER	Komitet Stałych Przedstawicieli przy UE
CRMA	Akt o surowcach krytycznych — rozporządzenie (UE) 2024/1252
CSDDD	Dyrektywa w sprawie należytej staranności w zakresie zrównoważonego rozwoju
CSRD	Dyrektywa w sprawie sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju
DMA	Akt o rynkach cyfrowych
DNB	Dochód narodowy brutto
DSA	Akt o usługach cyfrowych
EBC	Europejski Bank Centralny
ECAS	Europejskie Centrum Antycypacji Strategicznej (propozycja)
ECF	Europejski Fundusz Konkurencyjności (projekt WRF 2028–2034)
EDA	Europejska Agencja Obrony
EDF	Europejski Fundusz Obronny

Skrót	Rozwinięcie
EDIP	Program europejskiego przemysłu obronnego
EDIRPA	Instrument na rzecz wzmocnienia europejskiego przemysłu obronnego poprzez wspólne zamówienia
EDTIB	Europejska baza technologiczno-przemysłowa sektora obronnego
EFLOPS	Eksaflopsy — miara mocy obliczeniowej (10^18 operacji zmiennoprzecinkowych na sekundę)
EHDS	Europejska przestrzeń danych dotyczących zdrowia
eIDAS 2	Rozporządzenie (UE) 2024/1183 — europejska tożsamość cyfrowa i portfel
EMFA	Europejski akt o wolności mediów
EOG	Europejski Obszar Gospodarczy
EPPO	Prokuratura Europejska
EPSC	Europejskie Centrum Strategii Politycznej (dawniej przy KE)
ERA	Europejska Przestrzeń Badawcza
ESMA	Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych
ETO	Europejski Trybunał Obrachunkowy
ETS / ETS2	System handlu uprawnieniami do emisji / system dla budynków i transportu drogowego
EU Inc.	Projekt jednolitej europejskiej formy spółki („28. reżim”)
EuroHPC	Wspólne Przedsięwzięcie w dziedzinie Europejskich Obliczeń Wielkiej Skali
EŚW	Europa Środkowo-Wschodnia
FDI	Bezpośrednie inwestycje zagraniczne
FP10	10. program ramowy w zakresie badań i innowacji
GPAI	Modele AI ogólnego przeznaczenia
IGC	Konferencja międzyrządowa
INTCEN	Centrum Analiz Wywiadowczych UE
IPCEI	Ważne projekty stanowiące przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania
IZU	Indeks Zdolności Unii (propozycja)
JRC	Wspólne Centrum Badawcze Komisji Europejskiej
KCI	Kluczowe wskaźniki kontroli
KE	Komisja Europejska
KPI	Kluczowe wskaźniki wyniku
KPO	Krajowy Plan Odbudowy (RRF)
KRI	Kluczowe wskaźniki ryzyka
MŚP	Małe i średnie przedsiębiorstwa
NATO	Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego
NB8	Nordic-Baltic Eight — format państw nordyckich i bałtyckich
NGEU	NextGenerationEU
NIS2	Dyrektywa (UE) 2022/2555 w sprawie cyberbezpieczeństwa
OLAF	Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych
OODA	Pętla obserwacja–orientacja–decyzja–działanie (Boyd)
PE	Parlament Europejski
PESCO	Stała współpraca strukturalna w dziedzinie obronności
PKB	Produkt krajowy brutto

Skrót	Rozwinięcie
PPP / PPS	Parytet siły nabywczej / standard siły nabywczej
P_j, P_s	Moc jałowa, moc swobodna (Mazur)
QMV	Głosowanie większością kwalifikowaną
RE	Rada Europejska
RODO	Ogólne rozporządzenie o ochronie danych
RRF	Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności
SAFE	Instrument Security Action for Europe — rozporządzenie Rady (UE) 2025/1106
SatCen	Centrum Satelitarne Unii Europejskiej
SIU	Unia Oszczędności i Inwestycji
STEP	Platforma technologii strategicznych dla Europy
SWOT / TOWS	Analiza mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń / macierz strategii z niej wynikających
TFUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
TSUE	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
TUE	Traktat o Unii Europejskiej
VC	Venture capital — kapitał wysokiego ryzyka
VRIO	Analiza zasobów: wartościowy, rzadki, trudny do imitacji, zorganizowany
VSM	Model systemów żywotnych (Viable System Model) Beera
WPR	Wspólna polityka rolna
WPZiB	Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa
WRF	Wieloletnie ramy finansowe
ZU	Zdolność Unii (ZU = B × K × S × P)

Aneks B. Bibliografia

B.1. Dokumenty Biblioteki TechnoSanacji (technosanacja.pl)

1. TechnoSanacja, *Manifest TechnoSanacji* (dok. 101), wyd. 3.0, 27.10.2026, https://technosanacja.pl/kanon/
2. TechnoSanacja, *Technologiczna Wizja Rzeczypospolitej* (dok. 102), 2026, https://technosanacja.pl/wizja/
3. TechnoSanacja, *Misja Polityczna TechnoSanacji* (dok. 103), 2026, https://technosanacja.pl/misja/
4. TechnoSanacja, *Kontrakt Społeczny Rzeczypospolitej* (dok. 104), 2026, https://technosanacja.pl/kontrakt/
5. TechnoSanacja, *Strategia transformacji ustrojowej Rzeczypospolitej* (dok. 105), wyd. 3.0, 2026, https://technosanacja.pl/strategia/
6. TechnoSanacja, *Projekt Konstytucji Rzeczypospolitej 2030* (dok. 106), 2026, https://technosanacja.pl/konstytucja/
7. TechnoSanacja, *Referendum — demokracja bezpośrednia* (dok. 201); *Prezydent — zintegrowana egzekutywa* (dok. 202); *Senat 100 — jednoizbowa legislatywa* (dok. 203); *Sąd Najwyższy — wybieralny strażnik Konstytucji* (dok. 204); *Sejmiki samorządowe* (dok. 205); *Administracja państwowa* (dok. 207); *Jednokadencyjność* (dok. 208); *Controlling cybernetyczny* (dok. 209), 2026, https://technosanacja.pl/ustroj/
8. TechnoSanacja, Programy reform 301–309 (*Obrona narodowa*, *Ochrona zdrowia*, *Edukacja i innowacja*, *Ład medialny*, *Doktryna energetyczna*, *Konkurencyjna gospodarka*, *Kreatywne społeczeństwo*, *Talenty*, *Aktywny seniorat*), 2026, https://technosanacja.pl/reformy/
9. TechnoSanacja, *Narodowa Strategia Bezpieczeństwa — Tom 1* (dok. 401); *Policentryczny ład światowy i bezpieczeństwo narodowe* (dok. 402); *Rezyliencja — odporność państwa* (dok. 405); *Infrastruktura odporności państwa* (dok. 404), 2026, https://technosanacja.pl/bezpieczenstwo/
10. TechnoSanacja, *Mapa suwerenności Rzeczypospolitej* (dok. 505), wyd. 1.0, 24.10.2026, https://technosanacja.pl/biblioteka/
11. TechnoSanacja, *Cybernetyka Rzeczypospolitej — Kodeks sterowania i regulacji* (dok. 501), 2026, https://technosanacja.pl/wp-content/uploads/2026/10/cybernetyka-rzeczypospolitej-kodeks-sterowania-regulacji.pdf
12. TechnoSanacja, *Graf multiagentów* (dok. 502); *Ejudykatura* (dok. 504); *Sieciowy Bliźniak Rzeczypospolitej* (dok. 503), 2026, https://technosanacja.pl/graf/
13. TechnoSanacja, *Diagnoza Rzeczypospolitej* (dok. 606), 2026, https://technosanacja.pl/wp-content/uploads/2026/09/diagnoza-rzeczypospolitej.pdf
14. TechnoSanacja, *Mikroekonomia agentów AI* (dok. 510), 2026, https://technosanacja.pl/biblioteka/
15. TechnoSanacja, *Strategia AI, bezpieczeństwo, cyberbezpieczeństwo Polski*, 2026, https://technosanacja.pl/wp-content/uploads/2026/10/strategia-ai-bezpieczenstwo-cyberbezpieczenstwo-polski.pdf
16. TechnoSanacja, *Hierarchia biblioteki technosanacja.pl*, 26.10.2026 (dokument roboczy projektu)
17. TechnoSanacja, *PDF-MD-A-36* — zbiorczy tekst 36 publikacji bazowych, 29.10.2026 (dokument roboczy projektu)

B.2. Destylaty i materiały robocze

18. *Destylat TU: TechnoUnia Europejska — reformy Unii Europejskiej w kierunku TechnoUnii* (potok TU, folder .Cybernetyka), 30.10.2026; pliki dziedzinowe `_TU_DZIEDZINA-R00...R18`, manifest pobrań `_TU_download_manifest.csv`
19. *Destylat MR: Mapa suwerenności Rzeczypospolitej*; *Destylat MS: Technologiczna mapa suwerenności*; *Destylat SR: Cybernetyka — sterowanie i regulacja w Rzeczypospolitej*; *Destylat CybControl: Cybernetics of State, Nation, Political Organization* (folder .Cybernetyka), 2026
20. *Destylat ST: Strategia transformacji ustrojowej*; *Destylat GW: Globalne wyzwania TechnoRepubliki*; *Destylat 3A: Model transformacji* (folder .Strategie), 2026
21. *Destylat SYS: Analiza systemowa państwa*; *Destylat SN: Systemy sieciowe w modernizacji Rzeczypospolitej*; *Destylat AHP: Wielokryterialny proces decyzyjny* (folder .Systemy-Sieci), 2026

22. *Destylat LR: Ład republikański TechnoRepubliki*; *Destylat System: Systemy państwa* (folder .TechnoRepublika), 2026

23. *Wyciąg dowodowy z Części II Destylatu TU* (R00–R18) i *Aktualności faktograficzne UE 2025–2026* — materiały robocze do niniejszej publikacji, 30.10.2026

B.3. Traktaty i akty prawne

24. Traktat o Unii Europejskiej i Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersje skonsolidowane), Dz.U. UE C 202 z 7.6.2016; Karta praw podstawowych UE

25. Deklaracja nr 17 odnosząca się do pierwszeństwa, załączona do Aktu końcowego Traktatu z Lizbony (2007)

26. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r., Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 (art. 8, 90, 91)

27. Parlament Europejski, rezolucja z 22.11.2023 r. w sprawie projektu zmian traktatów (52023IP0427), http://publications.europa.eu/resource/celex/52023IP0427

28. Parlament Europejski, rezolucja z 9.06.2022 r. w sprawie wezwania do zwołania konwentu (52022IP0244), http://publications.europa.eu/resource/celex/52022IP0244

29. Rozporządzenie (UE) 2024/1689 (akt o sztucznej inteligencji) oraz rozporządzenie zmieniające (omnibus cyfrowy dot. AI) z 2026 r.

30. Rozporządzenie (UE) 2022/2065 (DSA); rozporządzenie (UE) 2022/1925 (DMA); rozporządzenie (UE) 2023/2854 (akt w sprawie danych); rozporządzenie (UE) 2024/903 (akt o interoperacyjnej Europie); rozporządzenie (UE) 2024/1183 (eIDAS 2); rozporządzenie (UE) 2025/327 (EHDS)

31. Rozporządzenie (UE) 2024/1252 (akt o surowcach krytycznych); rozporządzenie (UE) 2023/1781 (akt w sprawie czipów); rozporządzenie (UE) 2024/1735 (akt w sprawie przemysłu neutralnego emisyjnie)

32. Rozporządzenie Rady (UE) 2025/1106 (SAFE); rozporządzenie (UE) 2023/2418 (EDIRPA); rozporządzenie (UE) 2023/1525 (ASAP); program EDIP (2025)

33. Rozporządzenie (UE) 2024/1732 (fabryki AI EuroHPC); rozporządzenie (UE) 2021/241 (RRF); decyzja Rady (UE, Euratom) 2020/2053 (zasoby własne); rozporządzenie (UE, Euratom) 2020/2092 (warunkowość)

34. Rozporządzenie (UE) 2019/788 (europejska inicjatywa obywatelska); rozporządzenie (UE) 2024/1351 (AMMR) i pozostałe akty paktu o migracji i azylu

35. Dyrektywa (UE) 2022/2464 (CSRD); dyrektywa (UE) 2024/1760 (CSDDD); pakiet Omnibus I (2026); dyrektywa (UE) 2022/2555 (NIS2)

36. Rozporządzenie (UE) 2023/956 (CBAM); dyrektywa 2003/87/WE ze zm. (ETS, ETS2); rozporządzenie (UE) 2021/1119 (Europejskie prawo o klimacie) ze zm. z 2026 r. (cel 2040)

B.4. Raporty i dokumenty instytucji

37. Draghi M., *The Future of European Competitiveness*, część A i B, Komisja Europejska, wrzesień 2024

38. Letta E., *Much More Than a Market*, kwiecień 2024

39. Niinistö S., *Safer Together — Strengthening Europe's Civilian and Military Preparedness and Readiness*, Komisja Europejska, październik 2024

40. Franco-German Working Group on EU Institutional Reform, *Sailing on High Seas: Reforming and Enlarging the EU for the 21st Century*, wrzesień 2023

41. Komisja Europejska, *Komunikat w sprawie reform przed rozszerzeniem i przeglądów polityki* (COM(2024) 146), 20.03.2024; przeglądy polityk przed rozszerzeniem, 6.10.2026

42. Komisja Europejska, *Kompas Konkurencyjności* (COM(2025) 30); *Strategia jednolitego rynku* (COM(2025) 500); *Unia Oszczędności i Inwestycji* (COM(2025) 124); *Plan działania na rzecz kontynentu AI* (COM(2025) 165)

43. Komisja Europejska i Wysoka Przedstawiciel, *Biała księga w sprawie europejskiej obronności — Gotowość 2030* (JOIN(2025) 120); *Mapa drogowa gotowości obronnej 2030*, 16.10.2025

44. Komisja Europejska, wniosek w sprawie Wieloletnich Ram Finansowych 2028–2034, 16.07.2025

45. Komisja Europejska, Standardowy Eurobarometr 105 (wiosna 2026); Flash Eurobarometr o bezpieczeństwie i obronie (styczeń 2026)

46. Komisja Europejska (EPSC), *A double-hatted president*, 2019

47. NATO, *Defence Expenditure of NATO Countries* (szacunki 2025–2026); Deklaracja szczytu w Hadze (2025)

B.5. Cybernetyka, teoria systemów i teoria sterowania

48. Wiener N., *Cybernetics: or Control and Communication in the Animal and the Machine*, MIT Press, 1948

49. Ashby W.R., *An Introduction to Cybernetics*, Chapman & Hall, 1956

50. Conant R.C., Ashby W.R., „Every Good Regulator of a System Must Be a Model of That System", *International Journal of Systems Science* 1(2), 1970

51. Beer S., *Brain of the Firm*, Allen Lane, 1972; *The Heart of Enterprise*, Wiley, 1979; *Designing Freedom*, CBC, 1973

52. Deutsch K.W., *The Nerves of Government: Models of Political Communication and Control*, Free Press, 1963

53. Mazur M., *Cybernetyczna teoria układów samodzielnych*, PWN, 1966; *Cybernetyka i charakter*, PIW, 1976

54. Kossecki J., *Cybernetyka społeczna*, PWN, 1975

55. Luhmann N., *Soziale Systeme*, Suhrkamp, 1984; *Das Recht der Gesellschaft*, Suhrkamp, 1993

56. Bertalanffy L. von, *General System Theory*, Braziller, 1968

57. Boyd J., *A Discourse on Winning and Losing*, 1987 (wyd. Air University Press, 2018)

58. Ostrom E., *Governing the Commons*, Cambridge University Press, 1990; „Beyond Markets and States: Polycentric Governance of Complex Economic Systems", *American Economic Review* 100(3), 2010

59. Easton D., *A Systems Analysis of Political Life*, Wiley, 1965

B.6. Integracja europejska, ustrój i ekonomia instytucjonalna

60. Bradford A., *The Brussels Effect: How the European Union Rules the World*, Oxford University Press, 2020

61. Scharpf F.W., *Governing in Europe: Effective and Democratic?*, Oxford University Press, 1999

62. Schmidt V.A., „Democracy and Legitimacy in the European Union Revisited: Input, Output and 'Throughput'", *Political Studies* 61(1), 2013

63. Majone G., *Regulating Europe*, Routledge, 1996

64. Nicolaïdis K., „European Demoicracy and Its Crisis", *Journal of Common Market Studies* 51(2), 2013

65. Hooghe L., Marks G., „A Postfunctionalist Theory of European Integration", *British Journal of Political Science* 39(1), 2009

66. Leuffen D., Rittberger B., Schimmelfennig F., *Integration and Differentiation in the European Union*, Palgrave, 2022

67. Moravcsik A., *The Choice for Europe*, Cornell University Press, 1998

68. Haas E.B., *The Uniting of Europe*, Stanford University Press, 1958

69. Fabbrini S., *Europe's Future: Decoupling and Reforming*, Cambridge University Press, 2019

70. Hamilton A., Madison J., Jay J., *The Federalist Papers*, 1788 (zwł. nr 10, 51, 70)

71. North D.C., *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Cambridge University Press, 1990

72. Acemoglu D., Robinson J.A., *Why Nations Fail*, Crown, 2012

73. Olson M., *The Rise and Decline of Nations*, Yale University Press, 1982

74. Mazzucato M., *The Entrepreneurial State*, Anthem, 2013

B.7. Korpus TU — źródła kuratorowane według domen (wybór z wyciągu dowodowego)

R01 — Traktaty, ustrój, instytucje

75. Parlament Europejski, *Propozycje zmian traktatów* (52023IP0427) (2023), http://publications.europa.eu/resource/celex/52023IP0427

76. Parlament Europejski, *Wezwanie do zwołania konwentu w celu zmiany traktatów* (52022IP0244) (2022), http://publications.europa.eu/resource/celex/52022IP0244

77. Sejm RP, *Ustawa o ratyfikacji Traktatu z Lizbony* (2008), https://api.sejm.gov.pl/eli/acts/DU/2008/533/text.pdf

78. Franco-German Working Group, *Sailing on High Seas: Reforming and Enlarging the EU for the 21st Century* (2023), https://www.uni-bielefeld.de/fakultaeten/rechtswissenschaft/ls/mayer/aktuelles/Abschlussbericht-deutsch-franzosische-Expertengruppe.pdf

79. Cloos (TEPSA), *A critical look at the Franco-German report* (2023), https://tepsa.eu/wp-content/uploads/2023/11/TEPSA-Commentary-Cloos-Franco-German-report-1.pdf

80. Rada UE, *EU institutional reform work – Spanish Presidency* (ST 16403/23) (2023), https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16403-2023-INIT/en/pdf

81. *The End of the Supranational Dream of the EU: Toward a More Nationalist and Intergovernmental Union* (2024), https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4301521

82. *Reform Imperatives in Germany's Debate on EU Enlargement* (2025), https://journals.ceapublishing.hu/index.php/live/article/download/443/337

83. *On the Verge of the Next EU Enlargement. Accession Legal Framework: Conceptual Overview* (2024), https://www.cyelp.com/index.php/cyelp/article/download/599/295

84. *Digital Policy as a Driver of Integration: Spillover Effects and European Commission Empowerment* (2025), https://www.cogitatiopress.com/politicsandgovernance/article/viewFile/10474/4578

R02 — Prawo, TSUE, prymat, tożsamość

85. *Polish Constitutional Tribunal's Judgement Regarding Supremacy of the Polish Constitution Over EU Law: The Next-Level Debate on the "Last Word"* (2022), https://journal.lu.lv/jull/article/download/392/375

86. *Supremacy and Primacy: Hierarchical Relationships Between the Polish and EU Legal Systems and Their Guardians* (2023), https://journals.ceapublishing.hu/index.php/cejcl/article/download/109/108

87. Sołtys, *Equality of Member States as a New Rationale for the Principle of Primacy* (2025), https://journals.pan.pl/Content/137497/So%C5%82tys.pdf

88. *Constitutional Courts and the Court of Justice… Two Arranged Marriages* (2024), https://journals.ceapublishing.hu/index.php/live/article/download/10/10

89. *Can money buy rule of law? – recent instruments within the EU conditionality policy* (2024), https://revistas.uminho.pt/index.php/unio/article/download/6050/6908

90. *Hungary and the Luxembourg Court: The CJEU's Role in the Rule of Law Battlefield* (2022), https://hrcak.srce.hr/ojs/index.php/eclic/article/download/22413/11940

91. *The Difficult Application of Article 7 TEU* (2024), https://doi.org/10.51799/2763-8685v4n1001

92. *Fiscal Conditionality in EU Law* (2023), https://ojs.lib.unideb.hu/profuturo/article/download/13333/11638

R03 — Cybernetyka, systemy, sterowanie

93. *Picking Sectors: IPCEIs and Europe's Emerging State Capacity for Strategic Identification* (2025), https://www.cogitatiopress.com/politicsandgovernance/article/viewFile/11153/4781

94. Szpor, *The Concept of Cyber Resilience in the European Union Law* (2026), https://czasopisma.kul.pl/index.php/recl/article/download/19198/17412

95. Zeitlin i Nicoli (red.), *The European Union Beyond the Polycrisis?* (recenzja, 2022), https://oaj.fupress.net/index.php/techne/article/download/12922/10872

R04 — Decyzyjność, komitologia, deficyt demokratyczny

96. UE, *Rozporządzenie 2019/788 w sprawie europejskiej inicjatywy obywatelskiej* (2019), http://publications.europa.eu/resource/celex/32019R0788

97. *Administrative legitimacy and the democratic deficit of the EU* (2018), https://ueaeprints.uea.ac.uk/id/eprint/60977/1/Legitimacy_20161012_JEPP.pdf

98. *The Practice of Consensus in the European Council: Failed Consensus-Seeking and the Role of QMV* (2026), https://neweurope.centre.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/2026/09/9.-THE-PRACTICE-OF-CONSENSUS-IN-THE-EUROPEAN-COUNCIL.pdf

99. Delig i Suiter, *Evaluation of public consultations… and the need for a deliberative e-rulemaking initiative in the EU* (2020), https://doras.dcu.ie/24324/1/Delig.%2BSuiter%202020%20E-rulemaking%20post%20print%20version.pdf

100. Lauber i Brooks, *Why meta-regulation matters for public health: the EU better regulation agenda* (2023), https://globalizationandhealth.biomedcentral.com/counter/pdf/10.1186/s12992-023-00971-4

101. Radaelli, *Halfway Through the Better Regulation Strategy of the Juncker Commission* (2018), https://discovery.ucl.ac.uk/10059244/1/Radaelli_Better%20regulation%20JCMS%20Radaelli%20Accepted.pdf

102. *Transparency vs efficiency? Negotiations in the Council of the EU* (2016), https://researchonline.lse.ac.uk/id/eprint/67945/1/Transparency%20vs%20efficiency_2016.pdf

103. Greenwood, Roederer-Rynning, *Taming Trilogues: The EU's Law-Making Process in a Comparative Perspective* (2018), https://findresearcher.sdu.dk/ws/files/197808496/FINAL_VERSION_GREENWOOD_ROEDERER_RYNNING_23_March_2_clean_final.pdf

104. *Znaczenie aktów delegowanych i wykonawczych w reakcji UE na kryzys energetyczny* (2025), https://www.prawoiwiez.edu.pl/index.php/piw/article/download/1134/781

R05 — Elity, lobbing, korupcja, OLAF, EPPO

105. *The establishment of the EPPO: integration with limited supranationalisation?* (2023), https://dipot.ulb.ac.be/dspace/bitstream/2013/358184/3/Postprint.pdf

106. *Structural deficiencies of the hybrid model of the EPPO* (2026), https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0409-2953/2026/0409-29532601031S.pdf

107. *Conflicts of Competence between the EPPO and National Prosecuting Authorities* (2026), https://ajee-journal.com/upload/attaches/att_1790407579.pdf

108. *A Few Remarks on Poland's Accession to the EPPO* (2025), https://ojs.academicon.pl/tkppan/article/download/10353/10543

109. *Integrity at Risk: Structural Weaknesses in the EU's Regulation of the Revolving Door* (2025), https://journals.lib.pte.hu/index.php/pjiel/article/download/8585/8020

110. Potemkina, *Reform of the Rules of Procedure for MEPs in the Context of "Qatargate"* (2023), http://vestnikieran.instituteofeurope.ru/images/1-2023/Potemkina12023.pdf

111. *Corporate Lobbying in the European Union* (2025), https://intern.bulletin.knu.ua/article/download/4044/7349

112. *Cyber VAT Fraud in the EU: A Criminological Analysis* (2025), https://medwinpublishers.com/OAJCIJ/cyber-vat-fraud-in-the-eu-a-criminological-analysis.pdf

113. Klimek, *Extension of the EPPO's Competence to Environmental Crime* (2026), https://zenodo.org/records/23078164/files/04_Klimek.pdf

R06 — Rynek wewnętrzny, konkurencyjność

114. M. Draghi / KE, *The future of European competitiveness – Part B: In-depth analysis and recommendations* (2024), https://commission.europa.eu/document/download/ec1409c1-d4b4-4882-8bdd-3519f86bbb92_en?filename=The%20future%20of%20European%20competitiveness_%20In-depth%20analysis%20and%20recommendations_0.pdf

115. JRC, *The Draghi report on the future of European competitiveness* (2025), https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC142670/JRC142670_01.pdf

116. KE, *Kompas Konkurencyjności dla UE* (COM(2025)30) (2025), http://publications.europa.eu/resource/celex/52025DC0030

117. KE, *Strategia jednolitego rynku* (COM(2025)500) (2025), http://publications.europa.eu/resource/celex/52025DC0500

118. UE, *Dyrektywa 2022/2464 (CSRD)* (2022), http://publications.europa.eu/resource/celex/32022L2464

119. UE, *Dyrektywa 2024/1760 (CSDDD)* (2024), http://publications.europa.eu/resource/celex/32024L1760

120. *Redukcja inflacji prawa z wykorzystaniem AI w USA na tle raportu Draghiego* (2025), https://czasopisma.uwm.edu.pl/index.php/kpp/article/download/12040/8655

121. *A Guide to Orbiting Europe: Non-Tariff Barriers between the Single Market and Non-EEA European States* (2026), https://journals.tufts.edu/hemispheres/article/download/59/22

R07 — Euro, EBC, finanse, dług, budżet

122. UE, *Rozporządzenie 2021/241 ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności* (2021), http://publications.europa.eu/resource/celex/32021R0241

123. Rada UE, *Decyzja 2020/2053 w sprawie systemu zasobów własnych (NGEU)* (2020), http://publications.europa.eu/resource/celex/32020D2053

124. Rada UE, *Rozporządzenie 2020/2093 – WRF 2021–2027* (2020), http://publications.europa.eu/resource/celex/32020R2093

125. Rada UE, *Rozporządzenie 2024/765 – rewizja WRF* (2024), http://publications.europa.eu/resource/celex/32024R0765

126. KE, *Unia Oszczędności i Inwestycji* (COM(2025)124) (2025), http://publications.europa.eu/resource/celex/52025DC0124

127. *The Reform of European Public Debt Regulations – an Opportunity and a Challenge* (2025), https://czasopisma.uni.lodz.pl/CER/article/download/26844/26534

128. FRB San Francisco, *Would the Euro Area Benefit from Greater Labor Mobility?* (2024), https://www.frbsf.org/wp-content/uploads/wp2024-06.pdf

129. *Perspektywy przystąpienia Polski do strefy euro w kontekście teorii OOW* (2021), https://krem.uek.krakow.pl/index.php/krem/article/download/2091/1548

R08 — Polityka przemysłowa, pomoc publiczna, patenty

130. KE, *Rozporządzenie 651/2014 (GBER)* (2014), http://publications.europa.eu/resource/celex/32014R0651

131. *How the Russian-Ukrainian War Has Shaped the State Aid Policy in EU* (2024), http://www.globeco.ro/wp-content/uploads/vol/split/vol_12_no_1/geo_2024_vol12_no1_art_003.pdf

132. *Review of the WTO Compliance of Subsidy Measures in the U.S. and EU Chip Acts* (2026), https://journals.zeuspress.org/index.php/IJASSR/article/download/715/628

133. *The return of industrial policy in the United States and the EU* (2025), https://journals.akwien.at/index.php/wug/article/download/291/282

134. *Towards sustainable development in the EU: a critical raw materials perspective* (2024), https://ekonomiaisrodowisko.pl/journal/article/download/654/648

135. *Polityka delokalizacji produkcji w UE w warunkach rywalizacji Chin i USA* (2024), https://journals.akademicka.pl/politeja/article/download/5891/5562

136. *Impacts of Establishment of Unitary Patent System in EU* (2016), https://qjpl.atu.ac.ir/article_6790_ae37e95cc322f14f0b55b6c957e3114c.pdf

R09 — AI Act, regulacja cyfrowa, dane

137. KE, *Europejska strategia w zakresie danych* (COM(2020)66) (2020), http://publications.europa.eu/resource/celex/52020DC0066

138. *Measuring data access and re-use... from the GDPR to the Proposed Data Act* (2023), https://ore.eu/ore/article/download/495/version/881/1761

139. *Artificial Intelligence in Decision-making: Consistency between the EU AI Act and the GDPR* (2025), https://doi.org/10.30958/ajl.11-1-3

140. *New EU Regulatory Framework of the Digital Space: DMA and DSA* (2023), https://www.journals.vu.lt/teise/article/download/32653/31363

141. *The Case for a Legal Compliance API for the Enforcement of the EU's DSA* (2022), https://arxiv.org/pdf/2205.06666

142. *The New EU Product Liability Directive: Interaction with AI Liability Directive, DSA and DMA* (2025), https://adjuris.ro/books/rara/7.pdf

143. *EU AI Act regulation: non-EU manufacturers' compliance preparedness* (2026), https://pure.coventry.ac.uk/ws/files/116405179/Clean_AMM.pdf

R10 — Suwerenność cyfrowa

144. Rada UE, *Rozporządzenie 2024/1732 – EuroHPC, fabryki AI* (2024), http://publications.europa.eu/resource/celex/32024R1732

145. *Regulating foreign direct investment to achieve technological sovereignty in the EU* (2025), https://www.mir-nayka.com/jour/article/viewFile/1831/1067

146. *Where Trust Fails: Mapping Location-Data Provenance Risks in Europe* (2026), https://arxiv.org/pdf/2604.13668

147. *Industrial Digital Interdependence and FDI Restrictiveness... Eastern European Economies* (2023), https://medjunarodnapolitika.rs/wp-content/uploads/MO/2023/1189/MO-2023-1189-article-5.pdf

148. Portansky, *EU – US: New Barriers to Trade* (2023), http://www.sov-europe.ru/images/pdf/2023/4-2023/Portansky-4-23.pdf

R11 — Nauka, edukacja, ERA, zdrowie

149. Corvinus University, *Position on the Widening Approach in Future EU Framework Programmes* (2025), https://unipub.lib.uni-corvinus.hu/11989/1/Corvinus_Widening_Position_Paper.pdf

150. *Preparing Europe for future health threats and crises: the European Health Union* (2023), https://www.eurosurveillance.org/deliver/fulltext/eurosurveillance/28/5/eurosurv-28-5-1.pdf?itemId=%2Fcontent%2F10.2807%2F1560-7917.ES.2023.28.5.2300066&mimeType=pdf&containerItemId=content/eurosurveillance

151. *Mapping the regulatory landscape for AI in health within the EU* (2024), https://www.nature.com/articles/s41746-024-01221-6.pdf

152. *A Roadmap for European Universities: Policy Recommendation… INVEST EU Alliance* (2024), https://eujournal.org/index.php/esj/article/download/17665/17547

R12 — Demografia, migracje, Schengen

153. UE, *Rozporządzenie 2024/1351 w sprawie zarządzania azylem i migracją (AMMR)* (2024), http://publications.europa.eu/resource/celex/32024R1351

154. UE, *Rozporządzenie 2024/1348 – wspólna procedura azylowa* (2024), http://publications.europa.eu/resource/celex/32024R1348

155. UE, *Rozporządzenie 2024/1356 – kontrola przesiewowa* (2024), http://publications.europa.eu/resource/celex/32024R1356

156. UE, *Rozporządzenie 2024/1717 zmieniające kodeks graniczny Schengen* (2024), http://publications.europa.eu/resource/celex/32024R1717

157. UE, *Rozporządzenie 2019/1896 – Europejska Straż Graniczna i Przybrzeżna (Frontex)* (2019), http://publications.europa.eu/resource/celex/32019R1896

158. *Tymczasowe przywrócenie kontroli granicznej na granicach wewnętrznych Schengen jako odpowiedź na kryzys zdrowotny i migracyjny* (2025), https://prawoiwiez.edu.pl/index.php/piw/article/download/1144/779

159. *The use of AI by the EU in border control, asylum and immigration: AI Act and the Pact* (2026), https://reei.tirant.com/reei/article/download/4853/4507

R13 — Obronność, PESCO, przemysł zbrojeniowy

160. S. Niinistö / KE, *Safer Together – Strengthening Europe's Civilian and Military Preparedness and Readiness* (2024), https://commission.europa.eu/document/download/5bb2881f-9e29-42f2-8b77-8739b19d047c_en?filename=2024_Niinisto-report_Book_VF.pdf

161. KE i Wysoki Przedstawiciel, *Biała księga w sprawie europejskiej gotowości obronnej 2030* (JOIN(2025)120) (2025), http://publications.europa.eu/resource/celex/52025JC0120

162. UE, *Rozporządzenie 2023/2418 (EDIRPA)* (2023), http://publications.europa.eu/resource/celex/32023R2418

163. European Nuclear Study Group (MSC), *Mind the Deterrence Gap: Assessing Europe's Nuclear Options* (2026), https://securityconference.org/assets/02_Dokumente/01_Publikationen/2026/ENSG/Mind_the_Deterrence_Gap%E2%80%93Report_of_the_ENSG.pdf

164. *Readiness 2030 – a New Challenge for the Concept of European Defence* (2026), https://revista.unap.ro/index.php/XXI_NDC/article/download/2365/2334

165. Dumitrache, *Using the ReARM Europe Program… the SAFE Instrument in Romania* (2026), https://en-gmr.mapn.ro/webroot/fileslib/upload/files/arhiva%20reviste/RMT/2025/conferinta%202025/DUMITRACHE.pdf

166. *NATO defence readiness in Europe: A CRINK scenario analysis* (2025), https://securityanddefence.pl/pdf-208926-130793

167. *France's Nuclear Defence Strategy towards the Prospects for European Nuclear Deterrence* (2024), https://journals.akademicka.pl/politeja/article/download/6389/5946

R14 — Geopolityka: USA, Chiny, Rosja, Ukraina

168. Rada UE, *Decyzja 2021/509 – Europejski Instrument na rzecz Pokoju* (2021), http://publications.europa.eu/resource/celex/32021D0509

169. *From Normative Power to Geopolitical Actor? The EU's Strategic Transformation after Russia's Invasion of Ukraine* (2026), https://revista.unap.ro/index.php/Impact_en/article/download/2427/2359

170. Ambroziak, *The need for a common response from EU Member States to geopolitical challenges: Fair and open strategic autonomy* (2026), https://wydawnictwo.ue.poznan.pl/books/978-83-8211-308-2/chapters/01.%20A.%20A.%C2%A0Ambroziak%2C%20The%20need%20for%20a%C2%A0common%20response%20from%20EU%C2%A0Member%20States%20to%20geopolitical%20challenges%2C%20p.%2017-26.pdf

171. Pertiwi, *The EU's Approach to Sanctions on Russia: A Critical Analysis of the Existing Literature* (2024), https://cejiss.org/images/_2024/Pertiwi/Pertiwi_CEJISS_18-3.pdf

172. LSE Hellenic Observatory, *EU Sanctions on Russia and Implications for a Small Open Economy: Cyprus* (2024), http://eprints.lse.ac.uk/125336/1/GreeSE-No200.pdf

173. *Legal aspects of the use of profits from Russian sovereign assets by EU countries* (2026), https://balticregion.kantiana.ru/upload/iblock/71f/8vwl41jun18kigly5e3ib5oa7nd9owsz/2_30-48.pdf

R15 — Klimat, energia, ETS, CBAM, surowce

174. UE, *Rozporządzenie 2021/1119 – Europejskie prawo o klimacie* (2021), http://publications.europa.eu/resource/celex/32021R1119

175. UE, *Dyrektywa 2023/2413 (RED III)* (2023), http://publications.europa.eu/resource/celex/32023L2413

176. UE, *Rozporządzenie 2024/1747 – reforma struktury rynku energii elektrycznej* (2024), http://publications.europa.eu/resource/celex/32024R1747

177. UE, *Rozporządzenie 2023/955 – Społeczny Fundusz Klimatyczny* (2023), http://publications.europa.eu/resource/celex/32023R0955

178. UE, *Rozporządzenie 2024/1781 (ESPR, ekoprojekt)* (2024), http://publications.europa.eu/resource/celex/32024R1781

179. University of Cambridge, *Market design for a high-renewables European electricity system* (2018), https://www.repository.cam.ac.uk/bitstreams/ab30a62e-5588-4684-8038-d18f8b91491b/download

180. *Strategic Regimes and Equilibrium Behavior in EU Electricity Markets. A Game-Theoretic Analysis* (2026), https://journals.aserspublishing.eu/tpref/article/download/9518/4298

181. *Reliance on Russian Federation Energy Imports and Renewable Energy in the EU* (2023), https://www.amfiteatrueconomic.ro/temp/Article_3234.pdf

182. *Niemcy wobec reformy polityki klimatycznej UE (Zielony Ład, Fit for 55)* (2024), https://journals.akademicka.pl/politeja/article/download/5813/5440

R16 — Reforma, federalizacja, zróżnicowana integracja

183. KE, *Komunikat w sprawie reform i przeglądów polityk przed rozszerzeniem* (COM(2024)146) (2024), http://publications.europa.eu/resource/celex/52024DC0146

184. *Ascertaining the Nature of the Link Between Enlarging and Reforming the EU* (2026), https://journals.lub.lu.se/njel/article/download/29072/25292

185. *Background to the Latest Reform of the EU Treaties Proposed by the EP* (2026), http://baltijapublishing.lv/index.php/bjlss/article/download/3360/3313

186. *Nowa architektura instytucjonalna UE z perspektywy propozycji PE dotyczących zmiany traktatów* (2025), https://pressto.amu.edu.pl/index.php/pp/article/download/51401/41710

187. Univ. Konstanz, *Enhanced cooperation in practice. Differentiated integration in EU secondary law* (2015), https://kops.uni-konstanz.de/bitstreams/e5bd1820-e4f6-43df-82c5-1e5f1f572f6f/download

188. *Projekt Prokuratury Europejskiej jako wyraz koncepcji Europy wielu prędkości* (2025), https://ojs.academicon.pl/palestra/article/download/9924/10123

189. *A Multi-Speed Europe, and the Peripherality of Poland* (2024), https://journals.wsiz.edu.pl/fiq/article/download/594/556

190. *Differentiated Integration: The case of the European Banking Union* (2021), https://openjournals.library.sydney.edu.au/ANZJES/article/download/15743/13815

R17 — Dezintegracja, Brexit, Polexit

191. Trosiak, *Uwarunkowania członkostwa Polski w UE. Czy realny jest polexit?* (2025), https://pressto.amu.edu.pl/index.php/pp/article/download/51402/41711

192. *Brexit and Polexit: Collective narcissism is associated with support for leaving the EU* (2020), https://spb.psychopen.eu/index.php/spb/article/download/2645/2645.pdf

193. *Brexit and the Problem of European Disintegration* (2016), https://jcer.net/index.php/jcer/article/download/807/602

194. *EU–UK institutional arrangements and Brexit: a view from Switzerland* (2021), https://journals.uclpress.co.uk/ewlr/article/105/galley/13445/download/

195. *Polexit w świetle wyników badań opinii publicznej* (2020), https://journals.akademicka.pl/politeja/article/download/1428/1291

196. *The populism–euroscepticism nexus in a contested Europe: The EUPopLink COST Action* (2026), https://ore.eu/ore/article/download/1222/version/2092/4181

R18 — TechnoUnia: govtech, technokracja, e-demokracja

197. UE, *Rozporządzenie 2024/1183 (eIDAS2, europejski portfel tożsamości cyfrowej)* (2024), http://publications.europa.eu/resource/celex/32024R1183

198. *The cyberpolitical space of the EU: e-Government, e-Democracy and interoperability* (2018), https://revistas.uminho.pt/index.php/unio/article/download/28/14

199. *Technocracy and the Tragedy of EU Governance* (2021), https://www.jcer.net/index.php/jcer/article/download/1178/903

200. *Human-centric AI governance in the EU: Accountability, fundamental rights, and institutional resilience in public administration* (2026), https://www.frontiersin.org/journals/political-science/articles/10.3389/fpos.2026.1928481/pdf

201. *Regulacja sztucznej inteligencji w Europie. Między modelem normatywnym, eksperymentem regulacyjnym, demokracją a rywalizacją geopolityczną*, Przegląd Sejmowy (2026), https://orka.sejm.gov.pl/przeglad.nsf/LiczOpen?OpenAgent&7EEE68F838DB4DA3C1258E8000359EFA

B.8. Źródła internetowe 2025–2026 (dostęp: 30 października 2026 r.)

202. PE, komisja AFCO, *Pismo przewodniczącego AFCO do przewodniczącego PETI ws. zmiany traktatów*, 27.01.2026, https://federalists.eu/wp-content/uploads/2026/03/STAMPED_GEDA20262670_2026_01_27_AFCO-Chair-to-PETI-Chair_Letter-opinion_Treaty_Change.pdf

203. Euronews (J. Liboreiro), *11 EU countries demand end to obstructive vetoes on foreign policy*, 01.09.2026, https://www.euronews.com/2026/09/01/11-eu-countries-demand-end-to-obstructive-vetoes-on-foreign-policy

204. bne IntelliNews, *11 EU members push to curb foreign policy vetoes as bloc weighs wider reform*, 02.09.2026, https://www.intellinews.com/11-eu-members-push-to-curb-foreign-policy-vetoes-as-bloc-weighs-wider-reform-464928/

205. Euronews, *EU Commission throws down the gauntlet to member states on reforming the bloc*, 06.10.2026, https://www.euronews.com/2026/10/06/eu-commission-throws-down-the-gauntlet-to-member-states-on-reforming-the-bloc

206. Brussels Signal, *Brussels seeks power to suspend new members' voting rights for 15 years*, 07.10.2026, https://brusselssignal.eu/2026/10/brussels-seeks-power-to-suspend-new-members-voting-rights-for-15-years/

207. Bruegel (Nicoli, Beetsma, Wolff), *Europe beyond unanimity on security*, 28.04.2026, https://www.bruegel.org/first-glance/europe-beyond-unanimity-security

208. Rada UE / ESDZ, *Council finalises €90 billion support loan to Ukraine*, 23.04.2026, https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/council-finalises-%E2%82%AC90-billion-support-loan-ukraine_en

209. The New Union Post, *Ukraine, Moldova open clusters 2 and 3*, 13.10.2026, https://newunionpost.eu/2026/10/13/ukraine-moldova-clusters-eu-accession/

210. United24 Media, *Hungary keeps Ukraine's last two EU accession negotiating clusters frozen*, X.2026, https://united24media.com/world/hungary-keeps-ukraines-last-two-eu-accession-negotiating-clusters-frozen-23840

211. Euronews, *EU agrees to open a new accession cluster with Ukraine and Moldova*, 10.07.2026, https://euronews.com/my-europe/2026/07/10/eu-agrees-to-open-a-new-accession-cluster-with-ukraine-and-moldova

212. Polskie Radio, *Zelensky seeks 2027 EU entry date in peace deal; von der Leyen backs 'reverse membership'*, 23.02.2026, https://www.polskieradio.pl/395/9766/Artykul/3651569

213. Brussels Signal, *Albania closes its fourth EU accession chapter with 29 left to go*, X.2026, https://brusselssignal.eu/2026/10/albania-closes-its-fourth-eu-accession-chapter-with-29-left-to-go/

214. KE (via Lovguiden), *Von der Leyen in Podgorica: Montenegro to close all EU chapters in 2026*, 01.10.2026, https://www.lovguiden.dk/en/det-offentlige/europa-kommissionen-press-corner/2026-10-01-von-der-leyen-i-podgorica-montenegro-skal-lukke-alle-eu-kapitler-i-2026

215. European Western Balkans, *Montenegro closes two more chapters with EU, reaches 18 out of 33*, 14.07.2026, https://europeanwesternbalkans.com/2026/07/14/montenegro-closes-two-more-chapters-with-eu-reaches-18-out-of-33/

216. European Western Balkans, *Eight EU member states oppose opening of Cluster 3 for Serbia*, 08.07.2026, https://europeanwesternbalkans.com/2026/07/08/eight-eu-member-states-oppose-opening-of-claster-3-for-serbia/

217. The New Union Post, *Enlargement Package 2026 postponed*, 14.10.2026, https://newunionpost.eu/2026/10/14/enlargement-package-2026-postponed/

218. eucrim, *Commission Proposal on Multiannual Financial Framework 2028-2034*, 2025, https://eucrim.eu/news/commission-proposal-on-multiannual-financial-framework-2028-2034/

219. FASI, *The reactions of the EP and the Council to the negotiation box on the MFF 2028–2034*, VI.2026, https://fasi.eu/en/articles/news/30342-the-reactions-of-the-european-parliament-and-the-council-to-the-negotiation-box-on-the-mff-2028-2034.html

220. Euronews, *Frugal countries pile on pressure to shrink EU budget*, 29.09.2026, https://euronews.com/2026/09/29/frugal-countries-pile-on-pressure-to-shrink-eu-budget

221. Brussels Signal, *Irish presidency proposes 8 per cent cut to Commission's 2028-2034 EU budget plan*, 12.10.2026, https://brusselssignal.eu/2026/10/irish-presidency-proposes-8-per-cent-cut-to-commissions-2028-2034-eu-budget-plan/

222. Eunews, *EU budget: Commission opposes Irish presidency's cuts*, 12.10.2026, https://www.eunews.it/en/2026/10/12/eu-budget-commission-opposes-irish-presidencys-cuts-key-priorities-at-risk/

223. Lovguiden (za RE), *EU summit adopted conclusions on competitiveness, budget and Ukraine*, 19.10.2026, https://www.lovguiden.dk/en/det-offentlige/den-europaeiske-union/2026-10-19-eu-topmoedet-vedtog-konklusioner-om-konkurrenceevne-budget-og-ukraine

224. MRiRW, *Wspólna Polityka Rolna w WRF na lata 2028-2035*, 19.06.2026, https://www.gov.pl/web/rolnictwo/wspolna-polityka-rolna-w-wrf-na-lata-2028-2035

225. Newswav (za Euronews) / JEDI, *EU falls short on Draghi reform agenda, new report shows*, 10.09.2026, https://newswav.com/article/eu-falls-short-on-draghi-reform-agenda-new-report-shows-A2609_mIPSvt

226. Banco de España, *The Draghi report, two years on: what has been achieved?*, 08.09.2026, https://www.bde.es/wbe/en/noticias-eventos/blog/el-informe-draghi-dos-anos-despues-que-se-ha-cumplido.html

227. Komisja Europejska, *One year after the Draghi report – high-level conference*, 16.09.2025, https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/draghi-report/one-year-after_en

228. Eunews, *Simplification: Commission is halfway through its work*, 20.08.2026, https://www.eunews.it/en/2026/08/20/simplification-commission-is-halfway-through-its-work-red-tape-costs-cut-by-18-billion-out-of-37-5-billion-target/

229. Latham & Watkins, *EU Sustainability Omnibus Published in the Official Journal*, III.2026, https://www.lw.com/esg-resource-hub/EU-Sustainability-Omnibus-Published-in-the-Official-Journal

230. White & Case, *EU agrees Digital Omnibus deal to simplify AI rules*, 14.05.2026, https://www.whitecase.com/insight-alert/eu-agrees-digital-omnibus-deal-simplify-ai-rules

231. Hunton Andrews Kurth, *EU Digital Omnibus on AI enters into force*, VII.2026, https://www.hunton.com/privacy-and-cybersecurity-law-blog/eu-digital-omnibus-on-ai-enters-into-force

232. De Brauw, *EU Inc. proposal launched: one single corporate framework for Europe*, 20.03.2026, https://www.debrauw.com/articles/eu-inc-proposal-launched-one-single-corporate-framework-for-europe

233. European Banking Federation, *EBF highlights Market Integration and Supervision Package*, 04.12.2025, https://www.ebf.eu/ebf-media-centre/updates/ebf-highlights-market-integration-and-supervision-package-as-a-decisive-step-toward-delivering-the-savings-and-investments-union/

234. Euronews, *15 EU countries allowed to violate deficit limit for defence spending*, 08.07.2025, https://www.euronews.com/my-europe/2025/07/08/15-eu-countries-allowed-to-violate-deficit-limit-for-defence-spending

235. LIGA.net, *EU distributes €150 billion in SAFE defense loans to 19 countries: list*, 09.09.2025, https://finance.liga.net/en/ekonomika/news/eu-distributes-150-billion-in-safe-defense-loans-to-19-countries-list

236. ANSA, *The EU Commission: five countries have signed up to SAFE, Italy has not*, 29.05.2026, https://www.ansa.it/europa/en/news/2026/05/29/the-eu-commission-five-countries-have-signed-up-to-safe-italy-has-not_2851e16e-dd31-45af-922a-8816785caeeb.html

237. Rada UE / ESDZ, *European Defence Industry Programme: Council gives final approval*, XII.2025, https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/european-defence-industry-programme-council-gives-final-approval_en

238. KE, DG DEFIS, *EDIP: Commission adopts €1.5 billion work programme*, 30.03.2026, https://defence-industry-space.ec.europa.eu/edip-commission-adopts-eu15-billion-work-programme-boost-european-and-ukrainian-defence-industry-2026-03-30_en

239. KE, DG DEFIS, *Defence Readiness Roadmap 2030*, 16.10.2025, https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/readiness-roadmap-2030_en

240. The Baltic Times, *EU wants anti-drone defenses completed by end 2027*, X.2025, https://www.baltictimes.com/eu_wants_anti-drone_defenses_completed_by_end_2027

241. Al-Monitor (Reuters), *Five NATO members seen to spend over 3.5% GDP on core defence this year*, 07.07.2026, https://www.al-monitor.com/originals/2026/07/five-nato-members-seen-spend-over-35-gdp-core-defence-year-alliance-estimates

242. LIGA.net, *€70 billion for Ukraine in 2026 – declaration from the NATO summit in Ankara*, 08.07.2026, https://news.liga.net/en/politics/news/70-billion-euros-for-ukraine-in-2026-and-at-least-that-much-in-2027-declaration-from-the-nato-summit-in-ankara

243. Atlantic Council, *Eleven takeaways from the NATO Summit in Ankara*, VII.2026, https://www.atlanticcouncil.org/dispatches/eleven-takeaways-from-the-nato-summit-in-ankara/

244. Komisja Europejska, *AI Continent*, 2025–2026, https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/ai-continent_en

245. EuroHPC JU, *EuroHPC Joint Undertaking launches AI Gigafactories call*, 30.07.2026, https://eurohpc-ju.europa.eu/eurohpc-joint-undertaking-launches-ai-gigafactories-call-2026-07-30_en

246. KE, DG CNECT, *Commission proposes Tech Sovereignty Package*, 03.06.2026, https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-proposes-tech-sovereignty-package-strengthen-europes-digital-autonomy-and-resilience

247. Evertiq, *EU proposes Chips Act 2.0 and Cloud and AI Act*, 04.06.2026, https://evertiq.com/design/2026-06-04-eu-proposes-chips-act-20-and-cloud-and-ai-act

248. Computing, *EU looks to go it alone as it proposes shutting out US tech providers*, VI.2026, https://www.computing.co.uk/news/2026/government/eu-proposes-shutting-out-us-tech-providers

249. EU Perspectives, *Europe bets on EuroStack*, II.2026, https://euperspectives.eu/2026/02/europe-bets-on-eurostack/

250. ICAP, *EU reaches agreement on 2040 climate target, postpones ETS 2 by one year*, III.2026, https://icapcarbonaction.com/en/news/eu-reaches-agreement-2040-climate-target-postpones-ets-2-one-year

251. ICAP, *EU Commission publishes EU ETS review proposal*, 23.07.2026, https://icapcarbonaction.com/en/news/eu-commission-publishes-eu-ets-review-proposal

252. ICAP, *EU CBAM enters compliance phase and outlines path ahead*, 2026, https://icapcarbonaction.com/en/news/eu-cbam-enters-compliance-phase-and-outlines-path-ahead

253. Hellenic Shipping News (S&P Global), *Ten EU countries make last-minute push for industry reprieve in ETS overhaul*, 17.07.2026, https://www.hellenicshippingnews.com/ten-eu-countries-make-last-minute-push-for-industry-reprieve-in-ets-overhaul/

254. Polskie Radio (PAP), *Poland demands deep reform of EU carbon market*, 19.03.2026, https://www.polskieradio.pl/395/7786/Artykul/3662579

255. oEnergetice.cz (BNEF), *European industry pays several times as much for electricity as its US and Chinese competitors*, 18.10.2026, https://oenergetice.cz/en/commodity-markets/european-industry-pays-several-times-as-much-for-electricity-as-its-us-and-chinese-competitors

256. oEnergetice.cz, *European gas prices nearly triple as Hormuz Strait blockade spooks market*, 14.09.2026, https://oenergetice.cz/en/commodity-markets/european-gas-prices-nearly-triple-as-hormuz-strait-blockade-spooks-market

257. Eurostat, *GDP up by 0.3% in both the euro area and the EU (Q4 2025 flash)*, 30.01.2026, https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-euro-indicators/w/2-30012026-ap

258. Komisja Europejska, *EU economy forecast to slow down amid rising inflation following energy shock*, 21.05.2026, https://commission.europa.eu/news-and-media/news/eu-economy-forecast-slow-down-amid-rising-inflation-following-energy-shock-2026-05-21_en

259. StatisticsTimes (za IMF WEO IV.2026), *United States vs EU economy*, 2026, https://www.statisticstimes.com/m/economy/united-states-vs-eu-economy.php

260. Polski Instytut Ekonomiczny, *Tygodnik PIE 26/2026 (EN)*, VII.2026, https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2026/07/Tygodnik-PIE_EN_26-2026.pdf

261. Sifted (Atomico), *State of European Tech report 2025*, 19.11.2025, https://sifted.eu/articles/state-european-tech-report-2025

262. Komisja Europejska (Eurobarometr), *Standard Eurobarometer 105 – Spring 2026, first results*, V.2026, https://astrid-online.it/static/upload/protected/stan/standard-eurobarometer-105-spring-2026_first-results_en--1-.pdf

263. Bankier.pl, *Eurobarometr 2026: połowa Europejczyków ufa Unii Europejskiej*, 08.05.2026, https://www.bankier.pl/wiadomosc/Eurobarometr-2026-polowa-Europejczykow-ufa-Unii-Europejskiej-9130232.html

264. KE, Przedstawicielstwo na Cyprze, *Europeans perceive growing threat to their security and trust EU to do more (Flash EB)*, 13.02.2026, https://cyprus.representation.ec.europa.eu/news/europeans-perceive-growing-threat-their-security-and-trust-eu-do-more-field-according-latest-2026-02-13_en

265. Notes from Poland, *Poland signs agreement with EU for €44 billion in SAFE defence loans*, 08.05.2026, https://notesfrompoland.com/2026/05/08/poland-signs-agreement-with-eu-for-e44-billion-in-safe-defence-loans/

266. Großwald, *Poland closes first SAFE contracting phase at about PLN 120 billion*, 03.06.2026, https://www.grosswald.org/poland-safe-phase-one-62-contracts-120-billion-pln-pgz-155mm-ammunition/

267. XYZ.pl (za PAP), *Zdążyliśmy z KPO. Ostatnie miliardy trafią do Polski przed końcem roku*, 31.08.2026, https://xyz.pl/?p=243994

268. Polskie Radio, *Poland set to be top beneficiary of new EU budget*, 18.07.2025, https://www.polskieradio.pl/395/7786/Artykul/3553100,poland-set-to-be-top-beneficiary-of-new-eu-budget

269. MFiPR, *Work on the National and Regional Partnership Plan for Poland 2028-2034 launched*, 29.01.2026, https://www.gov.pl/web/funds-regional-policy/work-on-the-national-and-regional-partnership-plan-for-poland-2028-2034-launched

270. Polskie Radio, *Polish PM cautious on scrapping EU unanimity rule*, 20.04.2026, https://polskieradio.pl/395/7784/Artykul/3675638,polish-pm-cautious-on-scrapping-eu-unanimity-rule

271. ConstitutionNet, *Poland's new president proposes constitutional change to limit EU influence*, 06.08.2025, https://constitutionnet.org/fr/node/19854

272. Euronews, *Poland now sixth-largest EU economy*, 09.08.2026, https://www.euronews.com/2026/08/09/poland-now-sixth-largest-eu-economy-ahead-of-switzerland-and-belgium

273. Notes from Poland, *Poland's wealth gap to EU average narrows to record low level*, 26.03.2026, https://notesfrompoland.com/2026/03/26/polands-wealth-gap-to-eu-average-narrows-to-record-low-level/

274. tportal.hr, *Šef pučana plasirao zanimljivu ideju: traži da EU dobije predsjednika*, 28.01.2026, https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/sef-pucana-plasirao-zanimljivu-ideju-trazi-da-eu-dobije-predsjednika-20260128

275. N1 Slovenija (STA), *Bi lahko Evropska unija čez tri leta dobila svojega predsednika?*, 29.01.2026, https://n1info.si/novice/svet/bi-lahko-evropska-unija-cez-tri-leta-dobila-svojega-predsednika/

276. EUobserver (Leinen, Duff, Ruiz Devesa, Hübner, López Aguilar), *Time running out for transnational lists for 2029 euro elections*, 06.10.2025, https://euobserver.com/57782/time-running-out-for-transnational-lists-for-2029-euro-elections/

277. Komisja Europejska (EPSC), *A double-hatted president*, 2019, https://commission.europa.eu/system/files/2019-10/a-double-hatted-president_en.pdf

Aneks C. Wzór Karty Misji TechnoUnii

Tabela 30. *Karta Misji TechnoUnii — wzór (przykład wypełniony dla misji „Tarcza Europy”)*

Pole	Treść (przykład)
Nazwa i kod misji	„Tarcza Europy 2030” — M-OBR-01
Domena egzystencjalna	Obrona i przemysł obronny
Cel główny (KPI)	Zintegrowana obrona powietrzna i antydronowa flanki wschodniej w pełnej gotowości do 31.12.2028; 40% zamówień realizowanych wspólnie do 2027 r.
Właściciel misji	Komisarz/dyrektor misji (imię i nazwisko), rozliczany przez PE, Radę i pulpit publiczny
Państwa uczestniczące	Koalicja otwarta; państwo ramowe: (np. Polska); minimalny wkład krajowy: X% kosztów
Budżet i źródła	SAFE, EDIP, Europejski Fundusz Konkurencyjności, wkłady krajowe; harmonogram transz
Kamienie milowe i stop/go	G1 (12 mies.): architektura i standardy zgodne z NATO; G2 (24 mies.): zdolność początkowa; G3 (36 mies.): pełna zdolność; decyzja stop/go po każdym etapie
KRI (ryzyka)	opóźnienia dostaw; zależność od komponentów spoza UE (>35%); luki kadrowe; cyberataki na łańcuch dostaw
KCI (kontrole)	audyt ETO etapowy; przegląd OLAF/EPPO zamówień; test interoperacyjności; raport Systemu 4
Bilans mocy	P_s: zdolności, produkcja w UE, miejsca pracy; P_j: koszty koordynacji, certyfikacji, sprawozdawczości — limit 5% budżetu
Sunset	Misja wygasa 31.12.2032 lub wcześniej po osiągnięciu celu; przedłużenie tylko po ewaluacji
AI w misji	Tryby A1–A3 (analiza, planowanie logistyki, utrzymanie predykcyjne); decyzje o użyciu siły — wyłącznie człowiek; rejestr systemów
Prawa i bezpieczniki	kontrola parlamentarna (PE i parlamenty narodowe); hamulec bezpieczeństwa; jawność wyników z wyłączeniem informacji niejawnych
Status publiczny	Pulpit IZU: zielony / żółty / czerwony; raport kwartalny

Aneks D. Szkic Protokołu TechnoUnii (propozycja do debaty)

Szkic ilustruje, jak wąski protokół traktatowy mógłby wprowadzić najważniejsze mechanizmy S4. Nie jest projektem aktu prawnego; wymaga analizy prawników prawa UE i konstytucyjnego [W].

Artykuł 1. Zasada zdolności. Unia wykonuje przyznane jej kompetencje w sposób zapewniający zdolność do osiągania celów Traktatów w czasie adekwatnym do zmian otoczenia. Instytucje Unii publikują corocznie raport o zdolności Unii, obejmujący mierniki wyniku, czasu decyzji i obciążeń administracyjnych.

Artykuł 2. Bilans obciążeń i zdolności. Każdy wniosek ustawodawczy zawiera ocenę obciążeń administracyjnych i kosztów zgodności oraz ocenę przyrostu zdolności. Wniosek nakładający nowe obowiązki sprawozdawcze wskazuje obowiązki, które zostaną uchylone.

Artykuł 3. Klauzula przeglądu i wygaśnięcia. Akty ustawodawcze nakładające obowiązki informacyjne, sprawozdawcze lub proceduralne określają termin przeglądu nie dłuższy niż siedem lat. Jeżeli przed upływem terminu prawodawca nie przedłuży obowiązku na podstawie ewaluacji, obowiązek wygasa. Przepis nie dotyczy praw podstawowych ani zasad ustrojowych Unii.

Artykuł 4. Misje Unii. W dziedzinach obrony, energii, infrastruktury obliczeniowej i danych, surowców krytycznych oraz rynku kapitałowego Rada Europejska może, stanowiąc jednomyślnie, ustanowić misje Unii z określonym celem, budżetem, terminem i właścicielem odpowiedzialnym przed Parlamentem Europejskim i Radą. Decyzje wykonawcze w ramach misji Rada podejmuje większością kwalifikowaną.

Artykuł 5. Hamulec bezpieczeństwa. Jeżeli członek Rady oświadczy, że projekt decyzji podejmowanej większością kwalifikowaną narusza żywotny interes jego państwa, i przedstawi uzasadnienie, Rada zawiesza procedurę i przekazuje sprawę Radzie Europejskiej, która rozstrzyga w terminie trzech miesięcy.

Artykuł 6. Antycypacja strategiczna. Ustanawia się Europejskie Centrum Antycypacji Strategicznej, niezależne w swoich analizach. Centrum może skierować do Rady Europejskiej ostrzeżenie o zagrożeniu dla bezpieczeństwa lub zdolności Unii; Rada Europejska rozpatruje je na najbliższym posiedzeniu.

Artykuł 7. Kontrola kompetencji. W Trybunale Sprawiedliwości tworzy się izbę ds. kompetencji, w której skład wchodzą także sędziowie wskazani przez sądy konstytucyjne lub najwyższe państw członkowskich. Izba orzeka o zgodności aktów Unii z zasadą przyznania kompetencji i pomocniczości na wniosek parlamentu narodowego lub sądu konstytucyjnego.

Artykuł 8. Prawa wobec systemów zautomatyzowanych. Instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii prowadzą publiczny rejestr systemów sztucznej inteligencji

stosowanych w sprawach dotyczących praw i obowiązków osób. Każda osoba ma prawo do wyjaśnienia i do rozpatrzenia sprawy przez człowieka.

Artykuł 9. Przegląd. Po upływie dziesięciu lat od wejścia w życie protokołu Komisja przedstawia ocenę jego skutków wraz z ewentualnym wnioskiem o zmianę Traktatów.

Aneks E. Nota metodologiczna i zastrzeżenia

E.1. Metoda

Publikacja powstała w czterech krokach. **Krok 1 — korpus.** Wykorzystano destylat TU (potok `tu_agent.py`, 18 domen, ok. 2,3 tys. pobranych dokumentów: akty prawne, dokumenty instytucji, raporty, artykuły naukowe) oraz zbiorczy tekst 36 publikacji bazowych Biblioteki TechnoSanacji (PDF-MD-A-36). **Krok 2 — aktualizacja.** Fakty dotyczące lat 2025–2026 sprawdzono w źródłach internetowych (dostęp 30.10.2026). **Krok 3 — analiza.** Zastosowano cztery soczewki cybernetyczne (Deutsch, Mazur, Luhmann, Beer), dziewięć analiz strategicznych, VRIO, SWOT/TOWS, PESTEL, pole sił Lewina, uproszczony AHP i trzy symulacje dynamiczne (modele zasobu i przepływu, regulator z opóźnieniem, symulacja Monte Carlo głosowań). **Krok 4 — synteza i spójność.** Wnioski porównano z dokumentami kanonicznymi Biblioteki; rozbieżności opisano w dokumencie towarzyszącym „Rekomendacje zmian".

E.2. Konwencja dowodowa

[Z] — fakt sprawdzony w dokumencie źródłowym (akt prawny, dokument instytucji, raport); [S] — fakt ze streszczenia, mediów lub wyciągu automatycznego, wymagający weryfikacji przed cytowaniem; [T] — wiedza teoretyczna, powszechna lub teza dokumentu programowego TechnoSanacji; [W] — wniosek lub projekt autora. Liczby z lat 2025–2026 pochodzą w znacznej części ze źródeł medialnych i agregatorów; przy cytowaniu należy sięgnąć do dokumentu pierwotnego.

E.3. Zastrzeżenia

Oceny eksperckie (skale 1–5, wagi kryteriów, siła wpływu w macierzach) są syntezą jakościową, a nie pomiarem. Symulacje pokazują mechanizmy i rzędy wielkości przy umownych parametrach; nie są prognozami. Schematy instytucji i grafy sieci są poglądowe. Propozycje ustrojowe zakładają wyłącznie legalną drogę zmian i zgodę obywateli. Publikacja nie jest stanowiskiem żadnego organu państwa ani partii politycznej.